

Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління
закладом освіти

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота
ФОРМУВАННЯ НАВИЧКИ ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ У
МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

СЕНЬКО АНЕТТА ЗІГМУНДІВНА

Студент(ка) II-го курсу

Освітня програма: Початкова освіта

Спеціальність: 013 Початкова освіта

Рівень вищої освіти: магістр

Тема затверджена на засіданні кафедри

Протокол № _____ / 202_

Науковий керівник: **Кучай Тетяна Петрівна**
доктор педагогічних наук, професор

Консультант: **Гуттерер Єва Войтехівна**
старший викладач

Завідувач кафедри педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та
управління закладом освіти:

Біда Олена Анатоліївна
доктор педагогічних наук, професор

Робота захищена на оцінку _____, «___» _____ 202_ року

Протокол № _____ / 202_

**Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II**

**Кафедра педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління
закладом освіти**

**Кваліфікаційна робота
ФОРМУВАННЯ НАВИЧКИ ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ У
МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ**

Рівень вищої освіти: магістр

Виконавець: студент(ка) II-го курсу

Сенько Анетта Зігмундівна

освітня програма: Початкова освіта

спеціальність 013 Початкова освіта

Науковий керівник: **Кучай Тетяна Петрівна**
доктор педагогічних наук, професор

Консультант: **Гуттерер Єва Войтехівна**
старший викладач

Рецензент: **Депчинська Іветта Аттілівна**
(кандидат педагогічних наук , доцент)

Берегове
2025

**Ukrajna Oktatási és Tudományügyi Minisztériuma
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola**

**Pedagógia, Pszichológia, Tanító, Óvodapedagógia, Oktatási Intézményvezetés
Tanszék**

**AZ ÍRÁSBELI SZÖVEGALKOTÁS FEJLESZTÉSE AZ ELEMI
ISKOLA ALSÓ OSZTÁLYAIBAN**
Magiszteri dolgozat

Készítette: Szenyková Anetta

II. évfolyamos tanító

szakos hallgató

Témavezető: Kucsák Tetjana,

a tudományok doktora, professzor

Konzulens: Hutterer Éva

adjunktus

Recenzens: Depcsinszka Ivetta

a pedagógiai tudományok kandidátusa, docens

ЗМІСТ

Вступ.....	6
I. Комплексне навчання рідної мови.....	8
1.1 Основні цілі та завдання навчання рідної мови в початкових класах.....	8
1.2 Усвідомлений розвиток мовної компетенції	11
1.3 Роль навчальної програми в ефективному розвитку письмового мовлення	12
1.4 Вплив письмового мовлення на початковому етапі навчання.....	14
II. Основні напрямки розвитку письмового мовлення	18
2.1 Формування навичок письма та етапи їх розвитку	18
2.2 Мета, роль і завдання самостійного письмового мовлення в початковій освіті	20
2.3 Зв'язок навчання граматики та правопису з формуванням письмової виразності	24
2.4 Ігрові та досвідно-емоційні методи розвитку письма	27
III. Дослідження – оцінювання письмового мовлення серед учнів 3-го класу Яношівського ліцею та Берегівського ліцею імені Лайоша Кошута.....	30
3.1 Мета дослідження та гіпотези.....	30
3.2 Місце проведення дослідження та учасники.....	32
3.3 Представлення та аналіз результатів дослідження	34
3.4 Висновки	60
Підсумки.....	63
Резюме	66
Список використаної літератури	67
Додатки	

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezetés	6
I. Komplex anyanyelvi nevelés.....	8
1.1 Az anyanyelvi nevelés fő célkitűzései és feladatai az alsó tagozaton	8
1.2 Az anyanyelvi kompetenciák tudatos fejlesztése	11
1.3 A tanterv szerepe az írásbeli szövegalkotás hatékony fejlesztésében	12
1.4 Az írásbeli szövegalkotás hatásai az alsó tagozaton	14
II. Az írásbeli szövegalkotás fejlesztésének alapvonalai	18
2.1 Az íráskészség kialakítása és fejlesztésének szakaszai	18
2.2 Az önálló írásbeli szövegalkotás céljai, szerepe és feladatai az alsó tagozatos oktatásban.....	20
2.3 A nyelvtan és helyesírás tanításának kapcsolata az írásbeli kifejezésformálással.....	24
2.4 Játékos és élményalapú írásbeli szövegalkotás fejlesztés	27
III. Kutatás – az írásbeli szövegalkotás felmérése a Jánosi Líceum és a Beregszászi Kossuth Lajos Líceum 3. osztályos tanulóinak körében.....	30
3.1 A kutatás célja és hipotézisei	30
3.2 A kutatás helyszíne és résztvevői.....	32
3.3 A kutatási eredmények bemutatása és elemzése	34
3.4 Következtetések.....	60
Összefoglalás	63
Rezümé	66
Hivatkozott irodalom	67
Mellékletek	

BEVEZETÉS

Az írásbeli szövegalkotás fejlesztése az alsó tagozatos oktatás egyik meghatározó területe, hiszen az írás nem csak az iskolai siker garanciája, hanem az önálló gondolkodás, a kreativitás és a hatékony kommunikáció alapja is. Az íráskészség fejlődése nemcsak segíti a gyermekek önkifejezését, hanem fejleszti a logikus gondolkodásukat és problémamegoldó képességüket is. Míg a digitális korszak új kommunikációs formákat hozott létre, az írásnak továbbra is kiemelt szerepe maradt az oktatásban és a mindennapi életben egyaránt. Elengedhetetlen, hogy a tanulók ne csak technikai szempontból sajátítsák el az írás alapjait, hanem mélyebb szinten értsék meg annak struktúráját, célját és jelentőségét.

Dolgozatomban azt vizsgálom, hogy a harmadik osztályos tanulók milyen tanulási eredményeket mutatnak az írásbeli szövegalkotás területén, milyen nehézségekkel küzdenek, és hogyan lehet hatékonyan támogatni fejlődésüket. A kutatás célja nem csupán az egyéni teljesítmények vizsgálata, hanem a pedagógiai módszerek hatásának elemzése is. Különösen fontosnak tartom annak feltárását, hogy a pedagógusok milyen eszközöket és megközelítéseket alkalmaznak a tanulók íráskészségének fejlesztésére, valamint hogy a tantervi követelmények és az iskolai környezet milyen módon alakítják a tanulók írásbeli kompetenciáit.

Egy ilyen összetett pedagógiai kérdés vizsgálatához elengedhetetlen a szakirodalom és a korábbi kutatások ismerete. Az írásfejlesztés folyamatai nemcsak módszertani kérdéseket érintenek, hanem pszichológiai és kognitív aspektusokat is. A szakirodalom elemzése segít abban, hogy átfogó képet kapjunk az írásbeli szövegalkotás fejlődésének mechanizmusairól, az írás és a gondolkodás kapcsolatáról, valamint azokról a módszerekről, amelyek igazoltan hatékonyak az íráskészség fejlesztésében. Az elméleti háttér megismerése nélkülözhetetlen ahhoz, hogy tudatosan választhassunk megfelelő tanítási stratégiákat, és hogy a kutatás eredményei valós gyakorlati haszonnal járjanak.

A téma különösen aktuális napjainkban. A digitális technológia fejlődése és az új oktatási reformok jelentős kihívásokat állítanak az írásfejlesztés elé. A gyermekek egyre több időt töltenek rövid üzenetváltásokkal és vizuális kommunikációs formákkal, miközben az összefüggő, strukturált szövegalkotás képessége háttérbe szorulhat. A modern oktatásnak ezért nemcsak az informatikai fejlődéshez kell alkalmazkodnia, hanem biztosítania kell, hogy az írásbeli kifejezés és az önálló gondolatmegfogalmazás továbbra is központi szerepet kapjon a tanulásban.

Emellett a tantervi változások és az óraszámok csökkentése miatt a pedagógusoknak hatékonyabb, kreatívabb módszereket kell alkalmazniuk. Korábban az írásfejlesztés nagyobb teret kapott az alsó tagozatos oktatásban, míg napjainkban az egyre szorosabb tantervi követelmények miatt kevesebb idő jut a szövegalkotás gyakorlására. Sok pedagógus tapasztalja, hogy a tanulók íráskészsége gyakran nem éri el a korosztályuknak megfelelő szintet, ami rávilágít arra, hogy az írásfejlesztésnek tudatosabb tervezésére van szükség.

A kutatásban pedagógusokat kérdeztem meg, és tanulók írásbeli munkáit is elemeztem, hogy jobban megértsem, milyen kihívásokkal találkozhatnak a gyerekek és tanítók nap, mint nap az írás során. Az eredmények alapján olyan gyakorlati javaslatokat fogalmazok meg, amelyek támogatják a pedagógusokat a hatékonyabb írásfejlesztési stratégiák kialakításában. Fontosnak tartom olyan módszereket bemutatni, amelyek egyszerre építenek a hagyományos írásfejlesztési eljárásokra és az új, élménypedagógiai és digitális eszközökkel támogatott technikákra.

Az írásfejlesztés nem egy egyszerű iskolai feladat, hanem egy hosszú távú folyamat. Fontos, hogy a meglévő tanítási módszerekkel, a tanulók motiválásával és a szakmai háttér biztosításával támogassuk a fejlődésüket. A dolgozat célja, hogy azonosítsa az íráskészség fejlesztésének legfontosabb tényezőit, és olyan módszertani ajánlásokat dolgozzon ki, amelyek elősegítik a tanulók önálló és tudatos szövegalkotását.

Dolgozatom megírásához módszertani alapot biztosított Az anyanyelvi nevelés módszerei könyv, melynek szerzői: Adamikné Jászó Anna – Kálmánné Bors Irén – Kernya Róza – H. Tóth István. A könyv a betűtanítás kezdeti szakaszától kezdve, módszertani utmutatóként szolgál a nyelvtan és helyesírás elsajátításáig. Az Új Ukrán Iskola követelményrendszerébe és a magyar tannyelvű iskolák elé állított kihívásokba, Ukrajna Állami szabványának és Beregszászi Anikó – Kolozsvári – Nagy Enikő Az olvasás és írás tanítása a kárpátaljai magyar tannyelvű iskolákban című kutatásának tanulmányozásai is segítségemre voltak munkám elkészítésében.

I. KOMPLEX ANYANYELVI NEVELÉS

1.1 Az anyanyelvi nevelés fő célkitűzései és feladatai az alsó tagozaton

Az alsó tagozatos gyerekek fejlődésének egyik meghatározó területe az anyanyelvi fejlesztés, ami nemcsak a nyelvi készségek kibontakoztatására, hanem a kognitív, érzelmi és társadalmi fejlődésükre is hatással van. A nyelvi nevelés elsődleges céljai közé soroljuk a kommunikációs kompetencia fejlesztését, amely magában foglalja a szóbeli és írásbeli kifejezőkészség, valamint a szövegértési képesség tudatos fejlesztését (Nat, 2020). Ez egy különösen érzékeny életszakasz, mivel ekkor alakul ki a gyerekek formális nyelvhasználata, valamint ekkor sajátítják el a rendszerezett nyelvi ismeretek alapjait (Beregszászi-Kolozsvári-Nagy, 2019).

Az anyanyelvi nevelés nélkülözhetetlen, ugyanakkor összetett feladat különösen az alsó osztályokban, ahol a gyerekek nyelvi alapjai formálódnak. A sikerességét nagymértékben meghatározza a tanító szemlélete, hozzáállása – az, hogy miként közelíti és valósítja meg az anyanyelvi oktatás feladatait (Adamikné, Kálmánné, Kernya, H.Tóth, 2008).

Korunk megváltozott társadalmi igényeinek a gyerekek egyéniségének állandó, harmonikus fejlesztésével lehet megfelelni. Az elemi osztályokban a tanítókra hárul a tanulók képességeinek fejlesztése, ezen belül a:

- szóbeli és írásbeli kommunikációs képességek (beszéd, beszédértés az olvasás és az írás),
- tanulási képességek (az információk feldolgozása, megértése, megőrzése),
- mozgásképesség (cselekvéshez tartozó pszicho motoros képességek) fejlesztése (Adamikné és mtsai, 2008).

Minden gyakorló pedagógus számára nyilvánvaló, hogy a fenti képességek közül a legfontosabb szerepe a kommunikációs képességnek van. Kutatások szerint a nyelvi készségek hiánya gátolja a kognitív fejlődést – például az olvasási nehézségek gyakran vezetnek matematikai problémákhoz is. Hisz, aki nem tud vagy alig tud beszélni, olvasni, írni, az nem érti a feléje közölt információt, annak korlátozva vannak a tanulási lehetőségei (Adamikné és mtsai, 2008).

Az anyanyelvi nevelés feladatai között központi helyen áll a szóbeli kommunikáció fejlesztése. A tanulók beszédképesség fejlesztésének során törekednünk kell a hangsúly, az

artikuláció, az intonáció és a beszédtempó tudatos alakítására. Emellett a párbeszédkészség kialakítása is kiemelt jelentőségű, ennek kiváló eszközei lehetnek a körbeszélgetések, a tematikus szerepjátékok, illetve a vitahelyzetek is egyaránt. Az olvasás- és írás előkészítés alapjai közé tartozik a tanulók helyes beszédkultúrájának megalapozása ez egyben a további tanulási sikerek kulcsa is (Adamikné és mtsai, 2008).

A gyerekek írásfejlődésének szakaszai (a kezdeti szimbolikus ábrázolástól a betűk és a szavak pontos összekapcsolásáig) rávilágítanak arra, hogy a kreatív feladatok alkalmazása miért elengedhetetlenek az egyes tanulási fázisokban. Például: a 3-4. osztályokban a történetíró projekt bevezetése során megfigyelhető, hogy a gyerekek nemcsak gazdagabb szókinccsel használnak, hanem egyre bátrabban fogalmaznak meg saját véleményüket is.

A tanító szerepe meghatározó, hisz beszédstílusával, szóhasználatával, a gyerekekkel való kommunikációs mintáival közvetlenül befolyásolja a tanulók nyelvi fejlődését (Tóth, 2020).

Ebben a megváltozott értékrendű világban a gyermekek nevelésében meghatározó szerepe van a tömegkommunikációs eszközöknek, a televízióból, a virtuális világból feléjük áramlanak a kész információk, ugyanakkor kevesebb valós tapasztalatot szereznek. A modern anyanyelvi nevelés nem nélkülözheti a digitális eszközöket, mivel az online történetmesélés, a digitális szövegalkotás és az e-könyvkészítés mind új lehetőségeket kínálnak a gyerekek motivációjának fokozására. Ezen információkat a tanulók más-más módon dolgozzák fel, az új tanulási folyamatok sem egyformán jellemzik őket. Ugyanabba az osztályban eltérő tanulási stílusú, motivációjú gyerekek tanulhatnak, ezért az eddigieknél is nagyobb hangsúlyt kell fektetnünk a tanulók differenciált oktatására (Szabóné, 2012).

Az anyanyelv tudatosításához és fejlesztéséhez elengedhetetlen az olvasás és az írás technikájának és jelrendszerének alapos elsajátítása, ezek biztosítják az anyanyelvi tudás alapjait (Adamikné és mtsai, 2008). Tehát a helyes beszéd és a helyes írásbeli szövegalkotás igényli, hogy a gyerekek készségszintre fejlesszék a nyelvi jeleket és ezek összefűzésének és rögzítésének szabályait (Adamikné és mtsai, 2008).

A nyelvhasználati képességek között az íráskészségen alapul és kiemelkedő szerepet tölt be a néma-, szövegértő olvasás, a hangos olvasás, az írásbeli szövegalkotás is. Továbbá a beszédértés, az összefüggő beszéd és párbeszédben való aktív részvétel képessége, amely a beszéd nyelvhasználatára épül (Adamikné és mtsai, 2008).

A helyesírás tanítása jelen van a tanulók életében az iskolába lépés első napjától az érettségig. Minden osztálynak és iskolai fokozatnak megvannak a saját céljai és feladatai (Antalné, 2008).

Ha ismerjük nyelvünk helyesírását, akkor képesek vagyunk azt megfelelően alkalmazni (Vízkeleti, 2013). A legfontosabb cél a helyesírási szabályok elsajátítása és alkalmazásának begyakorlása, emellett helyesírási kompetenciák fejlesztése. A gyerekek helyesíráshoz való pozitív viszonyának kialakítása és ebből kifolyólag az önképzés, egyik meghatározó célja a helyesírás tanításának (Vízkeleti, 2013).

Az iskola a továbbiakban is fontos szerepet játszik a helyesírás tanításában, csak változások mentek végbe a célok és feladatok meghatározásában. Az eszközök és a gyakorlatban alkalmazásra került módszerek megválasztásakor nem szabad figyelmen kívül hagyni a tanulók érdeklődésének és tanulási sajátosságainak változását (Antalné, 2008). Az általános iskola első osztályainak alapvető céljai közé soroljuk a helyes nyelvhasználat kialakítását. Ahhoz, hogy a tanulóknál ez tudatossá váljon, a következő feladatokat kell megvalósítanunk:

1. A tanulók anyanyelvi tudásának felmérése iskolakezdekéskor, a hátrányok kiegyenlítése a tanulók folyamatos fejlesztése mellett
2. Az írás- és olvasás technikájának elsajátíttatása
3. A helyesírás tanításának megalapozása
4. A nyelvhasználati készségek, képességek kialakítása, fejlesztése, nyelvi tudatosítás
5. A logikus gondolkodás fejlesztése, mely által a többi tantárgy tanítását is megalapozzuk (Adamikné és mtsai, 2008).

A jelenlegi anyanyelvi nevelésünk gyakorlatát nemzetközi tapasztalatokkal is gazdagítottuk. Az OECD 2019-es adatai szerint a finn oktatási rendszerben az élőbeszéd gyakorlati alkalmazására helyeznek nagy hangsúlyt, ugyanakkor a magyar rendszer erőteljesebben támaszkodik a helyesírássra és szövegelemzésre.

Zékány Krisztina és Szerhijcsuk Julianna (2020) munkája az Új Ukrán Iskola tapasztalatait vizsgálva kiemeli a magyar tannyelvű nemzetiségi iskolák sajátos helyzetét. Szerintük az alsó évfolyamokban a szövegértés, a szövegalkotás fejlesztése valamint az együttműködésre építő feladatok hatékonyan támogatják a tanulók anyanyelvi kompetenciájának fejlődését.

A fent felsorolt feladatok azért játszanak fontos szerepet az oktató-nevelő munkában, mert egymásra épülő részrendszerek, és különböző kompetenciák, ezért nagyon fontos az anyanyelvi tudást, a helyes írást és a helyes olvasás technikáját elsajátíttatni, mert így fog fejlődni a kis gyermekpalánta nyelvhasználati készsége, s tudatosul benne a logikus gondolkodás. A megtanítandó alapokat a mindenkori tantervi követelményrendszer szabja meg. Viszont a tanító által kitűzött anyanyelvi nevelés legfőbb célja, megismertetni a tanítványaival a helyesírást, annak minden szabályát és az elsajátított tudást készségszintre emelni (Adamikné és mtsai, 2008).

1.2 Az anyanyelvi kompetenciák tudatos fejlesztése

Az általános iskola első éveinek legfontosabb feladatai közé sorolhatjuk a gyerekek sikeres anyanyelvi kommunikációjának megalapozását. A nyelvi és kommunikációs készségek, nemcsak a tanulmányi előmeneteleikhez járulnak hozzá, hanem a felnőttkori életminőségükhöz, viselkedéskultúrájukhoz és nyelvhasználatukhoz is (Tancz, 2011).

2018. február 21-én Ukrajna Oktatási és Tudományos Minisztériuma 87. rendeletében jóváhagyta az Új Ukrán Iskola (Нова Українська Школа), alsó tagozatai számára kidolgozott új állami szabványt. Ezen dokumentumban határozzák meg a különböző tantárgyak éves tanóraszámainak elosztását és a kialakítandó kompetencia területeket is (Beregszászi–Kolozsvári-Nagy, 2019).

A kompetencia fogalma az elmúlt évtizedekben jelentős változásokon ment át. Hagyományos értelmezésben még, mint kognitív képességre (Pedagógiai Lexikon, 1997), míg a modernebb szemléletben már dinamikus, komplex tudáselemek, készségek, értékrendek és attitűdök egységeként tekintenek rá (Falusi, 2006).

Az állami szabvány összesen tizenegy kompetenciát sorol fel, ebben a dolgozatban, mi ezek közül csak a nyelvi kompetenciákat tekintjük át. A kompetenciák között első helyre helyezi az államnyelv folyékony használatát: *„képes a tanuló véleményt alkotni, érzéseit kifejezni szóban és írásban egyaránt, képes az ukrán nyelv használatát anyanyelvi szinten tudatosítani, használni különböző élethelyzetekben”* (Типова навчальна програма, 2022).

Másodikként a következő nyelvi kompetencia területet nevezi meg: *„a tanuló képes kommunikálni (az államnyelvtől való eltérés esetén) a saját anyanyelvén és idegen nyelveken, ami az anyanyelv aktív használatát jelenti különböző kommunikációs helyzetekben, különösen a mindennapi életben, az oktatási folyamatban, a közösség kulturális életében,*

képes idegen nyelvű egyszerű kifejezések megértésére, a megfelelő helyzetekben tudja használni azt a kommunikációban, elsajátítja az interkulturális kommunikációs készségeket” (Типова навчальна програма, 2022).

Az anyanyelvi kompetencia tudatos fejlesztésének legfontosabb lépései közé soroljuk a szóbeli kommunikáció fejlesztését, erősítését. A jó szóbeli kommunikáció elősegíti a tanulók beilleszkedését a társadalomba, megtanulnak odafigyelni és együttműködni környezetükkel. Mivel a nyelv nemcsak az egyéni gondolkodás fejlődésének fontos eszköze, hanem a társas tanulás alapja is (Vygotskij, 1978).

A nyelvi és kommunikációs kompetencia fejlesztési területei közé tartozik a kognitív-általános kommunikáció (nyelvi tudás, stratégiai és pragmatikai ismeretek), valamint a személyes és a szociális kommunikációs képességek. Az elmúlt években a digitális kommunikáció is egyre fontosabb része lett az anyanyelvi kompetenciának, mivel új formákat hozott létre az írott és beszélt nyelv között. Az iskolai oktatás során a kommunikációs képességek fejlesztése mellett figyelniünk kell a verbális és nem verbális, valamint a szövegértésre és szövegalkotási aspektusokra is (Raátz, 2008).

Az anyanyelvi kompetencia fejlesztésének feladata, hogy a tanulók koruknak megfelelő mértékben rendelkezzenek a szóbeli és írásbeli kommunikáció képességével. A színvonalas anyanyelvi kompetenciafejlesztéshez már az alsó osztály első napjaitól hozzá kell látni, a tanítónak törekednie kell kommunikációközpontúságra. Emellett kiemelkedő figyelmet kell fordítani a szövegértés-szövegalkotás kompetencia területekre is, melyek együttes fejlesztésével tudatosítják a tanulók önálló írásbeli szövegalkotását (Nat, 2020).

A tanulás a környezettel való folyamatos interakció révén megy végbe, a tanítóknak feladata, hogy gazdagítsák, alakítsák a tanulókat körülvevő környezetet (Csapó, 2004).

1.3 A tanterv szerepe az írásbeli szövegalkotás hatékony fejlesztésében

Az Ukrajna Oktatási és Tudományos Minisztériuma által jóváhagyott állami szabvány két részterületre osztja a nyelvi-irodalmi oktatást. Az első részben bemutatja: az ukrán, valamint az őshonos népek és nemzeti kisebbségek nyelvének és irodalmának kimeneti elvárásait, nem téve különbséget az ukrán mint államnyelv vagy ukrán mint anyanyelv között. Ebből kifolyólag az alsó tagozat végén, az ukrán nyelven tanuló, ukrán anyanyelvű gyerekek tudásával egyenlő nyelvi ismeretekkel kell rendelkeznie a magyar nyelven tanuló, magyar

anyanyelvű gyerekeknek is. A második részben az idegen nyelvek oktatási követelményeivel fejt ki (Beregszászi–Kolozsvári-Nagy, 2019).

Az állami szabványban a tantárgyi követelmények részletes lebontását két részre tagolja. Az első szakasz az 1–2. osztályokra vonatkozik, a másik a 3–4. osztályokra (Державний стандарт, 2019).

Az új anyanyelvi tanterv az osztályokat közös tartalmi egységekre bontja, melyek évfolyamonként újabb ismeretekkel bővülnek ki. Az olvasás, írás, helyesírás kialakításának a legfontosabb eleme a nyelvi tapasztalatszerzéseken nyugvó helyesírás kialakítása és fejlesztése (Типова навчальна програма, 2022).

Az új állami szabvány és a 2017-ben jóváhagyott kerettörvény alapján a 2018/2019 tanév elejére kidolgozták az új tantervet (Державний стандарт, 2019). Kisebb-nagyobb újításokkal, de lényegében az előző változatokra épül, öt nagy tematikai, tartalmi egységre bontották:

1. Szóbeli kommunikáció
2. Olvasunk
3. Kommunikálunk írásban
4. Felfedezzük a médiát
5. Felfedezzük a nyelvtani jelenségeket (Типова навчальна програма, 2022).

Az újdonságok közé soroljuk a „Társalgást digitális eszközökkel” témakört, melynek keretén belül a tanulók a kézíráson kívül, megismerkedhetnek a digitális kommunikációs eszközök segítségével írt és szerkesztett üzenetváltással (Beregszászi–Kolozsvári-Nagy, 2019).

A magyar nyelv és olvasás integrált tantárgy éves tantervét a Területi Pedagógus-továbbképző Intézet állítja össze, az Ukrajnai Oktatási és Tudományos Minisztériuma által tanévenkénti összeállított és kiadott fejlesztési javaslatok alapján (Zékány–Szerhijcsuk, 2020).

Az alsó tagozatos tanulók leegyszerűsített nyelvtannal ismerkednek meg, a mi feladatunk, hogy jó alapot biztosítsunk az életkori sajátosságuknak megfelelő készségek kialakításához (Adamikné és mtsai, 2008).

Az első ciklus végére a tanulók már birtokolják az olvasás és írás technikáját. A nyelvtani ismeretek elsajátításával, a helyesírási szabályismeretekkel megalapozzák a helyesírási készség kialakítását.

A második ciklus végének kimeneti követelményei a tudatos nyelvhasználat, helyesírás és grammatikai alapok kialakítása, olvasott szöveg feldolgozása és értelmezése, önálló szövegalkotás (Типова навчальна програма, 2022).

Az tantervek alapján megfigyelhetjük, hogy az anyanyelv oktatás célja és feladata a tudatos és ösztönös nyelvhasználó tanulók nevelése. Ennek megvalósításához figyelembe kell venni a tanulók egyéni képességeit ösztönözni őket ismereteik folyamatos bővítésére és használatára (Vízkeleti, 2013). A fokozatosság elvét követve az egyszerű feladatokról haladunk a nehezebbek felé, ami az első osztályban nem számított súlyos hibának, azt a későbbiekben már a súlyosak közé soroljuk (Adamikné és mtsai, 2008).

1.4 Az írásbeli szövegalkotás hatásai az alsó tagozaton

Az írásbeli szövegalkotás az alsó tagozatos oktatás fontos része. Nemcsak a nyelvtani szabályok és helyesírás gyakorlását segíti, hanem hozzájárul a gondolkodás, a társas kapcsolatok és az érzelmek fejlődéséhez is. A szövegalkotás során a gyerekek megtanulják kifejezni gondolataikat, érthetően fogalmazni, és logikus szerkezetben rendezni mondanivalójukat. Ez nemcsak az iskolai tanulmányokban segít nekik, hanem a mindennapi kommunikációban is.

A mai oktatásban az írás tanítása új lehetőségeket kapott, különösen a digitális technológiák megjelenésével. Az online szövegírás, gépelés és digitális tartalomalkotás egyre nagyobb szerepet kap, ezért fontos, hogy a tanulók megtanulják ezek helyes használatát is.

A szövegalkotás nemcsak az íráskészséget fejleszti, hanem hatással van a gondolkodásra és a társas kapcsolatokra is.

Kognitív hatások:

- *Gondolkodás fejlesztése:* Az írás segít rendszerezni a gondolatokat, javítja a logikus érvelést és a problémamegoldó képességet.
- *Memória és figyelem:* A szövegalkotás során a tanulók aktívan használják a memóriájukat, ami segíti a tanulást.
- *Kreativitás:* Az írás ösztönzi az ötletalkotást és a kreatív gondolkodást (Tóth, 2018).

Szociális hatások:

- *Kommunikációs készségek:* Az írás segít a világos és érthető önkifejezésben.

- *Empátia és érzelmi fejlődés:* A szövegalkotás során a tanulók mások nézőpontját is figyelembe veszik, ami fejleszti az érzelmi intelligenciát.
- *Közösségi tanulás:* A csoportos írásfeladatok elősegítik az együttműködést és a társas készségek fejlődését (Tóth, 2018).

Az írás segít a gyerekeknek rendszerezni gondolataikat, feldolgozni tapasztalataikat és megérteni önmagukat. Steklács János (2013) szerint az írás egyfajta mentális térkép: nemcsak kifejez, hanem segít szervezni és értelmezni a gondolatokat.

A szövegalkotás fejleszti a logikus gondolkodást, hiszen a gyerekek összekapcsolják az információkat és érthetően fogalmazzák. Segíti a problémamegoldást, mert az írás során új megoldásokat kell találniuk. Emellett javítja a gondolkodás tudatosságát, mivel a tanulók megtanulják figyelni és irányítani saját gondolkodásukat. Az írás tehát nemcsak egy készség, hanem egy eszköz, amely segít a gyerekeknek fejlődni és jobban megérteni a világot.

A szövegalkotás során a tanulók a memóriájukra, figyelmükre és korábbi tudásukra támaszkodnak, ami segíti a gondolkodás fejlődését. Az írás erősíti a memória és a koncentráció működését, mivel a tanulónak rendszerezniük kell az információkat és összekapcsolniuk a meglévő tudásukkal. Fejleszti a kreatív gondolkodást is, hiszen saját ötleteket alkotnak, történeteket építenek, és új összefüggéseket fedeznek fel. Ez nemcsak az iskolai tanulásban segít, hanem a mindennapi problémamegoldásban is. Az írásbeli szövegalkotás nemcsak egy technikai készség, hanem egy eszköz, amely támogatja a gondolkodás fejlődését és segíti a tanulókat abban, hogy önállóan alkossanak és értelmezzenek információkat (Kiss–Kovács, 2023).

A szövegalkotás nemcsak az egyéni gondolkodást fejleszti, hanem a társas készségekre is hatással van, különösen páros vagy csoportos munka során. Az együttműködés segíti az empátia, az odafigyelés, az érvelés és a nyelvi kompromisszumkészség fejlődését.

A tanulók megtanulják tiszteletben tartani mások véleményét és nézőpontját, ami hozzájárul az érzelmi intelligencia fejlődéséhez. A közös szövegalkotási feladatok erősítik az osztályközösséget és elősegítik a társas tanulást, hiszen a diákok együtt dolgoznak, megosztják ötleteiket és közösen alkotnak (Kiss–Kovács, 2023).

A digitális eszközök megjelenése új lehetőségeket teremtett az írásfejlesztésben. Az alsó tagozatos gyerekek számára különösen motiváló, ha nemcsak tollal, hanem tableten, interaktív táblán is alkothatnak. Az IKT-eszközök segítik az egyéni tanulási utakat, fejlesztik az önállóságot és az együttműködést, valamint növelik az írás iránti belső motivációt (Filó, Víg-Szabó, 2019).

Az interaktív szövegalkotás, amelyben kép, hang és mozgás is szerepet kap, nemcsak a kreatív gondolkodást és az információfeldolgozást fejleszti, hanem hozzájárul a digitális írástudás erősítéséhez is. A digitális szövegfeldolgozás segíti az olvasás és írás interaktív folyamatát, valamint támogatja a tanulók önálló szövegalkotását (Gonda–Petró, 2015).

A digitális írás további előnye, hogy a tanulók gyorsabban és könnyebben javíthatják hibáikat, kísérletezhetnek különféle szövegformákkal és stílusokkal, ami fejleszti az önreflexiót és a szöveghez való viszonyukat. Gonda és Molnár (2019) szerint, a digitális írástudás nemcsak technikai készség, hanem egy komplex tudásrendszer. Az IKT-eszközökkel támogatott írás során a tanulók motivációja, kreativitása és nyelvi tudatossága is növekedhet, ha a pedagógus célzott és differenciált módon alkalmazza ezeket az eszközöket.

A digitális írástudás fejlesztése elengedhetetlen a modern oktatásban, mivel segíti az információk kritikus feldolgozását és az önálló tanulást (Koltay, 2009).

Az alsó tagozatos gyermekek tanulási hatékonysága nagymértékben függ az érzelmi bevonódástól. Az írásbeli szövegalkotás akkor tud valódi fejlődést eredményezni, ha élményszerűen történik. Az olyan módszerek, mint a képekhez kapcsolódó történetírás, mesefolytatás, dramatikus előkészítés vagy közös mesealkotás, nemcsak bővítik a szókincset és fejlesztik a mondatszerkesztést, hanem motiválják a gyerekeket, és növelik az írás iránti kedvüket. Az élményalapú írás során a gyermek nem külső elvárásoknak akar megfelelni, hanem saját élményeit és gondolatait osztja meg, ami örömtelivé és értelmessé teszi az írást. A belső motiváció kialakulása pedig hosszú távon segíti a nyelvi fejlődést és a sikeres tanulást (Nádasi, 2005).

Az élménypedagógia lényege, hogy a tanulók saját tapasztalataikon keresztül, aktívan sajátítják el a tudást. Ez a módszer játékos, tevékenységközpontú tanulást jelent, ahol a diákok nemcsak hallgatók, hanem cselekvő résztvevők is.

A tanulók felfedezései és az ezekhez kapcsolódó pozitív élmények erősítik a készségeiket, segítik az önbizalom növekedését, és tartósabbá teszik az elsajátított tudást. Az ilyen tanulási folyamat nemcsak hatékonyabb, hanem élvezetesebb is, mivel a diákok aktívan részt vesznek benne (Mészáros–Vass, 2023).

Az élményalapú írás nemcsak az íráskészséget fejleszti, hanem számos más területen is pozitív hatással van a tanulók fejlődésére:

- *Kreativitás:* A gyerekek szabadon alkothatnak, saját történeteket írhatnak, ami fejleszti a képzelőerejüket

- *Önkifejezés:* Az írás lehetőséget ad arra, hogy a tanulók megfogalmazzák saját érzéseiket és gondolataikat
- *Szociális készségek:* A közös írásfeladatok során a gyerekek megtanulják figyelembe venni mások véleményét, ami fejleszti az empátiát és az együttműködést
- *Nyelvi fejlődés:* Az élményalapú írás segíti a szókincs bővítését és a mondat szerkesztés javítását (Nádasi, 2005).

Az élménypedagógia az oktatásban egyre nagyobb szerepet kap, mivel a tanulók aktív részvételére és érzelmi bevonódására épít. Segíti a tanulók motivációját és kreativitását, valamint hozzájárul a közösségi tanulás erősítéséhez. Az élményközpontú oktatásban az írás nemcsak egy feladat, hanem egy felfedezés és önkifejezési lehetőség (Mészáros–Vass, 2023).

Az írásbeli szövegalkotás nemcsak a nyelvi készségek fejlesztésére szolgál, hanem hozzájárul a gondolkodás, az önkifejezés, a társas kapcsolatok és a digitális kompetenciák fejlődéséhez is.

A pedagógus szerepe ebben a folyamatban kulcsfontosságú. Az írásbeli szövegalkotás fejlesztése során a tanítóknak olyan környezetet kell kialakítaniuk, amely egyszerre segíti a szabályok elsajátítását és a kreatív önkifejezést. A kooperatív tanulási módszerek alkalmazása különösen hatékony lehet, mivel ezek elősegítik a tanulók aktív részvételét és együttműködését (Rádi, 2020).

II. AZ ÍRÁSBELI SZÖVEGALKOTÁS FEJLESZTÉSÉNEK ALAPVONALAI

2.1 Az íráskészség kialakítása és fejlesztésének szakaszai

A tanulók írásbeli kommunikációjának fejlesztése a nyelvi nevelés egyik alapvető célja, amely nem korlátozódik csupán az anyanyelvi és irodalomórákra. A fogalmazás összetett folyamat, amely során a diákoknak fejleszteniük kell interakciós készségeiket, logikai gondolkodásukat és problémamegoldó képességüket. Ezeket nemcsak az írásgyakorlatok során alkalmazhatják, hanem a sport, közös éneklés vagy akár a matematikaórák is hozzájárulnak az ilyen képességek erősítéséhez. A fogalmazás tehát nemcsak az íráskészséget fejleszti, hanem más tanulási területekkel is összekapcsolódik, támogatva az iskolai képesség- és személyiségfejlődést (Kernya, 2001).

Azok a tanulók, akik jól írnak, általában jobb olvasókká is válnak, és szívesebben olvasnak, mint azok, akik nehezebben fogalmaznak. Ez azért van, mert az olvasás és az írás hasonló folyamatok: mindkettőben fontos a gondolatok rendszerezése, megőrzése és kifejezése. A két készség kölcsönhatásban áll egymással, ezért érdemes őket együtt fejleszteni. Az írás segíti a gondolkodás fejlődését, hiszen az írás során az ember elemzi és összekapcsolja a gondolatait. Ezáltal javul a kritikai gondolkodás, és az írás segíthet új összefüggések felismerésében is (Tóth, 2008).

A digitális eszközök használata egyre korábban kezdődik a mai gyerekek életében, ami hatással van az írás és olvasás elsajátítására. Az alfa-generáció tagjai már kisgyermekkorukban okos telefonokat és tableteket használnak, így gyors válaszokhoz szoknak, miközben egy konkrét feladat elvégzése közben nehezebben tudnak összpontosítani, figyelni (Lovas, 2022).

A képi kommunikáció a mindennapok része lett, és sokszor háttérbe szorítja az írásos kifejezést. A pedagógusoknak ezért olyan módszereket kell alkalmazniuk, amelyek a vizuális eszközök segítségével támogatják a szövegalkotást. Az interaktív elemek és a gyors visszacsatolás segíthetnek megtartani a tanulók érdeklődését és fejleszteni az íráskészséget. Az oktatásban fontos megtalálni az egyensúlyt a vizuális és írásos tanulási formák között, hogy az írás továbbra is hatékony kommunikációs eszköz maradjon (Lovas, 2022).

A tanulók írásbeli nyelvhasználatát a kézírás technikájának elsajátításával alapozhatjuk meg. A gyerekek írásának automatizálásáig hosszú út vezet, első lépésként el kell

sajátítaniuk a betűformákat és a betűkapcsolásokat, majd fokozatosan kialakítják koruknak, tanulási igényeiknek megfelelő írástempójukat (Zékány–Szerhijcsuk, 2020).

A tantervi követelményekben az alábbi lépések mentén határozzák meg az írástanítás és írástechnika kialakítását:

- betűelemek tanítása
- betűtanítás
- írásmozgás automatizálása
- betűalakítás és kapcsolat
- az íráskészség fejlesztése.

Nincs egyértelmű útmutatás arra vonatkozóan, hogy a tanítás során a származtatás vagy a hangoztatás módszere élvezzen előnyt (Beregszászi–Kolozsvári-Nagy, 2019).

Az írástanítás két szakaszban zajlik, az első szakasz a betűismertető, ami párhuzamosan folyik az olvasás tanításával, a második szakasz pedig a készségfejlesztő (Adamikné és mtsai, 2008).

Bár napjainkban egyre inkább előtérbe került az online térben történő kommunikáció, a kézírás továbbra is nélkülözhetetlen az iskolai oktatásban és a mindennapi életben egyaránt. A kézírás jelentősége még sokáig megmarad, ezért nagyon fontos, hogy a gyerekek hatékonyan elsajátítsák, ennek alapja az írás-mozgás készségének megfelelő alapja (Nagy, 2007).

Az írás készségszintű tevékenység, melyet tanulni, gyakorolni és automatizálni kell. Az a gyerek tud jól írni, aki a szóalakot feltudja bontani összetevő hangjaira, tisztában van a hangok sorrendjével, ismeri az írott betűket (Adamikné és mtsai, 2008).

A megfelelő írástechnika, olvasható betűformák, esztétikus íráskép és a helyesírás kialakításainak alapfeltétele a folyamatos gyakorlás, melynek több módja is ismeretes. Ide sorolható a másolás, tollbamondás és az emlékezetből való írás.

A legtöbbet alkalmazott készségfejlesztő gyakorlatok egyike a másolás. A tanulók életkori sajátosságuknak megfelelő tempóban másolnak, ezért nem szabad sürgetni őket. Ellenőrzés szempontjából a legcélravezetőbb, ha a szöveget előzőleg felírjuk a táblára és előre kiemeljük a helyesírási szempontból problematikus szavakat. Amikor a tanulók átmásolták a szöveget a könyvből, megmutatjuk a táblán található, általunk felírt szöveget, amellyel össze tudják hasonlítani saját munkájukat. Ezt a mozzanatot összehasonlító tevékenységnek nevezzük.

A másolási gyakorlatok egy idő után mechanikussá válhatnak a tanulók számára, ezért a tanítók különböző módon színesíthetik ezeket a legegyszerűbbektől a nehezebbek felé haladva (Adamikné és mtsai, 2008).

Ahogy a másolás, úgy a tollbamondás is megfelelő előkészítést igényel a tanító részéről. A tollbamondás kezdete előtt a tanító felhívja a tanulók figyelmét, hogy a diktálás ideje alatt legyenek nagyon figyelmesek, ne kérdezősködjenek folyamatosan. A teljes szöveget kétszer olvassa fel, egyszer a diktálás előtt, majd miután mindenki leírta, újraolvassa. Ezt követően a tanulók felteszik az írás közben felmerült kérdéseiket, pótolhatják a kimaradt betűket, esetleges szavakat. Végezetül egyszerre teszik le a tollakat, aztán beadják munkáikat, esetleg hozzálátnak a közös javításhoz (Adamikné és mtsai, 2008).

A javítás mindig indoklással történjen függetlenül attól, hogy gyakorlás vagy ellenőrzés céljából írták a tollbamondást, a füzetbe végzik, ha szükséges a hibás szavak javítása kerüljön fel a táblára, begyakorlás céljából lediktálhatják (Adamikné és mtsai, 2008).

Az emlékezetből való írás segítséget nyújt a tanítónak abban, hogy felmérje a tanulók emlékezőtehetségét, valamint azt, hogy milyen szinten tanulta meg a gyerek a szöveget. Eleinte még csak rövid versikéket vagy mondókákat írnak a tanulók, amelyeket előzőleg már megtanultak emlékezetből, közösen felelevenítik, elmondják, aztán mindenki önállóan le is írja. Később már hosszabb verseket vagy prózákat is írhatnak. Kitűnő memóriafejlesztő gyakorlat, ami hozzájárul a fogalmazástanítás előkészítéséhez (Adamikné és mtsai, 2008).

2.2 Az önálló írásbeli szövegalkotás céljai, szerepe és feladatai az alsó tagozatos oktatásban

Az anyanyelvi nevelés elsődleges céljai közé soroljuk a tanulók mélyreható szövegértési és szövegalkotási készségeknek kialakítását és fejlesztését, hogy lehetővé tegyük számukra a verbális és nonverbális kommunikáció kódjainak önálló és kooperatív azonosítását és alkalmazását. Az a gyermek, aki nem képes szavakba önteni gondolatait és érzéseit, írásban sem fogja tudni hatékonyan összefoglalni, átadni mondanivalóját (H. Tóth, 2015). Ebből következik, hogy a szóbeli kifejezőképesség fejlesztése alapvető fontosságú az írásbeli kifejezőképesség megalapozásához.

H. Tóth (2015) továbbá még hangsúlyozza, hogy a fogalmazástanítás túlmutat az anyanyelv órákon, átfogja az oktatás valamennyi területét. A beszéd és a szókincs bővítés

mellett még a feladatai közé soroljuk az emlékezet és a kapcsolattartás képességének fejlesztését is.

Az első és második osztályban az olvasás, az írás, valamint a nyelvtan és helyesírás tanítása mellett az anyanyelvi nevelésben a fogalmazás alapjai is megjelennek. A harmadik osztálytól azonban a fogalmazás már önálló területként jelenik meg a tantervben (Adamikné és mtsai, 2008).

Aki jól tud írni, az rendelkezik az írásbeli szövegalkotás ismereteivel, amely fejlett képességekre épül. A képességek olyan különleges személyiségfunkciók, amelyek segítenek egy adott teljesítmény elérésében vagy valamilyen készség kibontakozásában. A képességek "kivitelező"eszközként működnek, amelyek segítik az egyént céljai elérésében. Emellett ezek a képességek szorosan kapcsolódnak a motivációnk és a céljaink eléréséhez (Tóth, 2011).

Amikor az írást tanítjuk, figyelembe kell vennünk két dolgot, egyrészt az írást, mint technikát: a betűk megtanítása és a helyes írásmozgás kialakítása. Másrészt az írástechnikát, vagyis azt, ahogy a gyerekek írásba öntik gondolataikat. A tanórákon foglalkoznunk kell mindkettővel, a technikai készségek biztosítják az írás folyamatosságát és olvashatóságát, míg a szövegalkotás képességei lehetővé teszik a tartalom logikus felépítését és átadását. Az órák során ezek a készségek párhuzamosan fejlődnek, hiszen az írás nemcsak mechanikai tevékenység, hanem a tudás rendszerezett megjelenítésének eszköze is (Pintér, 2009a).

Az alsó tagozatos fogalmazástanítás kettős: egyrészt a tanulók már meglévő tudására és készségekre épít, továbbfejleszti azokat az írásbeli kommunikációban, másrészt pedig az írásbeli gondolatközlés sajátos ismereteit és készségeit tanítja (Adamikné és mtsai, 2008).

A fogalmazástanítás konkrét feladatai a következők:

- *A közlés tudatosítása és fejlesztése:* Az írásos kommunikáció segítségével elősegítjük a tudatos közlés kialakulását, tisztázva a szövegalkotás célját és szándékát.
- *A mondanivaló megformálása kommunikációs szempontok alapján:* A gyerekeket megismertetjük az információgyűjtés különféle technikáival, valamint gyakoroltatjuk velük, hogyan lehet ugyanarról a témáról eltérő megfogalmazásokban írni.
- *Az elbeszélés, leírás és levélírás szerkezeti sajátosságai:* Fontos, hogy a tanulók elsajátítsák a bevezetés, tárgyalás és a befejezés szerkezetét, amelyeket különböző fogalmazási feladatokon keresztül fejleszthetünk.

- *Stílusfejlesztés és kifejezőkészség fejlesztése:* A megfelelő szóhasználat elsajátítása mellett törekednünk kell a szókincs bővítésre, hogy a tanulók változatosan és pontosan tudják kifejezni gondolataikat.
- *A szövegátdolgozásának és korrigálásának fejlesztése:* Az írás javítása nemcsak stilisztikai finomításokat jelent, hanem a helyesírás, nyelvhelyesség, szórend és grammatika tudatos ellenőrzését is. Ezen kívül fontos, hogy a tanulók képesek legyenek felismerni és javítani saját hibáikat.
- *A figyelem tudatos irányítása az írás során:* A fogalmazási folyamatban a tanulóknak meg kell tanulniuk egyensúlyban tartani a helyesírási, stilisztikai és tartalmi elemekre fordított figyelmet, hogy az üzenet tisztán és érthetően jelenjen meg (Adamikné és mtsai, 2008).

Az írás folyamata során az új információk és tapasztalatok beépülése révén a korábban meglévő tudás átalakulhat, új összefüggések és gondolatok születhetnek. Ennek eredményeként a tanuló által létrehozott szöveg nem csupán egy rögzített tartalom, hanem az értelmi fejlődés és felfedezés egyik eszközévé válik (Molnár, 2001).

Az írásbeli feladatok segítik a tanulókat abban, hogy átgondolják, hogyan kapcsolódnak az új ismeretek a már meglévő tudásukhoz. Írás közben felismerhetik, milyen fogalmakkal bővült az eddigi tudásuk, és hogyan építhetik fel az új és régi információkat egy összefüggő rendszerre, amely segíti a mélyebb megértést (Csapó, 2002).

Az írásbeli szövegalkotásnál először a tartalmat kell megtervezni, vagyis a meghatározzuk miről fogunk írni. Ezután fokozatosan fejlesszük a gondolatainkat, miközben figyelembe vesszük azt, hogyan szeretnénk átadni a mondanivalónkat. Ez a módszer nemcsak segíti a problémák elemzését és megoldását, hanem új ötletek megszületéséhez is hozzájárulhat (Pintér, 2009a).

A fogalmazástani előkészítése során a tanulók olyan ismereteket és készségeket sajátítanak el, amelyek nemcsak az íráskészség fejlesztésében játszanak szerepet, hanem az írásbeli kommunikáció alapjait is megalapozzák. Az előkészítő folyamatot kétféleképpen közelítjük meg: közvetetten és közvetlenül. A közvetett előkészítés során figyelembe vesszük a tanulók életkorát, meglévő tudását és egyéni képességeit. Célunk, hogy fejlesszük azokat a nyelvi alapokat, amelyek szükségesek ahhoz, hogy értsék mások írásos és szóbeli közléseit, valamint önállóan ki tudják fejezni saját gondolataikat és érzéseiket. A közvetlen előkészítés pedig arra irányul, hogy a tanulók elsajátítsák a szövegtervezés és szerkesztés

technikáit. Megtanulják, hogyan alakíthatják át gondolataikat szöveggé úgy, hogy az a lehető legpontosabban tükrözze mondanivalójukat (Adamikné és mtsai, 2008).

Az írásbeli szövegalkotás képessége minden gyereknél fejlődik, de ez a fejlődés nem ugyanabban a tempóban történik. A nyelvi tudásuk befolyásolja, ezt a folyamatot. Az első iskolái években az olvasás és az írásbeli feladatok gyakran a mesékhez és történetekhez kapcsolódnak. Mivel a mesék a kultúránk szerves részét képezik, így a gyerekek már iskolába lépésük előtt rendelkeznek bizonyos ismeretekkel a mese felépítéséről és működéséről (Tóth, 2011).

A fogalmazás tanításakor a pedagógusnak két fontos dologra kell figyelnie. Az egyik, hogy érdekes témákat válasszon, amelyek lekötik a tanulók figyelmét és hasznosak számukra. A másik, hogy megfelelő segítséget és visszajelzést adjon, hogy a diákok egyre jobb szövegeket tudjanak írni, és a kapott tanácsokat később is alkalmazni tudják (Tóth, 2006).

A gyerekek gyakran úgy írnak, hogy csak a tanítónak akarják megfelelni, nem pedig azért, mert valóban érdekli őket a téma. Az írás legtöbbször a jó jegy megszerzésére irányul, így nem mindig ösztönzi őket a gondolkodásra vagy a kreativitásra (Pintér, 2009b).

A tanulóknak akkor hasznos a visszajelzés, ha segíti fejlődni őket az írásban. A hagyományosan a tanító kijavítja a fogalmazást, értékelést ír hozzá, majd osztályozza. Viszont a diákokat legtöbbször, csak a jegy érdekli, nem a részletes visszajelzés (Pintér, 2009b).

Amikor a tanulók elkezdik az írást, a gondolataik még rendezetlenek lehetnek, és nehéz teljesen összpontosítaniuk. Külső hatások könnyen elterelhetik a figyelmüket. Azonban, ha sikerül elmélyedniük az írásban, a gondolatok szabad áramlása segít fenntartani a koncentrációt és ösztönözheti a kreatív gondolkodást (Pintér, 2009b).

Ahhoz, hogy a tanulók ügyesen és hatékonyan tudjanak szöveget alkotni, elengedhetetlen, hogy felismerjék a gyengébb fogalmazásokban és írástechnikákban rejlő problémákat. Ilyen probléma lehet a tervezés hiánya – különösen a kommunikatív és retorikai célok meghatározásának elmulasztása – és a szöveg átnézésére, javítására fordított kevés idő (Szilassy, 2012).

Az írás, fogalmazás segítségével átadhatjuk másoknak a gondolatainkat és érzéseinket úgy. Először témát és címet választunk, majd összegyűjtjük az információkat. Aztán megtervezzük a munka menetét, vázlatot készítünk, majd megírjuk a fogalmazást. Végül átnézzük, hogy minden érthető és helyes-e.

A tanulók, a harmadik osztályban tanulják meg a fogalmazás alapjait. A tanítóknak olyan témákat kell választaniuk, amelyek érdeklik a gyerekeket. Az alsó tagozaton a tanító segít az információk összegyűjtésében, amit a gyerekek saját élményeik alapján állítanak össze (Adamikné és mtsai, 2008).

A címnek előre sejtetnie kell, miről szól majd a történet. A vázlat segít a gondolatokat logikus sorrendbe rakni. A fogalmazás három fő részből áll:

- *Bevezetés:* Felkelti az olvasó figyelmét és bemutatja a témát.
- *Tárgyalás:* Részletesen bemutatja az eseményeket.
- *Befejezés:* Összegzi a történetet és levonja a tanulságot.

Az utolsó lépés az önellenőrzés, amikor a tanuló átnézi a saját munkáját, hogy minden érthető és helyes legyen. A sikeres fogalmazás kulcsa a jó téma, a szókincs, az írás szabályainak ismerete és a gyakorlás. Minél többet írnak a diákok, annál jobban fejlődnek (Adamikné és mtsai, 2008).

A fogalmazástanítás során van egy fontos kérdés: mennyire kell követni mintákat, és mennyire lehet szabadon alkotni? A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a pedagógusnak meg kell találnia az egyensúlyt a tanítás és a diákok önállósága között (Vajda, 2003).

Kernya Róza (1988) szerint az irányítás mértéke attól függ, mennyire fejlett egy diák, és mikor érdemes nagyobb szabadságot adni neki.

A fogalmazástanítás nehéz feladat, mert nincs rá egyértelmű szabály. Minden pedagógusnak a saját diákjaihoz kell igazítania a módszereit, hogy a lehető legjobb eredményt érje el (Vajda, 2003).

2.3 A nyelvtan és helyesírás tanításának kapcsolata az írásbeli kifejezés formálással

Az alsó tagozatban a gyerekek nyelvtani szabályokat tanulnak, hogy jobban értsék és használják a nyelvet. Ennek több célja is van:

- Segít a gyerekeknek tudatosan és ösztönösen használni a nyelvet
- Megalapozza a helyesírást
- Megkönnyíti az idegen nyelvek tanulását
- Fejleszti a logikus gondolkodást, ami más tantárgyaknál is fontos (Типова навчальна програма, 2022).

A nyelvtan tanítását a könnyebb részekkel kezdjük, majd fokozatosan haladunk a nehezebbek felé: először a hangokat, aztán a szavakat, majd a mondatokat és végül a szöveget tanulmányozzuk. A helyesírás tanításában is ezt a rendszert követjük, de az alsó tagozatban rugalmasabban lehet alkalmazni (Adamikné és mtsai, 2008).

Az **első** osztályban még nincs külön nyelvtanóra, de a gyerekek már az olvasás és írás elsajátításával egyidejűleg ismerkednek vele. A begyakorlás során megtanulják a magán- és mássalhangzókat, azok időtartamát, valamint felismerik a mondatokat, szavakat és szótagokat. Tudják, hogyan kell mondatot kezdeni és lezárni, ismerik néhány tulajdonnév helyesírási szabályát, és megtanulják, hogyan kell helyesen külön írni a szavakat (Типова навчальна програма, 2022).

A nyelvtanítást a **második** osztályban kezdik, és fokozatosan bővül a következő években. A második osztályban a gyerekek megismerkednek a hangokkal és azok időtartamával, valamint a kapcsolódó helyesírási szabályokkal. Tanulják a betűket, az ábécét és a betűrend használatát. Megismerkednek a **j** hang kétféle jelölésével, valamint a leggyakoribb *ly*-os szavak helyesíráásával. Az elválasztás alapszabályait is elsajátítják. A mondatokat szavakra bontják, és tanulják a szavak jelentését.

Fontos része a tananyagnak a szóelemek (tő és toldalék) megértése és helyes használata a nyelvben. Emellett megtanulják a különböző mondatfajtákat, mint például a kijelentő, kérdő, felszólító, óhajtó és felkiáltó mondatokat. Végül a gyerekek megismerik a szöveg felépítését is, hogy érthetőbb és rendezettebb írásokat tudjanak készíteni (Типова навчальна програма, 2022).

A **harmadik** osztályban a tanulók megtanulják a szavak jelentését és helyesíráását. Megismerkednek a mondatok fajtáival, például a felkiáltó, feltételes, óhajtó és felszólító mondatokkal, valamint ezek írásjelével.

Tanulják az elbeszélő és leíró szövegek felépítését, ehhez vázlatot készítenek és információkat gyűjtenek. Megismerkednek néhány fontos szófajjal: a főnévvel, az igével, az igekötővel és a melléknévvel.

Nyelvtanból főként a múlt idő jelét és helyesíráását tanulják, valamint a fokjel használatát (Типова навчальна програма, 2022).

A **negyedik** osztályban a tanulók átismétlik az eddig tanult szófajokat és a hozzájuk kapcsolódó nyelvtani szabályokat. Gyakorolják az igemódok helyesíráását és a korábban tanult szóelemeket.

Megismerkednek új szófajokkal, például a névelővel, névutóval, számnévvel és névmással. Tanulják a tulajdonnevek különböző típusait, mint a személy- és állatnevek, földrajzi nevek, márkanevek, intézménynevek és címek.

A főneveket ragozva is gyakorolják, valamint megértik a mondatfajták és az igeidők összefüggését (Типова навчальна програма, 2022).

Az alsó tagozaton a nyelvtani követelmények azt jelentik, hogy a gyerekek megismerkednek a fontos nyelvtani kategóriákkal, és megtanulják az alapfogalmakat. Fontos, hogy ezeket ne csak elméletben ismerjék, hanem a gyakorlatban is tudják használni. A tananyag ezért a lehető legegyszerűbb formában segíti a megértést és alkalmazást (Adamikné és mtsai, 2008).

A helyesírás alapjait az alsó tagozatban tanítjuk meg, mert ekkor van rá elegendő idő. Később a gyerekeknek már más feladatokra kell koncentrálniuk, így nehezebb megtanulniuk a helyesírást. Fontos, hogy a gyakorlás ne álljon meg az alsó tagozaton, hanem folytatódjon a felső tagozatban és a középiskolában is (Adamikné és mtsai, 2008).

A helyesírás megtanulása és gyakorlása az anyanyelvi oktatás egyik legfontosabb része. A tanulóknak írás közben el kell sajátítaniuk az alapvető helyesírási szabályokat, hogy később biztosan és hibamentesen tudják használni őket (Zékány–Szerhijcsuk, 2020).

A helyesírásnak négy alapelve van: kiejtés, szóelemzés, hagyomány és egyszerűsítés. Az alsó tagozatban főként az első kettőre figyelünk.

- *Kiejtés elve:* Úgy írunk, ahogy ejtjük.
- *Szóelemzés elve:* Néha máshogy ejtjük a szót, mint ahogy leírjuk, de az eredeti szóalakot követjük.

Ez segít abban, hogy a gyerekek könnyebben megértsék és helyesen használják a magyar helyesírást (Adamikné et al, 2008).

A helyesírás tanításakor fontos figyelembe venni, hogy a gyerekek különböző módon tanulnak. Vannak, akik hallás alapján jegyzik meg a szavakat, másoknak a látvány segít, és vannak, akiknek többször le kell írniuk, hogy rögzüljön az írásmód.

Bármilyen tanulási típusba tartozik is egy gyerek, a gyakori olvasás mindig segíti a helyesírás fejlődését. Ezért fontos, hogy sokat gyakoroljanak és olvassanak (Zékány–Szerhijcsuk, 2020).

A helyesírási készség azt jelenti, hogy a tanulók anélkül is helyesen írnak, hogy tudatosan felidéznek a szabályokat. Ezért fontos lenne, hogy azok a tanárok is figyeljenek a hibákra,

akik nem anyanyelvi tantárgyat tanítanak, mert ez segít a gyerekeknek a helyesírás fejlődésében (Adamikné et al, 2008).

Az írásbeli nyelvhasználat egyik alapja a kézírás megtanulása. A gyerekeknek meg kell tanulniuk a helyes írástechnikát és fejleszteniük kell az íráskészségüket, hogy jól tudjanak írni.

A kézírásnál három fontos szempont van: olvashatóság, folyamatosság és szép külalak. A tanítóknak segíteniük kell a gyerekeket abban, hogy olyan írástempót sajátítsanak el, amely lehetővé teszi az írás hatékony használatát.

A jó íráskészséghez három dolog szükséges: sok gyakorlás, jól olvasható és esztétikus írás, valamint helyesírási pontosság (Zékány–Szerhijcsuk, 2020).

2.4 Játékos és élményalapú írásbeli szövegalkotás fejlesztés

Az alsó tagozaton az írásfejlesztés egyre inkább élményalapú, interaktív és játékos formákra épül. Ezek a módszerek nemcsak a nyelvi készségeket fejlesztik, hanem segítik a kreatív gondolkodást, a problémamegoldást és az együttműködési képességet is. Az ilyen tanulási folyamatok lehetővé teszik, hogy a gyerekek saját tapasztalataikon keresztül, belső motivációval alkossanak szövegeket, ami kulcsfontosságú az íráskészség fejlődéséhez (Lovas, 2022).

A drámapedagógia az írás előkészítésében különösen hasznos, mivel segíti a tanulók nyelvi kifejezőkészségének fejlődését, valamint az érzelmi és társas kompetenciák erősítését. A dramatikus játékok, szerepjátékok és improvizációs gyakorlatok elősegítik a szókincs bővítését és az összefüggő szövegalkotás képességét (Rusz, 2004).

Drámapedagógiai módszerek:

- *Szerepjátékok:* A tanulók különböző szerepekbe bújva alkotnak párbeszédet, amelyeket később írásban rögzítenek.
- *Improvizációs történetmesélés:* Egy adott témára spontán történetet alkotnak, amelyet később leírnak.
- *Konfliktusmegoldó drámajátékok:* Egy adott problémát dramatikus eszközökkel dolgoznak fel, majd írásban összegzik a megoldásokat.
- *Érzelmek színháza:* Különböző érzelmeket jelenítenek meg mimikával és testbeszéddel, majd leírják az érzéseiket egy rövid történetben.

- *Szerepcserés történetmesélés:* Egy adott történetet különböző szerepekből mesélnék el, majd leírják saját nézőpontjukat (Rusz, 2004).

A képes történetalkotás egy olyan módszer, amely vizuális ingerek segítségével ösztönzi a tanulókat a szövegalkotásra. A képek inspirációként szolgálnak, segítve a tanulókat abban, hogy összefüggő történeteket hozzanak létre. Ez a módszer különösen hatékony a kreatív gondolkodás fejlesztésében és az írásbeli kifejezőképesség erősítésében (Farkas, 2021).

A történetmesélés és történetalkotás pedagógiai módszere elősegíti a tanulók aktív részvételét az oktatási folyamatban. A képes történetalkotás során a tanulók nemcsak szövegeket alkotnak, hanem érzelmileg is bevonódnak a történetekbe, ami növeli a motivációjukat és az írás iránti érdeklődésüket (Farkas, 2021).

Konkrét játékok:

- *Képforgató:* Sorrendbe kell állítaniuk a kapott képeket, majd egy történetet kell írniuk hozzá.
- *Kép és szó:* A kapott képhez, képekhez kulcsszavakat kell társítaniuk, majd ezek alapján írnak egy rövid történetet (Farkas, 2021).

A gamifikáció egy oktatási eszköz, amely nem teljes módszertan, hanem egy hatékony módszertani elem. Célja, hogy a passzív tanulókat bevonja és aktív, interaktív részvétellel ösztönözze a tanulási folyamatban (Lengyelné et al, 2021).

A társas játékok és digitális eszközök egyre nagyobb szerepet kapnak az íráskészség fejlesztésében. A játékos elemekkel kiegészített tanulási folyamatok motiválják a tanulókat, miközben fejlesztik a szövegalkotási és problémamegoldó készségeiket (Lengyelné et al, 2021).

A digitális történetmesélés és a LEGO StoryStarter környezet hatékonyan támogatja az anyanyelvi kompetenciák fejlesztését. Az írásbeli kifejezőképességet és a kreatív gondolkodást elősegíti a játékos tanulás, a tanulók játszva sajátítják el az írásbeli szövegalkotás alapjait (Lengyelné et al, 2021).

A digitális játék-alapú tanulás lehetőséget teremt arra, hogy a tanulók interaktív módon gyakorolják az íráskészséget. Az oktatási játékok és a gamifikációs elemek alkalmazása növeli a tanulók motivációját, miközben fejleszti a szövegalkotási képességeiket (Balogh, 2017).

Digitális eszközök:

- *Wordwall*: Interaktív játékokkal segíti a szókincs és az íráskészség fejlesztését. Például: szókincsépítő kerék (egy forgókeréken kapnak szavakat, amelyeket be kell építeniük egy történetbe)
- *Padlet*: Közös történetírásra alkalmas online felület, amely lehetővé teszi a tanulók számára, hogy együtt dolgozzanak egy szövegen. Például: *közös történetírás*: (egy online felületen közösen írnak egy történetet, amelyet folyamatosan bővítnek) (Balogh, 2017).

A papírszínház egy különleges mesélési forma, amely az alfa-generációs gyerekek számára is érdekes és izgalmas lehet. A pedagógusok az esztétikus, részlet gazdag képek segítségével kreatív szövegalkotási és szerkesztési feladatokat kínálhatnak az anyanyelvi órákon, így támogatva a gyermekek íráskészségének fejlődését (Lovas, 2022).

A papírszínház (kamishibai) egy japán eredetű mesélési forma, amely vizuális és narratív elemeket ötvöz. Az alsó tagozatos tanulók számára különösen motiváló, mivel segíti a történetalkotást és az írásbeli kifejezőkészséget (Lovas, 2022).

Módszerek:

- *Papírszínház*as történetmesélés: kapnak egy papírszínház képsorozatot, amely alapján saját történetet írnak.
- *Szerepcserés mesélés*: előadnak egy papírszínház történetet, majd leírják saját verziójukat (Lovas, 2022).

A bábszínház és a dramatikus játékok segítik a tanulók kreatív gondolkodását és szövegalkotási képességét. A bábokkal való történetmesélés különösen hatékony az alsó tagozatos diákok számára.

Módszerek:

- *Bábos történetírás*: egy báb segítségével mesélnék el egy történetet, majd leírják azt.
- *Bábos párbeszéd*: két báb segítségével párbeszédet alkotnak, majd ezt írásban rögzítik (Gyevi–Bíró et al, 2018).

III. AZ ÍRÁSBELI SZÖVEGALKOTÁSI KÉPESSÉG FELMÉRÉSE A JÁNOSI LÍCEUM ÉS A BEREGSZÁSZI KOSSUTH LAJOS LÍCEUM 3. OSZTÁLYOS TANULÓINAK KÖRÉBEN

3.1 A kutatás célja és hipotézisei

A kutatásom célja az volt, hogy feltárjam a harmadik osztályos tanulók írásbeli szövegalkotási készségeit és azokat a tényezőket, amelyek befolyásolják fejlődésüket. Interjúk segítségével megvizsgáltam, hogyan hatnak a tantervi követelmények, a pedagógiai módszerek és az iskolai környezet a fogalmazási képességekre. Emellett kiemelt figyelmet fordítottam a tanulók írásbeli nehézségeire, valamint a pedagógusok kreativitásának és módszertani szabadságának szerepére a szövegalkotás fejlesztésében.

A kutatás kezdetén a következő négy hipotézis került megfogalmazásra:

- **H1:** Jelentős különbségek figyelhetők meg az egyes osztályok teljesítménye között az írásbeli szövegalkotási készség terén.
- **H2:** A tantervi változások negatívan befolyásolták az írásbeli szövegalkotás tanítását és gyakorlását.
- **H3:** A tanulók legnagyobb nehézségei a helyesírás, mondszerkesztés és szövegkohézió területén jelentkeznek.
- **H4:** Azok a pedagógusok, akik kreatív, interaktív módszereket alkalmaznak, hatékonyabban fejlesztik a tanulók íráskészségét.

A hipotézisek vizsgálata során kvalitatív (interjúk) és kvantitatív (feladatlapos) módszereket egyaránt alkalmaztam, hogy minél teljesebb képet kapjak az alsó tagozatos tanulók írásbeli szövegalkotási képességeiről, valamint a fejlesztést segítő tényezőkről.

A kutatás során két oktatási intézmény három osztályában végeztem felmérést: a Jánosi Líceum 3.A osztályában, valamint a Beregszászi Kossuth Lajos Líceum 3.A és 3.B osztályában. Összesen 50 tanuló vett részt a vizsgálatban: 12-en a Jánosi Líceumból, saját osztályomból, míg a beregszászi iskola két osztályából egyaránt 19–19 fő. A felmérés célja az volt, hogy feltárja a diákok íráskészségének aktuális szintjét, valamint az alkalmazott pedagógiai módszerek hatékonyságát.

A tanulók az Új Ukrán Iskola (Нова українська школа) programjának tantervi struktúrája alapján tanulnak, amely az anyanyelvi óraszámokat csökkentette, ugyanakkor

kiemelten törekszik a kulcskompetenciák, például a kritikus gondolkodás, a kreatív kifejezés és a kommunikációs készségek fejlesztésére. A program célja, hogy a diákok képesek legyenek gondolataikat világosan, logikusan és nyelvileg helyesen megfogalmazni szóban és írásban egyaránt. Ugyanakkor a tantervi változások hatása az íráskészség fejlődésére még további vizsgálatokat igényel, különösen az eltérő tanulási környezetek figyelembevételével.

Fontos figyelembe venni, hogy a felmérésben részt vevő tanulók rendkívül sajátos oktatási környezetben kezdték iskolai tanulmányaikat. Az első osztálytól kezdve a háborús helyzet következtében váltakozott az online és jelenléti oktatás, ami hosszú távon bizonytalanságot eredményezett a tanulási folyamatban. Ez a hibrid rendszer — különösen az alsó tagozaton — komoly kihívást jelentett mind a tanulók, mind az oktatók számára, hiszen a kisgyermek fokozottan igénylik a közvetlen tanítói magyarázatokat, az interaktív tanulási élményt és az azonnali visszajelzéseket. A háborús helyzet által kialakult körülmények az érzelmi és kognitív fejlődésükre is hatással voltak, ami az iskolai teljesítményükben, így a szövegalkotási készségükben is nyomot hagyott.

Vizsgálatom célcsoportjaként a harmadik osztályt választottam, mivel ezen az évfolyamon a fogalmazás tanítása már önálló tananyagegységként jelenik meg. Az előző évfolyamokban csupán alapozó jelleggel foglalkoznak a szövegalkotással, míg a harmadik osztály végére a tanulóknak el kell sajátítaniuk azokat a szövegalkotási kompetenciákat, amelyek lehetővé teszik számukra a rövid, koherens szövegek létrehozását. Ezen a szinten már egyértelműen kirajzolódik, hogy az eltérő oktatási környezet milyen hatással van az írásbeli készségekre, így a célzott elemzés révén fontos következtetéseket lehet levonni a pedagógiai fejlesztésekhez.

Kutatásomban, tehát arra törekedtem, hogy feltérképezsem a tanulók írásbeli szövegalkotási készségének alakulását az elmúlt tanévek során.

A vizsgálat alapjául Az elemi iskolai oktatás állami szabványa (Державний стандарт початкової освіти) szolgált, amely meghatározza az írásbeli szövegalkotás elvárt szintjét ebben a korosztályban. A felmérést két szakaszban végeztem el. Az első mérés 2024 novemberében zajlott, még a „Szöveg” témakör feldolgozása előtt, míg a második felmérésre 2025 márciusában került sor, a témakör tanítását és begyakoroltatását követően. Ez a két időpont lehetőséget biztosított arra, hogy összehasonlítsam a diákok fejlődését, és megvizsgáljam, milyen hatást gyakorolt a tanítási folyamat az íráskészségük alakulására.

3.2 A kutatás helyszíne és résztvevői

A kutatásomat két oktatási intézményben végeztem el: a Jánosi Líceumban és a Beregszászi Kossuth Lajos Líceumban. Mindkét iskola meghatározó szerepet tölt be saját közösségében, és kiemelten fontos bástyái a magyar tannyelvű oktatásnak Kárpátalján. Az intézmények nem csupán a tudás átadására törekednek, hanem aktívan építik a kulturális és társadalmi összetartozást is, elősegítve a diákok identitásának erősítését.

A Jánosi Líceum egy kistérségi iskola, amely Balazsér és Jánosi települések határán helyezkedik el. Az intézmény 1977 óta működik, és a környező falvak tanulói számára biztosít magyar és ukrán tannyelvű oktatást. Az iskola korszerű technikai felszereltséggel rendelkezik, többek között számítógépekkel és interaktív táblákkal, amelyek elősegítik a modern oktatási módszerek alkalmazását. Emellett nagy hangsúlyt fektet a közösségi életre: számos szakkör, kulturális és sportesemény színesíti az iskola mindennapjait, miközben az intézmény folyamatos együttműködésben áll a szülőkkel és a helyi közösséggel.

Az iskola egyik legnagyobb kihívása a roma származású tanulók hatékony integrációja, amely komplex pedagógiai és szociális megközelítést igényel. A gyermekek gyakran hátrányos helyzetű családi háttérből érkeznek, és az alacsony iskolázottságu szülők kevésbé tudják támogatni tanulmányaikat, ami a rendszertelen iskolalátogatáshoz vezethet. Az intézmény elkötelezetten dolgozik azon, hogy minden diák számára biztosítsa az oktatásba való bekapcsolódás lehetőségét és támogassa a társadalmi beilleszkedést.

Kutatásom keretében a Jánosi Líceum 3.A osztályát vizsgáltam, amely 2022 szeptemberében 28 fővel (19 lány és 9 fiú) indult. A tanulólétszám az évek során változott: 2023 januárjában három tanuló elköltözött, míg 2024 februárjában egy új diák csatlakozott az osztályhoz, így a vizsgálat idején a létszám 26 fő volt (17 lány és 9 fiú). Az osztály életkori összetétele jelentős eltéréseket mutat, a legidősebb gyermek 2012 júliusában, míg a legfiatalabb 2017 áprilisában született.

A tanulók közül 20 fő roma származású, akik közül többen rendszertelenül járnak iskolába. Ez a kihívás különösen fontos szempont a kutatásban, hiszen az oktatási folytonosság hiánya akadályozhatja a szövegalkotási készségek megfelelő fejlődését. Mindezek ellenére az osztályban pozitív, elfogadó légkör uralkodik, amely elősegíti a kohéziót és a társas kapcsolatok erősítését: a roma és nem roma tanulók együtt játszanak, közösen vesznek részt az iskolai életben, ami hosszú távon hozzájárulhat az inkluzív oktatási környezet megerősítéséhez.

Tanulmányi szempontból az osztály többsége közepes képességű, de jól motiválható. Az első évfolyam végére 12 tanuló elsajátította az alapvető írás-olvasási készségeket, közülük 4 fő kiemelkedő teljesítményt nyújtott. Azok a tanulók, akik rendszertelenül látogatják az iskolát, gyakran újrakezdi az elsajátított tananyagot, ami a pedagógiai módszerek alkalmazásában is nagyfokú rugalmasságot igényel.

A Beregszászi Kossuth Lajos Líceum a régió egyik legismertebb magyar tannyelvű középfokú oktatási intézménye, amely meghatározó szerepet tölt be a kárpátaljai magyar közösség életében. Gazdag történelmi hagyományokkal rendelkezik, és kiemelkedő szerepet játszik az anyanyelvi oktatás megőrzésében és megerősítésében. Az intézmény nemcsak az alapképzés területén nyújt magas színvonalú oktatást, hanem aktívan részt vesz tehetséggondozó programokban is. Az iskola tanulói rendszeresen képviselik intézményüket helyi, országos és nemzetközi tanulmányi versenyeken, valamint kulturális rendezvényeken, amelyek erősítik a diákok identitását és motivációját.

Kutatásom során a líceum két harmadik osztálya – a 3. A és a 3. B – vett részt az adatfelvételben.

A 3. A osztály 22 főből áll, közülük 11 fiú és 11 lány. Az osztályban három gyermek tanulási nehézségekkel küzd, de aktívan részt vesznek a tanórákon, motiválhatók és megfelelő támogatással haladnak a többiekkel. Az osztály dinamikája kiegyensúlyozott, a tanulók közötti együttműködés és az órai részvétel gördülékenyen zajlik.

A 3. B osztály létszáma 19 fő, közülük 11 lány és 8 fiú. Itt szintén három tanulónál figyelhető meg tanulási zavarok, de rendszeres iskolalátogatásuknak köszönhetően folyamatosan fejlődnek, és lehetőségeikhez mértén aktívan bekapcsolódnak az órákba. A pedagógusok célzott módszerekkel segítik a tanulási nehézségekkel küzdő diákokat, hogy sikeresen teljesítsék a tantervi követelményeket.

Mindkét osztály tanulói rendszeresen járnak iskolába, az órákon aktívan dolgoznak. A két osztály között szoros kapcsolat alakult ki, amelyet a közös programok, iskolai rendezvények és kirándulások is erősítenek. Az osztályközösség támogató légkört biztosít, amely kedvezően hat a tanulók fejlődésére és motivációjára. A pedagógusok észrevételei, valamint saját megfigyeléseim alapján elmondható, hogy egyik osztályban sincs kezelhetetlen magatartású gyermek. Természetesen – mint minden gyerekcsoportban – előfordulnak kisebb viták és nézeteltérések, amelyek azonban gyorsan megoldódnak, és nem befolyásolják tartósan a közösség működését. A diákok közötti együttműködés és szociális kapcsolatok fejlettsége hozzájárul a tanulási folyamat hatékonyságához.

3.3 A kutatási eredmények bemutatása és elemzése

A vizsgálat során feladatlapok segítségével elemeztem a harmadik osztályos tanulók írásbeli szövegalkotási képességeit. A feladatokat nem én állítottam össze, hanem Pintér Andrea és Sveda Viktória (2022) pedagógusok kompetenciaalapú feladatgyűjteményéből, valamint Pokorádi Zoltánné (2022) nyelvtan- és helyesírási munkafüzetéből válogattam. Törekedtem arra, hogy olyan anyagokat válasszak, amelyek igazodnak a tanulók életkori sajátosságaihoz, és átfogó képet adnak a szókincsük, helyesírásuk és mondatszerkesztési képességeik szintjéről.

A kutatás során gyűjtött adatok elemzése lehetőséget teremtett arra, hogy feltárjam az egyes osztályok teljesítménye közötti különbségeket, valamint azonosítsam azokat a tipikus problémákat, amelyek az írásbeli szövegalkotás területén jelentkeznek. Az eredmények értelmezése és a levont következtetések hozzájárulhatnak a jövőbeni módszertani fejlesztésekhez, különös tekintettel a tanulók íráskészségének célzott fejlesztésére.

A feladatlapok összeállítása során elsődleges cél volt, hogy több szempontból is felmérjem a tanulók szövegalkotási kompetenciáját. A feladatok típusa és célkitűzése kifejezetten az írásbeli megnyilvánuláshoz szükséges alapvető készségek – mint például a nyelvi pontosság, szerkesztettség és logikai felépítés – meglétét és szintjét vizsgálja.

A decemberi feladatlap az alábbi készségek fejlesztésére és mérésére irányult:

1. *Szóalkotási feladat:* Az állatnevek hibás betűsorainak helyes értelmezése és leírása során a helyesírási készségeket ellenőrizzük. Ez a feladat segíti a tanulók szóalkotási képességének fejlődését és javítja a hibajavító készségüket, miközben elősegíti a fonológiai tudatosság kialakulását.
2. *Mondatok tagolása, helyesírási gyakorlat:* A mondatok helyes tagolására és a szavak szerkezeti elemeinek tisztázására összpontosít, amely elősegíti a grammatikai tudatosság fejlődését, valamint a morfológiai szerkezetek megértését.
3. *Mondatpiramissal bővítés, szókincsfejlesztés:* A mondatok kiterjesztése révén a tanulók új szavakat és kifejezéseket integrálnak szövegeikbe, amely hozzájárul a kreatív íráskészség megalapozásához.
4. *Képekhez kapcsolódó kérdések megválaszolása egész mondatokban:* A képek értelmezése és részletes válaszok megfogalmazása fejleszti a koherens szövegalkotási képességet, valamint az önálló gondolkodást.

5. *Kódfejtés, szövegmegértés:* A rejtett összefüggések felismerése és a logikus sorrendiséget alkalmazó kódfejtés révén a tanulók erősítik az analitikus gondolkodásukat és szövegértési képességeiket.
6. *Képi megfigyelés és szövegalkotás:* A vizuális információk írott szöveggé alakítása fejleszti a narratív struktúrák kialakítását és a kreatív kifejezést.

Ezek a feladatok célzottan a harmadik osztályosok írásbeli szövegalkotási kompetenciáját fejlesztik, elősegítve a szövegértés, helyesírás, szókincs és mondatalkotás fejlődését.

Összpont érték táblázata			
Alap (elégtelen)	Jó	Elégséges (közepes)	Kitűnő
0–35 pont	36–65 pont	66–85 pont	86–100 pont

1. sz. táblázat (Saját szerkesztés)

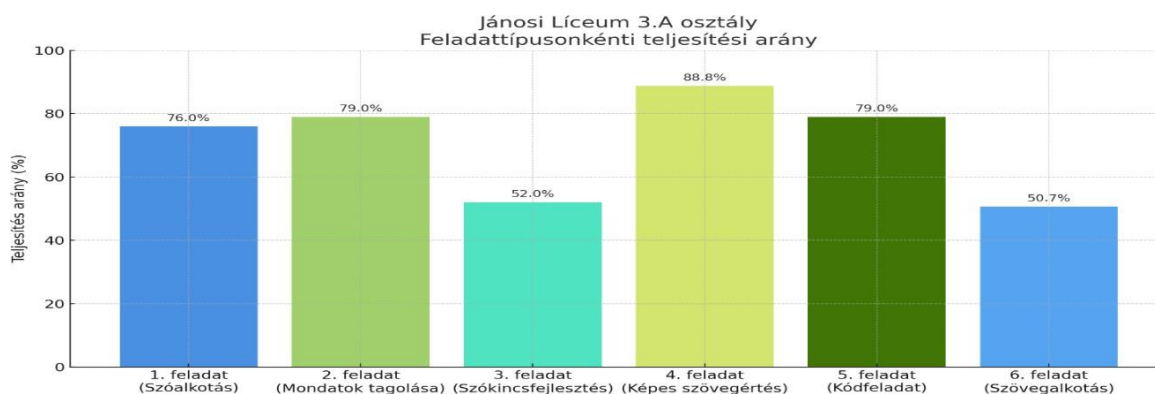
A vizsgálat során feladatlapok segítségével elemeztem a harmadik osztályos tanulók írásbeli szövegalkotási képességeit. Az összeállított feladatok célja az volt, hogy részletes képet kapjunk a diákok szókincséről, helyesírási készségéről és mondat szerkesztési képességeiről.

Jánosi Líceum 3. A osztálya								
№	Név	1.f.	2.f.	3.f.	4.f.	5.f.	6.f.	összpontszám100p.
		10 p.	10 p.	10 p.	20 p.	20 p.	30 p.	
1	V. B.	9	10	2	20	10	10	61
2	H. H.	10	10	10	20	20	30	100
3	H. D.	7	8	1	18	5	0	39
4	H. K.	10	8	3	20	19	20	80
5	H. Sz.	0	5	0	10	10	5	30
6	H. T.	0	7	4	8	10	5	34
7	K. P.	10	10	5	20	20	20	85
8	K. Á.	7	7	9	18	18	15	75
9	K. I.	10	10	5	20	20	20	85
10	K. E.	10	10	10	20	20	30	100
11	M. Zs.	8	0	3	19	18	2	50
12	P. K.	10	10	10	20	20	25	95
Átlag		7,6	7,9	5,2	17,75	15,8	15,2	pont 69,5 69,5%

2. sz. táblázat (Saját szerkesztés)

Az eredmények kiértékelése lehetőséget adott arra, hogy összehasonlítsam az egyes osztályok teljesítményét, azonosítsam azokat a területeket, amelyek kihívást jelentenek a tanulók számára, és meghatározzam azokat a módszertani lépéseket, amelyek segíthetnek az íráskészség fejlesztésében.

A Jánosi Líceum 3. A osztályának eredményei. A tanulók teljesítménye változó volt, de a legjobb eredményt a 4. feladat (képi kérdésekre adott válaszok) hozta, ahol az osztály átlagpontszáma 17,75 volt. A leggyengébb teljesítmény a 3. feladatnál (mondatbővítés) jelentkezett, ahol az átlageredmény csupán 5,2 pont.

*1. ábra Jánosi Líceum 3.A osztály – Feladattípusonkénti teljesítési aránya
(Saját szerkesztés)*

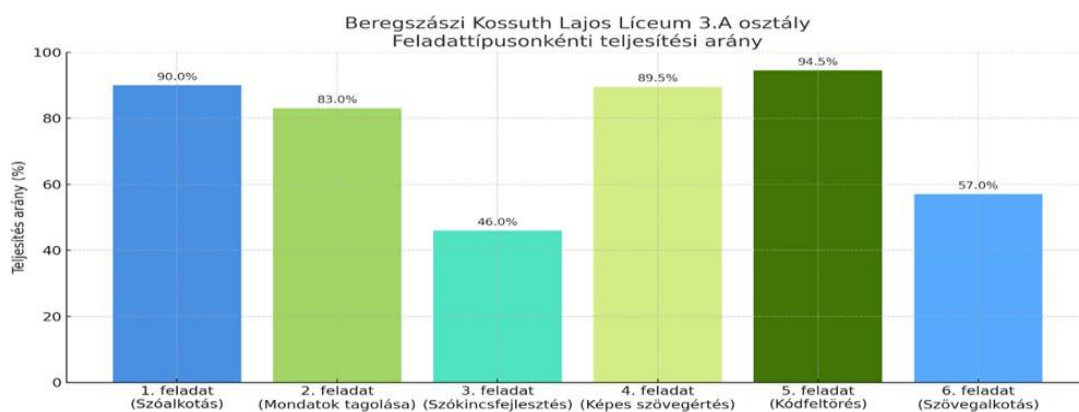
A Beregszászi Kossuth Lajos Líceum 3. A osztályának eredményei

Beregszászi Kossuth Lajos Líceum 3. A osztálya								
№	Név	1.f.	2.f.	3.f.	4.f.	5.f.	6.f.	összpontszám100p.
		10 p.	10 p.	10 p.	20 p.	20 p.	30 p.	
1	B. A.	10	9	2	15	19	15	70
2	B. L.	10	10	3	19	18	15	75
3	C. M.	10	7	4	18	18	15	72
4	CS. B.	8	6	0	18	19	15	66
5	CS. E.	9	8	6	20	20	25	88
6	D. K	2	2	0	0	17	0	21

7	F. N.	10	10	8	20	20	30	98
8	F. SZ.	10	9	8	19	19	30	95
9	G. D.	8	7	2	19	20	15	71
10	G. K.	9	7	3	20	17	15	71
11	G. SZ.	9	5	2	20	19	15	70
12	G. Z.	8	7	4	15	17	10	61
13	J. K.	10	10	9	20	19	20	88
14	J. T.	9	10	4	20	18	15	76
15	K. Z.	10	10	10	20	20	15	85
16	N. A.	10	10	2	20	20	20	82
17	N. L.	10	10	3	20	20	20	83
18	S. V.	10	10	9	19	19	20	87
19	SZ. K	9	10	9	18	20	15	81
Átlag		9	8,3	4,6	17,9	18,9	17,1	pont 75,8 75,8%

3. sz. táblázat (Saját szerkesztés)

Itt az osztály teljesítménye erősebb volt, az átlagpontszám 75,8. A diákok itt is a 4. feladatban teljesítettek a legjobban (átlag 17,9 pont), míg a 3. feladat (mondatbővítés) itt is a leggyengébb eredményt hozta (4,6 pont).

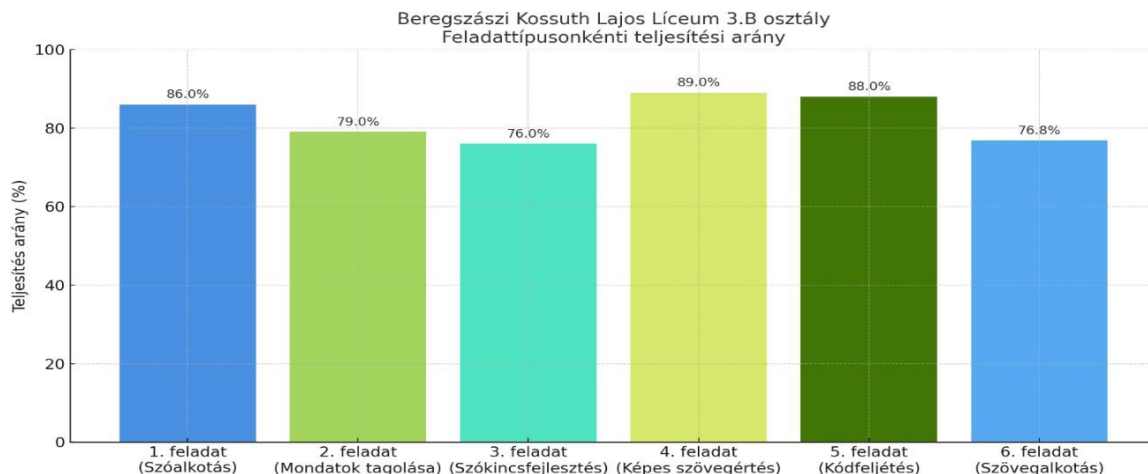
2. ábra Beregszászi Kossuth Lajos Líceum 3.A osztály – Feladattípusonkénti teljesítési aránya
(Saját szerkesztés)

A Beregszászi Kossuth Lajos Líceum 3. B osztályának eredményei

Beregszászi Kossuth Lajos Líceum 3. B osztálya								
№	Név	1.f.	2.f.	3.f.	4.f.	5.f.	6.f.	összpontszám100p.
		10 p.	10 p.	10 p.	20 p.	20 p.	30 p.	
1	B. A.	9	8	10	18	18	25	88
2	C. Z.	10	10	10	20	20	30	100
3	CS. B.	8	9	9	20	19	20	85
4	D. V.	10	10	10	20	20	30	100
5	G. CS.	10	10	10	20	19	30	99
6	H. A	8	8	1	10	18	20	65
7	H. SZ.	8	5	5	20	18	15	71
8	I. L.	10	9	10	20	20	30	99
9	I. M.	8	8	5	19	17	15	72
10	J. D.	9	10	10	20	20	30	99
11	K. A.	10	10	10	20	18	20	88
12	K. CS.	10	9	10	20	20	28	97
13	K. K.	9	10	8	18	20	20	85
14	K. M.	4	5	0	5	0	0	14
15	P. K.	9	9	10	18	20	25	91
16	R. D.	7	5	6	18	10	15	61
17	S. E.	9	10	8	18	20	30	95
18	ZS. D.	10	10	9	17	20	30	96
19	ZS. D.	5	5	3	18	18	25	74
	Átlag	8,6	7,9	7,6	17,8	17,6	23,05	pont 83,1 83,1%

4. sz. táblázat (Saját szerkesztés)

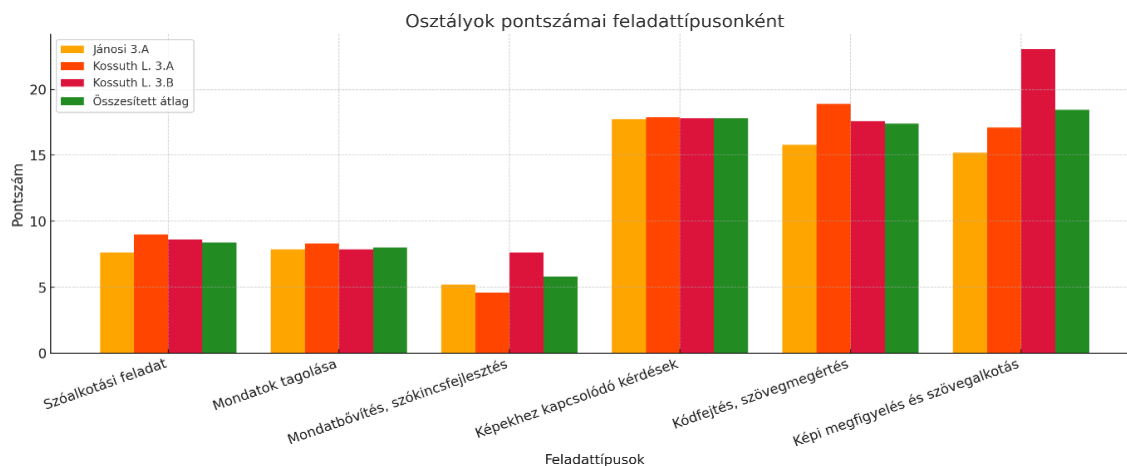
A 3. B osztály átlagosan 83,1 pontot ért el, ami a három vizsgált osztály közül a legmagasabb teljesítményt mutatta. Itt a 6. feladat (képek alapján beszámoló írása) adta a legjobb eredményt (23,05 pont), míg a 3. feladat (mondatbővítés) ismételten alacsony pontszámot kapott (7,6 pont).

*3. ábra Beregszászi Kossuth Lajos Líceum 3.B osztály – Feladattípusonkénti teljesítési aránya
(Saját szerkesztés)*

A három osztályban a 4. feladat (képi kérdések megválaszolása) hozta a legjobb eredményeket, átlagosan 17,8 ponttal. A 6. feladat (képek alapján beszámoló írása) szintén kiemelkedő teljesítményt mutatott, különösen a Beregszászi 3. B osztályban, ahol az átlageredmény 23,05 pont volt.

A 3. feladat (mondatbővítés) a legnagyobb kihívást jelentette a tanulóknak, az összesített átlag mindhárom osztályban 5,8 pont volt, ami arra utal, hogy a tanulók számára nehézséget okoz a mondatok bővítése és komplexebb szerkezetek kialakítása.

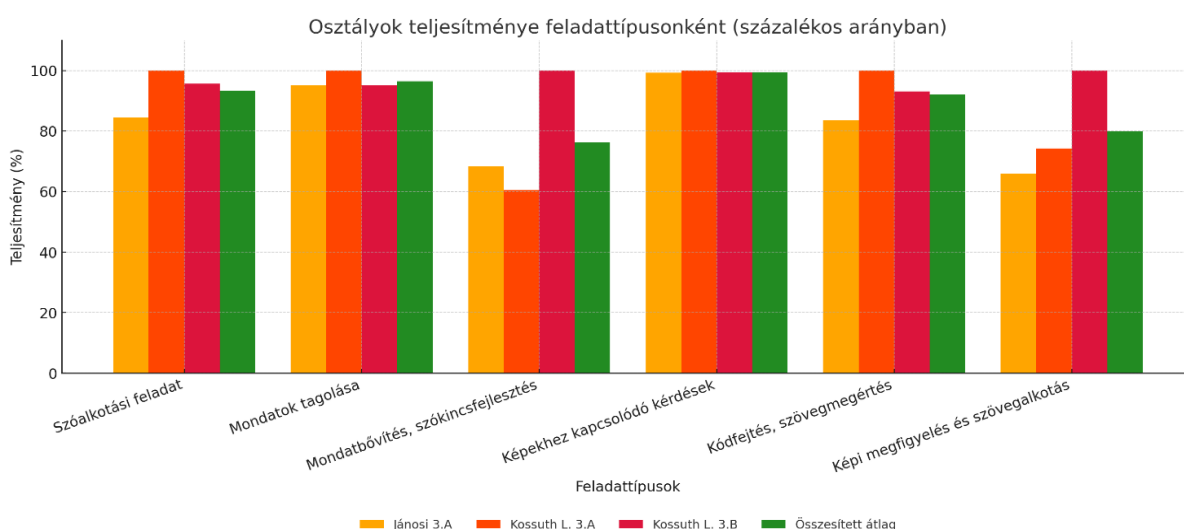

4. ábra Osztályok pontszámai feladattípusonként (Saját szerkesztés)

A három osztály eredményei között szignifikáns eltérések figyelhetők meg. A legmagasabb átlagot a Beregszászi Kossuth Lajos Líceum 3. B osztálya érte el 83,1 ponttal, ami azt mutatja, hogy a diákok ezen a helyszínen kiemelkedő szövegalkotási és szövegértési készségekkel rendelkeznek.

Ezzel szemben a Jánosi Líceum 3. A osztálya produkálta a legalacsonyabb átlagot, 69,5 ponttal, ami arra utal, hogy a tanulók bizonyos területeken még fejlesztésre szorulnak, különösen a mondatbővítés és a szerkesztett szövegalkotás terén.

Az összesített átlag 76,1 pont, ami 76,1%-os teljesítményt jelent. Ez alapján megállapítható, hogy az osztályok többségében a tanulók megfelelő szinten teljesítettek, ám az egyes feladatok eredményei pedagógiai problémákra világítanak rá.

*5. ábra Osztályok teljesítménye feladattípusonként (százalékos arányban)
(Saját szerkesztés)*

A második adatfelvételre 2024. március végén került sor, ugyanazzal az 50 fős tanulócsoporthal, akik az első felmérésben is részt vettek. A vizsgálat célja az volt, hogy feltárja az írásbeli szövegalkotási készségek fejlődését az első és a második mérés között eltelt időszakban.

A feladatsor szerkezete és célkitűzései szorosan kapcsolódtak az első mérés során alkalmazott feladattípusokhoz, hogy biztosítsák a két eredmény összehasonlíthatóságát. Ez lehetővé tette a fejlődés objektív értékelését, valamint a pedagógiai beavatkozások hatékonyságának elemzését.

A felmérés feladatai és céljai:

1. *Szóalkotási feladat* – A tanulóknak betűhalmazokból kellett tündérmeséhez kapcsolódó szavakat alkotniuk, majd ezek egyikével két mondatot írniuk, különböző

nyelvtani elemek (ige, ragos főnév) alkalmazásával. A feladat célja az alkotóképesség, helyesírás és mondatalkotás fejlesztése volt.

2. *Mondatok tagolása, helyesírási gyakorlat* – Egy hosszú, egybeírt mondatot kellett helyesen tagolniuk, nagybetűket és írásjeleket használva. Ezt követően háromféleképpen kellett bővíteniük: tárggyal, új cselekvéssel és helyszínnel. A feladat az írásjelek és mondat szerkezetek gyakorlására irányult.
3. *Mondatpiramissal bővítés, szókincsfejlesztés* – A tanulók egy fokozatosan bővülő mondat sort egészítettek ki a megadott séma alapján. Ez a feladat a szókincs gazdagítására, a történet szöveges fejlesztésére és a logikai összefüggések megteremtésére koncentrált.
4. *Képes történetalkotás* – Egy képsorozat alapján kellett 4-5 összefüggő mondatot írniuk, amelyekben legalább egy kérdő és egy felkiáltó mondat is szerepelt. Ez a feladat a kreatív szövegalkotást, a képi elemzésre épülő értelmezést és a koherens nyelvhasználatot fejlesztette.
5. *Kódfejtés, szöveg megértés* – A tanulók kódolt mondatokat kaptak, amelyeket egy táblázat alapján kellett megfejteniük, majd nyelvtani elemzést végeztek rajtuk. Ez a feladat komplex módon mérte a szintaktikai tudást, a szókincs alkalmazását és a nyelvtani fogalmak felismerését.
6. *Reklámszöveg írása* – A diákok egy fiktív iskola, a „Varázserdő Iskola” számára készítettek reklámszöveget. A feladat célja a kreatív szövegalkotás, a meggyőző kommunikáció és a szöveg koherencia gyakorlása volt.

A felmérés eredményeit az első vizsgálattal összhangban értékeltem, hogy pontosan meghatározhassam a fejlődési irányokat. Az összehasonlítás százalékos arányban is vizsgálta a teljesítményváltozást, így egyértelmű képet kaptunk arról, milyen hatással volt az oktatás az írásbeli szövegalkotási készségekre.

Jánosi Líceum 3. A osztálya								
№	Név	1.f.	2.f.	3.f.	4.f.	5.f.	6.f.	összpontszám100p.
		10 p.	10 p.	10 p.	20 p.	20 p.	30 p.	
1	V. B.	2	0	4	0	12	0	18
2	H. H.	9	9	10	18	20	29	95
3	H. D.	4	2	0	1	15	1	23

4	H. K.	7	7	10	4	20	2	50
5	H. Sz.	10	7	10	10	20	5	62
6	H. T.	6	5	8	5	15	0	39
7	K. P.	10	10	10	18	20	30	98
8	K. Á.	9	7	10	15	20	20	81
9	K. I.	10	10	9	18	19	20	86
10	K. E.	10	9	10	17	18	20	84
11	M. Zs.	7	3	10	0	18	2	40
12	P. K.	10	4	9	15	20	25	83
Átlag		7,8	6,1	8,4	10,1	18,1	12,8	pont 63,3 63,3 %

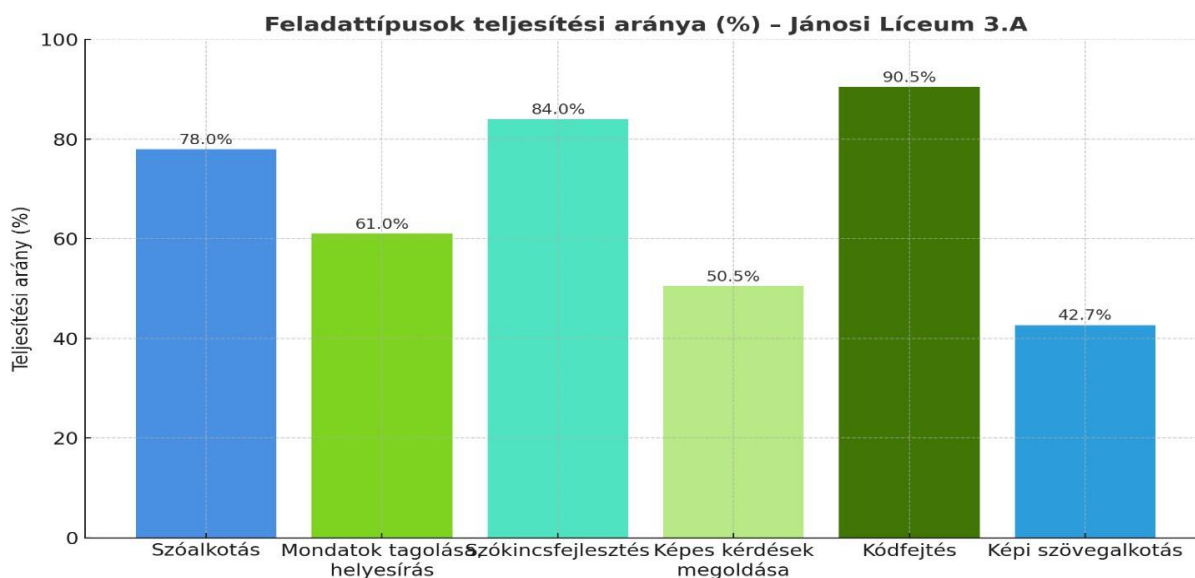
5. sz. táblázat (Saját szerkesztés)

A második felmérés eredményei alapján áttekintettem, hogy az egyes feladattípusokat milyen mértékben tudták teljesíteni a tanulók. Az osztály átlagpontszámait és ezek százalékos teljesítési arányait jól mutatják, mely készségek fejlődtek leginkább, és mely területeken van még fejlesztési lehetőség.

Legjobb eredmény: A tanulók legeredményesebben az 5. feladatot (Kódfejtés, szövegmegértés) oldották meg, ahol az átlagos teljesítmény 90,5% volt. Ez azt jelzi, hogy a diákok ügyesen alkalmazzák a logikai gondolkodást és jól felismerik a szövegösszefüggéseket.

Második legerősebb terület: A 3. feladat (szókincsfejlesztés, mondatbővítés) szintén jó eredményt mutatott, átlagosan 84%-os teljesítménnyel. Ez arra utal, hogy a diákok képesek bővíteni mondatokat és kreatívan alkalmazni szókincsüket.

Leggyengébb teljesítmény: A 6. feladat (képi megfigyelés és szövegalkotás) jelentette a legnagyobb kihívást, az átlagos teljesítmény itt 42,7% volt. Ez egy összetett feladat, amely több képesség együttes alkalmazását igényelte: kreativitást, koherenciát és helyesírást, ami nehézséget okozott a tanulóknak.

6. ábra Feladattípusok teljesítési aránya (%) – Jánosi Líceum 3.A (Saját szerkesztés)

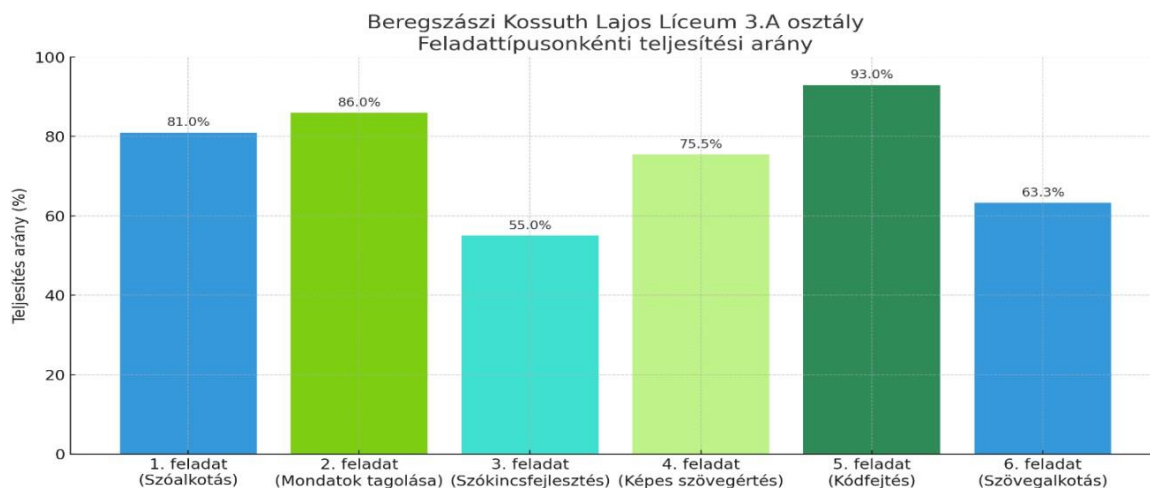
Az eredmények alapján világosan látszik, hogy az önálló szövegalkotás és a strukturált gondolkifejtés további fejlesztést igényel. Ugyanakkor a szövegértéshez kapcsolódó logikai feladatok erős alapokat biztosítanak a diákoknak, amelyeket tovább lehet építeni.

Beregszászi Kossuth Lajos Líceum 3. A osztálya								
№	Név	1.f.	2.f.	3.f.	4.f.	5.f.	6.f.	összpontszám100p.
		10 p.	10 p.	10 p.	20 p.	20 p.	30 p.	
1	B. A.	9	10	8	20	20	20	87
2	B. L.	10	10	8	18	16	20	82
3	C. M.	10	10	6	15	20	20	81
4	CS. B.	9	6	8	18	20	15	76
5	CS. E.	8	10	6	20	20	20	84
6	D. K	0	2	0	10	15	15	32
7	F. N.	8	8	4	15	17	15	67
8	F. SZ.	9	8	4	20	20	25	86
9	G. D.	5	10	2	15	18	10	60
10	G. K.	10	10	5	12	15	25	77

11	G. SZ.	7	9	4	10	20	20	70
12	G. Z.	9	8	2	18	18	20	75
13	J. K.	8	8	4	15	20	20	75
14	J. T.	10	10	10	15	18	20	83
15	K. Z.	10	10	6	20	20	25	91
16	N. A.	8	9	8	19	20	25	89
17	N. L.	8	10	8	15	19	15	75
18	S. V.	7	7	8	5	19	10	56
19	SZ. K	8	8	4	15	18	20	73
Átlag		8,1	8,6	5,5	15,1	18,6	19	75 pont

6. sz. táblázat (Saját szerkesztés)

A második mérés során az osztály tanulói átlagosan 75 pontot értek el a megszerzhető 100 pontból, ami 75%-os teljesítménynek felel meg. Ez az eredmény kifejezetten jónak mondható, különösen az írásbeli szövegalkotás komplexitását figyelembe véve.

7. ábra Beregszászi Kossuth Lajos Líceum 3.A osztály – Feladattípusonkénti teljesítési aránya (Saját szerkesztés)

6. feladat (képek alapján történő szövegalkotás): Az osztály legerősebb eredménye itt született, ahol az átlagos teljesítmény 19 pont volt. Ez arra utal, hogy a tanulók jól boldogulnak a képi ingerekre épülő feladatokkal, és képesek összefüggő, tartalmilag egységes szöveget létrehozni.

5. feladat (kódfejtés, szövegmegértés): A diákok ebben a feladatban is magabiztosan teljesítettek, az átlagos pontszám 18,6 volt. Ez azt jelzi, hogy jól értik a

szövegösszefüggéseket, és sikeresen alkalmazzák a logikus gondolkodást a kódolt információk dekódolásában.

3. feladat (mondatbővítés, szókinszfejlesztés): Az osztály számára ez jelentette a legnagyobb kihívást, az átlagos pontszám 5,5 volt. Ez azt mutatja, hogy a szókinsz fejlesztése és a kreatív nyelvi gondolkodás további támogatást igényel.

Összességében az osztály teljesítménye kiegyensúlyozott képet mutat. Az eredmények alapján az osztály diákjai felkészülten és motiváltan vettek részt a mérésben.

A következő fejlesztési lépések középpontjában a szókinszbővítést célzó módszerek alkalmazása állhat, hogy a tanulók könnyebben tudjanak hosszabb, összetettebb mondatokat alkotni.

Beregszászi Kossuth Lajos Líceum 3. B osztálya								
№	Név	1.f.	2.f.	3.f.	4.f.	5.f.	6.f.	összpontszám100p.
		10 p.	10 p.	10 p.	20 p.	20 p.	30 p.	
1	B. A.	9	7	8	18	20	25	87
2	C. Z.	10	7	10	20	20	25	92
3	CS. B.	10	7	8	10	20	25	80
4	D. V.	8	8	8	10	16	10	60
5	G. CS.	10	7	10	15	19	20	81
6	H. A	10	7	10	15	20	25	87
7	H. SZ.	10	5	8	15	20	5	63
8	I. L.	10	8	8	10	20	20	76
9	I. M.	10	4	8	5	19	10	56
10	J. D.	10	7	10	20	18	20	85
11	K. A.	7	7	10	20	10	25	79
12	K. CS.	10	9	5	20	20	25	89
13	K. K.	10	7	10	15	20	10	72
14	K. M.	6	6	8	5	5	0	30
15	P. K.	10	8	8	10	20	15	71

16	R. D.	10	7	10	18	20	25	90
17	S. E.	10	7	10	20	15	15	77
18	ZS. D.	10	9	10	10	20	25	84
19	ZS. D.	6	5	4	2	2	0	19
	Átlag	9,3	7	8,6	13,5	17	17	72,4 pont

7. sz. táblázat (Saját szerkesztés)

A második felmérés során az osztály tanulói átlagosan 72,4 pontot értek el a megszerezhető 100 pontból, ami 72,4%-os teljesítményt jelent. Ez összességében jó eredmény, bár bizonyos területeken további fejlesztésre van szükség.

8. ábra Beregszászi Kossuth Lajos Líceum 3.B osztály – Feladattípusonkénti teljesítési aránya (Saját szerkesztés)

A tanulók legerősebb eredményei az alábbi feladatoknál születtek:

1. feladat (Szóalkotás): 93%-os teljesítmény, ami azt mutatja, hogy a diákok ügyesen alkalmazzák a nyelvi kreativitást és jól dolgoznak a szóalkotási feladatokkal.

3. feladat (Szókincsfejlesztés, mondatbővítés): 86%-os eredmény, ami bizonyítja, hogy a tanulók képesek kreatívan bővíteni mondataikat és hatékonyan alkalmazni szókincsüket.

5. feladat (Kódfejtés, szövegmegértés): 85%-os teljesítmény, ami arra utal, hogy a tanulók jól használják logikai készségeiket és hatékonyan dekódolják az információkat.

Legnagyobb kihívást jelentő feladatok: 6. feladat (Szövegalkotás képek alapján): 56,7%-os teljesítmény, ami azt jelzi, hogy az önálló írásbeli kifejezés és a narratíva felépítése még fejlesztést igényel.

4. feladat (Képes szövegértés): 67,5%-os eredmény, amely arra utal, hogy a vizuális ingerek értelmezése és a szövegalkotás összekapcsolása kihívást jelentett a diákoknak.

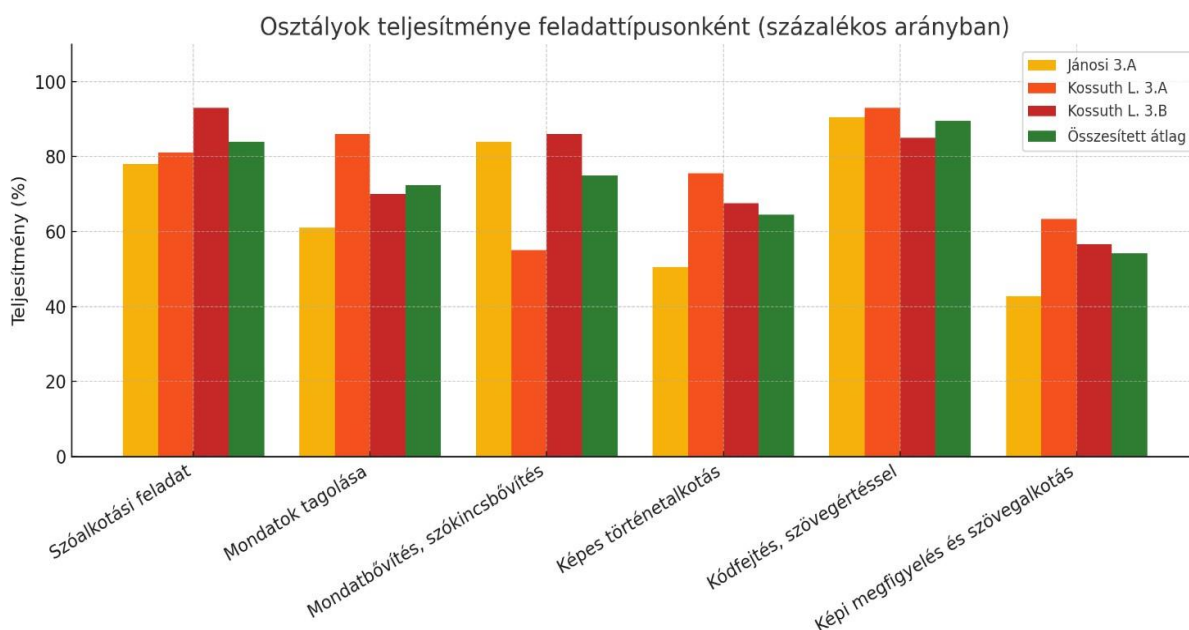
2. feladat (Mondatok tagolása): 70%-os teljesítmény, ami azt mutatja, hogy a mondat szerkezetek tudatos használata még finomhangolást igényel.

Összességében a 3. B osztály teljesítménye kiegyensúlyozott képet mutat, de a szövegalkotás és a mondatértelmezési készségek fejlesztése különösen fontos.

A jövőbeni fejlesztésekben érdemes kiemelten gyakorolni:

A logikus gondolatmenet kifejtését – hogy a tanulók strukturáltabban tudják megfogalmazni mondanivalójukat.

A mondatok helyes tagolását – hogy javuljon a mondat szerkezetek tisztasága és átláthatósága. A képi és szöveges információk értelmezését – hogy a vizuális és verbális gondolkodás jobban összehangolódjon.

9. ábra Osztályok teljesítménye feladattípusonként (százalékos arányban)
(Saját szerkesztés)

A vizsgált három osztály – a János L. 3.A, valamint a Beregszászi Kossuth Lajos L. 3.A és 3.B – eredményei alapján jól kirajzolódnak az egyes feladattípusok nehézségi fokai, valamint a hozzájuk kapcsolódó teljesítménymintázatok.

A szóalkotás terén valamennyi osztály viszonylag magas teljesítményt mutatott. A legkiemelkedőbb eredményt a Kossuth Lajos Líceum 3.B osztálya érte el, őket szorosan követte a 3.A osztály, míg a Jánosi Líceum 3.A osztálya kissé alacsonyabb szinten teljesített, de még mindig stabil eredményt mutatott.

A mondatok tagolása című részfeladatban szintén erős teljesítmények születtek, különösen a Kossuth Lajos Líceum 3.A osztályánál, ahol a tanulók magabiztosan alkalmazták az írásjelek és szerkezetek tudatos használatát. A Jánosi tanulók ebben a részben gyengébb eredményt értek el, ami arra utalhat, hogy ez a terület további fejlesztést igényel.

A szókincsfejlesztés és a képekkel kapcsolatos kérdések megoldása változatos eredményeket hozott. A Jánosi 3.A osztály esetében az eredmények alacsonyabbak voltak, míg a két beregszászi osztály stabilan teljesített.

A képes történetalkotás feladat megoldásában a Beregszászi Kossuth Lajos Líceum 3.B osztálya szerepelt a legeredményesebben, míg a Jánosi osztály itt is gyengébben teljesített. Ez arra utalhat, hogy a vizuális tartalmak értelmezése ugyan nem okoz gondot a tanulók számára, azonban ezek mondatba foglalása már nagyobb kihívás okozhat nekik.

A kódfejtés és szövegmegértés feladattípusban szinte valamennyi osztály kiemelkedően teljesített. Itt is a Kossuth Lajos Líceum 3.B osztálya emelkedett ki, de a Jánosi tanulók is erősebb teljesítményt nyújtottak, ami a logikai gondolkodás és szövegértelmezés fejlettségére utal.

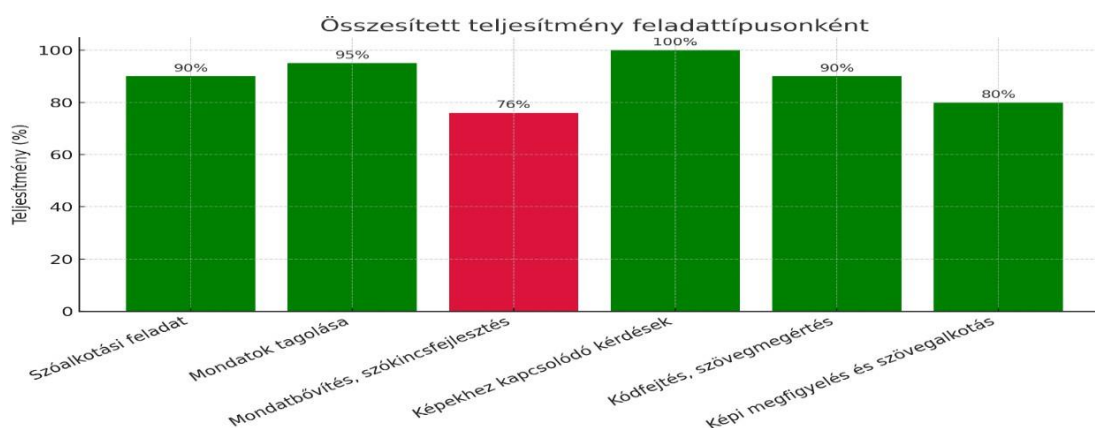
A legnagyobb különbségek a képi megfigyelés és szövegalkotás terén mutatkoztak. A Jánosi 3.A osztály jelentősen alacsonyabb eredményt ért el ebben a feladattípusban a másik két osztályhoz képest. Ez rámutat arra, hogy az önálló, vizuális inspiráción alapuló szövegalkotás jelenleg még nem tartozik a legerősebb kompetenciáik közé, ami célzott fejlesztést igényelhet.

Hipotézisek igazolása

A kutatás eredményei megerősítik az első hipotézist **H1**, miszerint az írásbeli szövegalkotási készség tekintetében jelentős különbségek mutatkoznak az iskolák és osztályok között. Az elemzett pontszámok alapján:

A Beregszászi Kossuth Lajos Líceum 3.B osztálya érte el a legmagasabb átlagpontszámot (83,1 pont), míg a Jánosi Líceum 3.A osztálya mutatta a leggyengébb teljesítményt (69,5 pont). Ez arra utal, hogy az oktatási módszerek, a tanításra fordított idő és a tanulási környezet jelentős hatással van a tanulók teljesítményére.

A harmadik hipotézis **H3** is visszaigazolódott, miszerint a tanulók legnagyobb nehézségei a mondatszerkesztés és szövegkohézió területein jelentkeznek. Az eredmények alapján a Képi megfigyelés és szövegalkotás feladat bizonyult a legnagyobb kihívásnak. Ez a feladattípus összetettebb gondolkodást, kreativitást és íráskészséget igényelt, amelyek még nem minden tanulónál fejlődtek egyformán.

10. ábra Összesített teljesítmény feladattípusonként (Saját szerkesztés)

Az adatok alapján világosan látszik, hogy a következő területeken célszerű további fejlesztő munkát végezni.

Fejlesztési javaslatok az írásbeli szövegalkotás hatékony támogatásához

Az írásbeli szövegalkotás fejlesztése az alsó tagozatos oktatás egyik legösszetettebb, ugyanakkor legnagyobb hatású pedagógiai feladata. A kutatás eredményei és a dolgozat elméleti háttere alapján az alábbi javaslatok fogalmazhatók meg a tanulók íráskészségének célzott és tudatos fejlesztéséhez.

Az írás iránti érdeklődés és belső motiváció kialakítása érdekében fontos, hogy a tanulók személyes élményeikhez kapcsolódó, játékos feladatokkal dolgozzanak. A képekhez kapcsolódó történetalkotás, mesefolytatás, dramatikus előkészítés, valamint a közös mesealkotás segíti az önkifejezést, bővíti a szókincset, és fejleszti a mondatszerkesztési készségeket.

A digitális írástudás fejlesztése kiemelten fontos a mai tanulók számára. Az online történetíró alkalmazások, interaktív táblák és kombinált (képet, hangot, mozgást is integráló) feladatok növelik a tanulók motivációját, kreativitását és nyelvi tudatosságát. A digitális eszközök lehetőséget kínálnak a gyors javításra és az önálló próbálkozásokra, miközben elősegítik az önreflexiót és a szövegstruktúra tudatos felépítését.

A páros és csoportos írásos tevékenységek – például közös meseírás, szerepjátszó történet szövegalkotás – erősítik az együttműködési készséget, fejlesztik az empátiát és támogatják az érzelmi és társas kompetenciák fejlődését. Az ilyen feladatok elősegítik az egymásra figyelmet, a nyelvi kompromisszumok megkötését, valamint a kommunikációs alkalmazkodást.

Az elsajátított nyelvi szabályok gyakorlati alkalmazásának biztosítása érdekében érdemes a szövegalkotás során tudatosan kiemelni és fejleszteni a nyelvtani szerkezetek és helyesírási szabályok használatát. A kreatív írás mellett fontos szerepet kell kapnia a technikai pontosságnak, amelyet célzott nyelvi gyakorlatokkal lehet megerősíteni.

Mivel a tanulók fejlődési üteme eltérő, kiemelten fontos a differenciált írásfejlesztés alkalmazása. A feladatok személyre szabott kiválasztása, az eltérő tanulási tempó figyelembevétele és az egyéni hibajavítási stratégiák kidolgozása növeli a tanulók sikerélményét és önbizalmát.

Az értékelés során nem elegendő csupán a hibák kijavítása vagy az osztályozás; elengedhetetlen a fejlődést támogató, részletes visszajelzés. A közös hibakeresés, a tanulók önálló javítása, valamint a szövegek átdolgozásának folyamata kulcsszerepet játszik az íráskészség fejlődésében.

A szóbeli kommunikáció gyakorlása, például körbeszélgetések, történetmesélés és szerepjátékok, hatékonyan segíti az írásbeli szövegalkotás előkészítését. Azáltal, hogy a tanulók először szóban fogalmazhatják meg gondolataikat, később könnyebben és tudatosabban tudják azokat írásban megjeleníteni.

Fontos, hogy a tanulók megértsék és gyakorolják a szövegalkotás logikus lépéseit: a téma kiválasztását, az információgyűjtést, a vázlatkészítést, a szöveg megírását, majd az önellenőrzést és javítást. A tudatos szövegépítés segíti a diákok gondolkodásának szervezettségét, valamint a problémamegoldó képesség fejlődését.

Az írásbeli szövegalkotás fejlesztése átfogó pedagógiai tervezést igényel, amelyben egyaránt figyelembe kell venni a hagyományos és digitális módszereket, a tanulók egyéni sajátosságait, valamint a motiváció erősítésének szerepét. A fent bemutatott stratégiák segíthetnek abban, hogy a tanulók örömmel, önállóan és eredményesen alkossanak szövegeket, miközben fejlődik az önkifejezésük, szókincsük és mondatszerkesztési készségük.

Tanítói interjúk bemutatása és elemzése

A kutatás kvalitatív szakaszában tíz tapasztalt alsó tagozatos pedagógust kérdeztem meg a Beregszászi járás különböző iskoláiból. Célom az volt, hogy mélyebb betekintést nyerjek az írásbeli szövegalkotás tanításának jelenlegi helyzetébe, a tanítók által alkalmazott módszerekbe, valamint azokba a kihívásokba, amelyekkel a mindennapokban szembesülnek.

A félig strukturált interjúk lehetőséget adtak arra, hogy a pedagógusok ne csupán a kutatási kérdésekre válaszoljanak, hanem őszintén megosszák személyes tapasztalataikat, dilemmáikat és sikereiket is. A beszélgetések során kirajzolódott egy összetett kép arról, hogy milyen megoldásokkal próbálnak segíteni a tanulóknak, és milyen nehézségekkel találkoznak az íráskészség fejlesztése során.

A pedagógusok különböző iskolákból érkeztek, így az interjúk sokféle intézményi tapasztalatot tükröznek. A kutatásban részt vevő tanítók az alábbi intézményekben dolgoznak:

- Beregszászi Kossuth Lajos Líceum (3 fő)
- Jánosi Líceum (2 fő)
- Nagybégányi Gimnázium (1 fő)
- Beregszászi Bethlen Gábor Líceum (1 fő)
- Beregdédai Gimnázium (1 fő)
- Guti Gimnázium (1 fő)
- Kaszonyi Arany János Líceum (1 fő)

A tanítók válaszoltak a következő kulcsfontosságú kérdésekre, amelyek segítenek megérteni az alsó tagozatos íráskészség-fejlesztés helyzetét és kihívásait:

1. Hány éve tanít alsó tagozatban?
2. 2018 előtt is tanított már? Ha igen, milyen különbségeket lát a két időszak között?
3. Az állami szabvány változása óta hány magyar nyelvóra van egy héten? Emlékszik, mennyi volt ez korábban?
4. Ez az óraszámváltozás hogyan módosította a napi gyakorlatát?
5. 2018 előtt mennyi időt lehetett az írásbeli szövegalkotás fejlesztésére fordítani?
6. Milyen gyakorlatokkal fejlesztette a tanulók írásbeli szövegalkotási készségét?

7. Változott-e az elmúlt években az írásbeli szövegalkotásra fordítható idő? Volt-e ez hatással a gyakorlás módszereire? Bevezetett-e új módszereket az elmúlt években? Például...
8. Összehasonlítva a most tanulók írását a 2018 előttivel, milyen területeken lát változást? (Pl. helyesírás, szövegszerkezet, ötletgazdagság)
9. Melyik írásbeli készség fejlesztése jelenti ma a legnagyobb kihívást? Mit gondol, miért?
10. Az órarendi keretek között mi az, ami leginkább megnehezíti a hatékony írásbeli szövegalkotás oktatását?
11. Tudna konkrét példát mondani olyan módszerre, amivel jobb eredményeket tudott elérni az írásbeli szövegalkotás fejlesztésében? (Pl. digitális eszközök, otthoni feladatok)
12. Van olyan tapasztalata vagy javaslata a témában, amit még nem említett, de fontosnak tart?

1. *A tanításban eltöltött évek*

Az interjúalanyok tanítási tapasztalata széles skálán mozog, 10 évtől egészen 39 évig terjed. Ez azt mutatja, hogy különböző generációk pedagógiai szemléletei és tapasztalatai találkoznak a válaszokban. A legtöbb interjúalany több mint két évtizedes tapasztalattal rendelkezik, ami arra utal, hogy a megfigyeléseik hosszú távú tendenciákat tükröznek az alsó tagozatos oktatásban.

Az eltérő tapasztalati hátterek lehetőséget nyújtanak arra, hogy összehasonlítsuk a pedagógiai szemléletmódok és módszerek változását az idők során. A régebb óta tanító pedagógusok többsége hangsúlyozza, hogy jelentős változásokat tapasztaltak az oktatási rendszerben, míg a kevesebb tapasztalattal rendelkezők az aktuális struktúrára reflektálnak inkább.

2. *A 2018 előtti és utáni időszak összehasonlítása*

A leggyakrabban említett különbségek:

A legtöbben úgy látják, hogy régebben több idő jutott a begyakorlásra, a tananyag elmélyítésére, míg most a gyorsabb haladás miatt a gyerekek nehezebben sajátítják el az ismereteket.

Egyes pedagógusok szerint jelentősen nőtt a technikai eszközök szerepe, többek között az internetről elérhető feladatlapok és a Magyarországról érkező munkafüzetek révén.

„Régebben több óra volt, a mostani nagyon kevés, így begyakorlásra, gyakorlatilag nincs időnk.” (AK3)

Az interjúalanyok szinte egyhangúan érzékelik az oktatási időkeretek szűkülését és a gyorsabb tempóból fakadó nehézségeket.

Az új módszerek és eszközök (pl. digitális segédanyagok, munkafüzetek) sok helyen segítenek, de nem feltétlenül kompenzálják az időhiányból fakadó problémákat.

A pedagógusok többsége úgy véli, hogy a tananyag mennyisége nem igazodott az óraszám csökkenéséhez, ami komoly kihívásokat jelent.

3. A magyar nyelvórák száma

A tanítók egyet értenek abban, hogy az elmúlt években csökkent a magyar nyelvórák száma, és ez komoly hatással van az írásbeli szövegalkotás fejlesztésére. A legtöbben úgy emlékeznek, hogy 5-6 magyar nyelv óra volt hetente. Míg jelenleg heti 4 órát jelöltek meg, de az első osztálynál 5 óra is előfordul.

Ez az óraszámcsökkenés különösen harmadik és negyedik osztályban jelent kihívást, amikor a szövegalkotás mélyebb fejlesztése kapna szerepet. A tanítók szerint az írásbeli készségek megfelelő elsajátításához több időre lenne szükség, mint amennyit jelenleg biztosítani tudnak.

„A magyar nyelvórák száma 2+2-re csökkent, míg 2018 előtt heti 5 óránk volt.” (AK3)

A tananyag mennyisége nem csökkent az órászámmal együtt, így nagyobb nyomás nehezedik a pedagógusokra és a tanulókra.

4. Az írásbeli szövegalkotásra fordítható idő

A válaszok alapján a változás fő hatásai a következők:

Kevesebb idő marad az elmélyítésre és gyakorlásra. A tanítók többsége arról számol be, hogy a sűrített tanterv miatt gyorsabban kell haladniuk, így a tanulóknak, nem jut elegendő idő az íráskészségek fejlesztésére.

Kompromisszumokra kényszerülnek. Egyes pedagógusok próbálnak más órákba is beépíteni az írásfejlesztő gyakorlatokat, például felfedezem a világot órákba.

Többen alkalmaznak új gyakorlatokat, például interaktív játékokat vagy élménynaplót, hogy hatékonyabbá tegyék az oktatást.

5. 2018 előtti írásbeli szövegalkotás fejlesztésére fordítandó időkeret

Az interjúk alapján egyértelműen kirajzolódik, hogy 2018 előtt több idő állt rendelkezésre az írásbeli szövegalkotás fejlesztésére, és a pedagógusok változatosabb módszereket alkalmazhattak. A leggyakoribb megfigyelések a következők:

A tanórák felépítése rugalmasabb volt, így a tanítók tudatosan építhették be a szövegalkotási gyakorlatokat, és ismétlési időszakokban akár plusz két óra is rendelkezésre állt. Mostanra a begyakorlásra alig marad idő, mert az óraszám csökkent, miközben az elvárások növekedtek.

„Korábban minden témára legalább három óra adva volt.” (AK4)

„Jelentősen több időt lehetett szánni a begyakorlásra.” (AK3)

6. írásbeli szövegalkotási készséget fejlesztő gyakorlatok

Az interjúk alapján jól látható, hogy a pedagógusok változatos és kreatív módszereket alkalmaznak az írásbeli szövegalkotás fejlesztésére. A gyakorlatok célja általában az íráskészség, a szövegalkotási struktúra és a kreativitás fejlesztése. A leggyakoribb módszerek:

Vizuális támogatás: A pedagógusok előszeretettel alkalmaznak képeket, képsorokat, amelyek alapján a tanulók mondatokat vagy történeteket írhatnak.

Szókincsfejlesztés: Sok tanító hangsúlyozza a szókétyákat, szógyűjtést, anagramma játékokat és mondatbővítést, hogy a tanulók gazdagabb szókinccsel dolgozhassanak.

Önellenzési technikák: Többen alkalmazzák az emlékezetből való írást és az önellenzést, hogy a diákok tudatosan fejlesszék saját szövegeiket.

Élményalapú írás: Az élménynapló és olvasónapló szerepe kiemelkedő, hiszen a diákok valós tapasztalataik alapján alkotnak szöveget, ami segíti az írás természetességét.

„Sztuációs gyakorlatokat végeztünk, szerepjátékok írásbeli kifejtése, közös történetleírás, videofilm élményének leírása.” (AK1)

7. Új módszerek bevezetése

A tanítók egyhangúan állítják, hogy az írásbeli szövegalkotásra fordítható idő csökkent, ami jelentős hatással volt az oktatási módszereikre. Az alábbi fő tendenciák figyelhetők meg:

Kevesebb idő jut az írásbeli gyakorlatokra: a tanterv sűrűbb és gyorsabb tempót diktál, ezért a tanulóknak kevesebb lehetőségük van az íráskészség elmélyítésére.

Módszertani alkalmazkodás: Többen megpróbálnak új technikákat bevezetni, például interaktív fogalmazási gyakorlatokat, élménynaplót vagy csoportos szövegalkotási feladatokat.

Digitális eszközök szerepe: Egyes tanítók említik, hogy az interneten elérhető feladatlapok és digitális játékok segítenek a gyakorlásban, bár ez nem pótolja a szövegalkotásra szánt időt.

„A gyerekek többségének gondot okoz a szöveggel való munka, nincs szövegértésük, ezért a tanítónak egyre kreatívabb módszerekhez kell nyúlnia.” (AK8)

8. Változások az írás területén

A tanítók többsége negatív változásokat tapasztal az íráskészségek területén. Kiemelt problémák:

Helyesírás gyengülése: a diákok sokkal többet hibáznak, és nincs elegendő idő a helyesírás alapos gyakorlására.

Mondatalkotás nehézségei: a gyerekek gyakran nem tudnak összefüggő mondatokat alkotni, és szókincsük szegényes.

Szépírás elhanyagolása: egyik leggyakrabban említett probléma, hogy a tanulók nem törekednek esztétikus írásra, és a kézírás minősége jelentősen romlott.

Ötletgazdagság csökkenése: egyes tanítók úgy vélik, hogy az informatikai eszközök és a kevés olvasás negatívan befolyásolják a tanulók kreatív gondolkodását, így nehezebben írnak hosszabb, kifejtett szövegeket.

„Sokkal gyengébb a szövegértésük. Nem tudnak mondatokat alkotni.” (AK2)
„A gyerekek nem alakítják megfelelően a betűket, nincs igényük a szépírásra.” (AK4)

9. A legnagyobb kihívások az írásbeli készségek terén

A tanítók tapasztalatai alapján az írásbeli készségek fejlesztésében több komoly kihívás is felmerül. Az alábbi problémák szerepeltek a válaszokban a leggyakrabban:

Helyesírás és mondatalkotás nehézségei – Többen jelezték, hogy a tanulónak egyre nagyobb gondot okoz hibátlan, szabályos mondatokat alkotni, és gyakran küzdenek szóismétlésekkel vagy szórendi problémákkal.

Szépírás háttérbe szorulása – a tanítók véleménye szerint a tanulók kevésbé figyelnek az írás esztétikumára, és a kézírás minősége jelentősen romlott.

Szövegértési nehézségek – Egyes pedagógusok tapasztalatai szerint a gyerekek nem tudják megfelelően feldolgozni az olvasott szöveget, ami az írásbeli szövegalkotásukat is visszaveti.

Szókincs hiányosságai – Az egyik legnagyobb akadály, hogy a gyerekek kevés kommunikációs gyakorlattal rendelkeznek, és a szókincsük szegényes, ami megnehezíti a kreatív írásbeli kifejezésüket.

„A figyelemzavar és a kevés kommunikáció visszaveti a gyerekeket.” (AK7)

10. Órai munka nehézségei

Az interjúk alapján az alábbi tényezők nehezítik leginkább az írásbeli szövegalkotás oktatását:

Időhiány és zsúfolt tanterv – Az tanítók egybehangzóan állítják, hogy a csökkentett magyar nyelv óraszám miatt nincs elegendő idő az írásfejlesztésre, különösen harmadik és negyedik osztályban.

Túl sok egyéb tantárgy – Egyes pedagógusok kiemelték, hogy az ukrán nyelvórák és a "Felfedezem a világot" tantárgyak kiszorítják az anyanyelvi fejlesztést, így a magyar nyelv oktatásának mozgástere csökken.

Tanulók figyelemzavara és passzivitása – Többen jelezték, hogy a diákok kevésbé motiváltak az írásbeli gyakorlatokra, és nem szeretnek elmélyülten dolgozni, ami megnehezíti a pedagógiai célok elérését.

Szülői támogatás hiánya – Az interjúkban többször előforduló megfigyelés, hogy a tanulók otthon keveset kommunikálnak, és a szókincsük fejlődése emiatt lassabb.

„Túl sok információt adunk a gyerekeknek, és nem hagyunk nekik időt arra, hogy tudatosítsák a tanultakat.” (AK4)

11. Eredményeket javító módszerek

A tanítók számukra bevált módszereket említene az írásbeli szövegalkotás fejlesztésére, amelyek segítik a tanulókat az önálló és kreatív írásban. Az alábbiak voltak a leggyakrabban említett technikák:

Szókártyák és nyelvi játékok – Több pedagógus használ betű-, szó- és mondatkártyákat, illetve anagramma játékokat, amelyek segítik a mondatalkotást és a szókincsbővítést.

Digitális eszközök és online feladatok – Egyes tanítók kiemelik, hogy az interneten elérhető feladatlapok és interaktív játékok motiválják a tanulókat, különösen azokat, akik nehezebben veszik rá magukat a fogalmazásra.

Projektfeladatok és kreatív szövegalkotás – Többen alkalmaznak olyan gyakorlatokat, amelyekben a tanulók közös történetet írnak, vagy ismert szövegeket újragondolnak és átalakítanak saját verziójukban.

Élményalapú írás – Az élménynapló, olvasónapló, levélírás és naplóírás több helyen bevált módszerként jelent meg az interjúkban.

„Színes szemléltetők, kivetített szövegek, nyomtatott példamondatok, közösen megfogalmazott szabályok, betű-, szó- és mondatkártyák használata.” (AK1)

„A digitális eszközök használata a tanórákon felkelti a gyerekek figyelmét, élvezik az internetes nyelvi játékokat.” (AK10)

„Kreatív meseírás, levélírás, naplóírás, közös írás, ismert szöveg alapján új szöveg szerkesztése.” (AK5)

12. Fontos tanítói tapasztalatok

Az interjúalanyok többsége már kifejtette a legfontosabb tapasztalatait a korábbi kérdéseknél, így ennél a kérdésnél sokan azt válaszolták, hogy nincs újabb hozzáfűznivalójuk.

Azok, akik megosztottak további észrevételeket, az alábbi témákat említették:

Interaktív táblák bevezetése – Egyes pedagógusok szerint hasznos lenne, ha minden osztály számára elérhető lenne egy interaktív tábla, mivel az vizuális támogatást nyújthatna a fogalmazási gyakorlatokhoz.

Szülői kommunikáció és kevesebb technológiai inger – Több tanító hangsúlyozta, hogy a gyerekek otthon nagyon keveset beszélgetnek a szüleikkel, ami negatívan hat a szókincsük fejlődésére.

Az informatika szerepe a helyesírásban – Egy tanító megjegyezte, hogy az informatikaórákon a gépelés gyakorlása javíthatná a helyesírást, mert a tanulók azonnal látják és korrigálhatják a saját hibáikat.

„Egyre kevesebb a kommunikáció szülőkkel, nagyszülőkkel, és több technikai inger éri a gyerekeket.” (AK5)

A pedagógusok véleményeinek tematikus elemzése során kirajzolódtak bizonyos visszatérő mintázatok, amelyek segítenek a válaszok mélyebb megértésében. Az interjúk főbb tanulságait az alábbi kategóriák mentén mutatom be, miközben végig szem előtt tartom a kutatás alapkérdéseit és hipotéziseit.

Az egyik leggyakrabban felmerülő téma a tanulók írásbeli szövegalkotási készségeinek jelenlegi állapota volt. A pedagógusok egyöntetűen azt tapasztalták, hogy az elmúlt években ezen a területen romló tendencia figyelhető meg.

Főbb problémák:

- *Hiányos szókincs:* A tanítók gyakran említették, hogy a gyerekek szóhasználata szegényes, ami jelentősen megnehezíti számukra gondolataik pontos kifejezését.
- *Kommunikációs nehézségek:* Többen is rámutattak arra, hogy a gyerekek keveset beszélgetnek egymással és felnőttekkel, ami nemcsak a szóbeli, hanem az írásbeli önkifejezés színvonalát is visszaveti.
- *Finommotoros gyengeség:* A gyenge íráskép és a fejletlen kézmozgás szintén befolyásolja az írásbeli teljesítményt.

Ezek a megállapítások közvetlenül választ adnak arra a kutatási kérdésre, amely azt vizsgálja, hogy milyen nehézségekkel szembesülnek a tanítók az írásbeli szövegalkotás tanítása során. Az eredmények alapján egyértelmű, hogy az írás nem pusztán nyelvtani és stilisztikai kihívásokkal terhelt, hanem mélyebb, szerteágazóbb problémák is a háttérben húzódnak, mint például a szókincs szűkössege, az olvasási szokások megváltozása és a kommunikációs készségek hiányosságai.

Az interjúkban visszatérő kérdés volt, hogy a tanulók nehezen fejezik ki gondolataikat árnyaltan és pontosan. Több tanító hangsúlyozta, hogy a gyermekek kifejezőkészsége gyakran elmarad a korosztályos elvárásoktól, ami jelentős kihívást jelent az íráskészség fejlesztése szempontjából.

A tanárok több tényezőt is felelősnek tartottak ezért a jelenségért. Egyrészt azt tapasztalták, hogy a gyerekek kevesebbet olvasnak önállóan, így kevesebb új szót és kifejezést sajátítanak el természetes módon. Másrészt a digitális eszközök túlzott használata is hatással lehet a fejlődésre, hiszen ezek gyakran „készen kapott” tartalmakat közvetítenek, ami nem ösztönöz aktív nyelvi gondolkodásra és kreatív szövegalkotásra.

A kifejezőkészség hiányosságai nemcsak az egyes szavak szintjén, hanem a mondatalkotásban és a szöveg szerkesztésében is megmutatkoznak. Gyakran előfordul, hogy a tanulók nem tudnak összefüggő gondolatsort alkotni, és írásaik szerkezete rendezetlen, logikátlan marad.

A pedagógusok többsége hangsúlyozta, hogy a szókincs bővítése és a kommunikáció fejlesztése kulcsszerepet játszana az írásbeli szövegalkotás fejlődésében. Ugyanakkor nem

elegendő csupán a magyar órák keretein belül gyakorolni – szerintük a szóbeli kommunikáció ösztönzése, a beszélgetés kultúrájának fejlesztése és az otthoni nyelvi környezet meghatározó tényezők ebben a folyamatban.

Az interjúk egyértelműen rámutattak arra, hogy az írásbeli szövegalkotás egyik legnagyobb akadálya a tanulók gyenge mondatalkotási készsége. Több pedagógus is kiemelte, hogy a gyerekek gyakran nehezen tudnak önállóan, logikusan felépített mondatokat alkotni, és gondolataikat koherens szöveggé szervezni.

A tanítók megoldásként különféle módszerekkel próbálják segíteni a tanulók fejlődését, például szövegalkotási sablonokkal, vázlatokkal vagy mondatbővítési gyakorlatokkal. Ugyanakkor ezek hosszú távú hatékonysága csak akkor érvényesül, ha a gyermekek alapvető nyelvi készségei is fejlődnek.

A pedagógusok többnyire egyetértenek abban, hogy a 2018-as tantervi módosítások és az azóta bekövetkezett oktatáspolitikai változások jelentősen befolyásolták az írásbeli szövegalkotás tanításának lehetőségeit. A kötelező tananyagtartalmak bővülése miatt egyre kevesebb idő marad az önálló fogalmazási gyakorlatokra és a kreatív írásfejlesztésre.

Az interjúalanyok tapasztalatai alátámasztják a kutatás 2. hipotézisét H2., amely szerint a tantervi változások csökkentették az írásbeli szövegalkotás gyakorlására fordítható időt. A pedagógusok beszámolóí szerint:

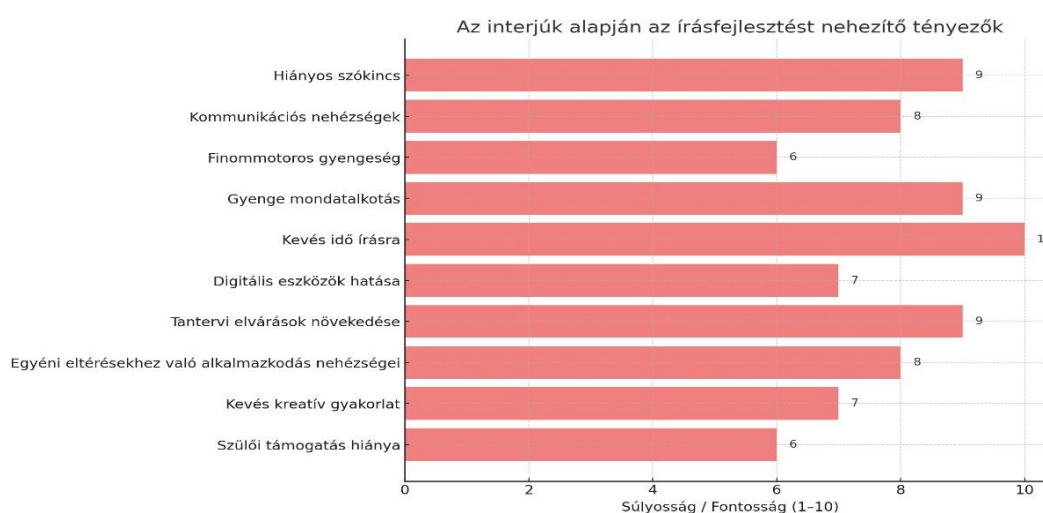
- *Csökkent a fogalmazási gyakorlatokra szánt idő, mivel a tantervi követelmények teljesítése előtérbe kerül.*
- *Ritkábban alkalmaznak kreatív írásgyakorlatokat, amelyek ösztönöznék a tanulók önálló gondolkodását.*
- *Háttérbe szorul a differenciált, egyénre szabott íráskészség-fejlesztés, mert nincs elegendő idő a gyermekek eltérő fejlődési üteméhez igazodni.*

A digitális eszközök elterjedése szintén hatással volt az írásbeliségre, különösen a járványidőszak alatt, amikor a tanulók kevesebb személyes visszacsatolást kaptak az írásaikról.

A tanítók az interjúk során számos hatékony technikát említettek, amelyeket az alsó tagozatos íráskészség fejlesztésére alkalmaznak. A kutatás 4. hipotézisét H4. alátámasztva kiderült, hogy a pedagógiai kreativitás és az interaktív tanulási formák kulcsszerepet játszanak a sikeres írásfejlesztésben.

Néhány kiemelt módszer:

- *Vizuális történetalkotás:* Képek, képsorok segítségével a tanulók könnyebben felépítenek történeteket.
- *Ötlebörze és vázlatkészítés:* A közös gondolkodás segíti az önálló fogalmazást.
- *Páros és csoportos szövegalkotás:* Az együttműködés motiváló hatású, különösen a bizonytalanabb tanulók számára.
- *Játékos írásgyakorlatok:* Történetkockák, szerepjátékok segítségével a gyerekek élményszerű módon gyakorolják a szövegalkotást.
- *Digitális eszközök bevonása:* Interaktív feladatok révén fokozzák a tanulók érdeklődését.

11. ábra Az interjúk alapján az írásfejlesztést nehezítő tényezők (Saját szerkesztés)

A pedagógusok egyértelműen rámutattak arra, hogy az írásbeli szövegalkotás fejlesztésében a legnagyobb kihívást a tanulók egyéni eltéréseihez való alkalmazkodás, a tantervi elvárások és az időkeretek összehangolása jelentik. Bár sokféle kreatív technikát alkalmaznak, ezek hatékonysága nagyban függ attól, hogy mennyi idő és tér áll rendelkezésre a nyugodt, fokozatos fejlesztéshez.

3.4 Következtetések

A kutatás során elvégzett kvantitatív és kvalitatív vizsgálatok egyértelműen rámutattak arra, hogy az alsó tagozatos tanulók írásbeli szövegalkotásának fejlesztése összetett folyamat, amelyet számos tényező befolyásol. A tanulók egyéni képességei, a tantervi elvárások és a pedagógiai módszertan egyaránt meghatározó szerepet játszanak a fejlődésben.

A felmérés adatai alátámasztották az **első hipotézist**, amely szerint jelentős különbségek figyelhetők meg az egyes osztályok teljesítménye között. A három vizsgált harmadik osztály közül a Beregszászi Kossuth Lajos Líceum 3.B osztálya érte el a legjobb eredményeket, míg a Jánosi Líceum 3.A osztályánál alacsonyabb átlagpontszámok születtek. Ez a különbség részben a tanulók eltérő előképzettségére és szociokulturális háttérére, részben pedig az alkalmazott pedagógiai eszközök és módszerek változatosságára vezethető vissza.

A **második hipotézis** – miszerint a tantervi változások negatívan befolyásolták az írásbeli szövegalkotás tanítását – szintén igazolódott. A pedagógusinterjúk során többen is kiemelték, hogy a tantervi követelmények bővülése, a szoros időkeretek és a megnövekedett elvárások csökkentik a lehetőséget a szövegalkotás differenciált, kreatív fejlesztésére. A digitalizáció hatása vegyes: egyfelől motivációs eszközként jól alkalmazható, másfelől viszont a hagyományos kézírásos szövegalkotás háttérbe szorulhat.

A **harmadik hipotézist**, amely szerint a tanulók leggyakoribb nehézségei a helyesírás, mondat szerkesztés és szövegkohézió területén jelentkeznek, egyaránt alátámasztották a felmérések és az interjúk. A leggyengébben teljesített feladatok közé tartozott a mondatbővítés, a képi szövegalkotás és az összefüggő gondolatmenet kialakítása. Az írásbeli szövegek gyakran hiányosak, strukturálatlanok és stilisztikai szempontból fejlesztésre szorulnak.

Végül a **negyedik hipotézis** is beigazolódott: azok a pedagógusok, akik tudatosan alkalmaznak kreatív, interaktív módszereket – például képes történetalkotást, közös vázlatkészítést, páros fogalmazást és digitális eszközök bevonását –, eredményesebben fejlesztik a tanulók szövegalkotási készségeit. Az interjúk azt mutatták, hogy ezek a technikák nemcsak növelik a tanulók motivációját, hanem hozzájárulnak az önálló gondolkifejtés és a nyelvi tudatosság fejlődéséhez is.

A kutatás eredményei alapján az írásbeli szövegalkotás hatékony fejlesztése a következő tényezőkön múlik:

- Elegendő idő biztosítása a gyakorlásra,
- Differenciált, tanulóközpontú módszerek alkalmazása,
- A szóbeli és írásbeli kifejezés együttes fejlesztése,
- Gazdag nyelvi környezet kialakítása az iskolában és otthon egyaránt.

Ezek az eredmények megalapozhatják a további pedagógiai fejlesztéseket, valamint hozzájárulhatnak az anyanyelvi nevelés tudatosabb, célzottabb tervezéséhez az alsó tagozaton.

ÖSSZEFOGLALÁS

Dolgozatom az alsó tagozatos tanulók írásbeli szövegalkotásának fejlesztését vizsgálja, különös tekintettel a harmadik osztályos tanulók képességeire, fejlődési sajátosságaira és a tanítói gyakorlatokra. A témaválasztást a személyes tanítói tapasztalataim motiválták, mivel tapasztalatom szerint az írásbeli kifejezőkészség fejlesztése az oktatás egyik kulcsfontosságú területe. Ez nem csupán a nyelvi fejlődés szempontjából meghatározó, hanem a gondolkodás, kreativitás, társas kapcsolatok és tanulási hatékonyság fejlődését is nagymértékben befolyásolja.

A kutatásom abból a gyakorlati megfigyelésből indult ki, hogy bár az írásbeli szövegalkotás fejlesztése hangsúlyos szerepet kap a tantervekben, a tényleges iskolai gyakorlatban ennek megvalósítása nem mindig történik tudatosan és következetesen. Az írásfejlesztés gyakran háttérbe szorul, a helyesírás és az olvasási készségek fejlesztése mögött, miközben a tanulók jelentős része már az alsó tagozatban komoly kihívásokkal szembesül az önálló gondolatmegfogalmazás és a logikus szövegalkotás terén. Ezen kihívások hátterében a módszertani megközelítések, motivációs tényezők és tantervi korlátok egyaránt meghatározó szerepet játszanak. Kutatásom célja ezért az volt, hogy átfogó képet nyújtsak az aktuális helyzetről, és feltérképezzem azokat a stratégiákat, amelyek hatékonyan segíthetik a tanulók fejlődését ezen a területen.

A vizsgálatom során az alábbi hipotéziseket állítottam fel:

- Jelentős különbségek tapasztalhatók az írásbeli szövegalkotási készség terén az egyes osztályok tanulói között.
- A tantervi változások és szerkezeti nehézségek negatív hatással vannak az írásfejlesztés hatékonyságára.
- A tanulók leggyakoribb nehézségei a helyesírás, a mondat szerkesztés és a szövegkohézió területén jelentkeznek.
- Azok a pedagógusok, akik élményalapú, kreatív módszerekkel dolgoznak, eredményesebben fejlesztik a tanulók írásbeli képességeit.

Kutatásom kvantitatív és kvalitatív elemeket egyaránt tartalmazott. A kvantitatív vizsgálat során 50 harmadik osztályos tanuló írásbeli teljesítményét vizsgáltam, hat különböző szövegalkotási feladaton keresztül. Ezek a feladatok a következő területeket vizsgálták: helyesírási készség, mondatalkotás, szövegértés, történetalkotás és logikus

gondolkodás. A feladatok összeállításánál kiemelt célom volt, hogy azok változatos nyelvi és kognitív képességeket mérjenek, így biztosítva a tanulók kreativitásának, nyelvi tudásának és önálló gondolkodásának teljesebb feltérképezését.

A kvalitatív módszertan egy strukturált interjúsorozatra épült, amelyben tíz alsós pedagógust kérdeztem meg. Az interjúk célja az volt, hogy részletesebb betekintést nyerjek az írásbeli szövegalkotás fejlesztésének mindennapi pedagógiai megvalósításába, valamint az ezzel kapcsolatos kihívásokba és hatékony stratégiákba.

Az interjúk során világossá vált, hogy azokban az osztályokban, ahol a tanítók rendszeresen alkalmaznak játékos, élménypedagógiai, vizuális vagy dramatikus előkészítéssel támogatott feladatokat, a tanulók írásai sokkal kidolgozottabbak, változatosabbak és önállóbbak. Emellett a pedagógusok hangsúlyozták, hogy a tanulók motivációját, önkifejezési lehetőségeit jelentősen befolyásolja az alkalmazott tanulási környezet, a visszajelzés minősége és a kooperatív tanulási helyzetek megléte.

A kvantitatív vizsgálat eredményei a következő megállapításokat támasztották alá:

- A mondatalkotási feladatok során a tanulók gyakran használtak hiányos vagy rendezetlen szerkezeteket.
- A szókincs és a nyelvi változatosság szintje erősen eltért az osztályok között.
- A kép alapján történő történetalkotás eredményessége szoros összefüggést mutatott a tanulók előzetes nyelvi tapasztalataival.

Az eredmények alapján a kutatás konkrét gyakorlati javaslatokat fogalmaz meg az írásbeli szövegalkotás hatékony fejlesztésére. A tapasztalatok alapján az alábbi tényezők bizonyultak kulcsfontosságúnak:

- Élménypedagógiai és vizuális eszközök alkalmazása a kreatív gondolkodás és nyelvi struktúrák fejlesztése érdekében.
- Differenciált tanulásszervezés, amely lehetőséget biztosít az egyéni fejlődési utak figyelembevételére.
- Tanítói visszajelzések tudatos alkalmazása, amely építő jellegű önértékelést és önálló javítási készséget eredményez.
- Digitális eszközök integrált használata, amely motiválja a tanulókat és új lehetőségeket nyit a szövegalkotásban.
- Kooperatív tanulási formák és tanulói bevonás, amelyek elősegítik az íráskészség fejlődését és a kreatív önkifejezést.

Az alsó tagozatos tanulók írásbeli szövegalkotásának fejlesztése nem csupán technikai készségfejlesztés, hanem átfogó, pedagógiailag tudatos folyamat. Az eredmények azt igazolják, hogy megfelelő támogatással, motiváló tanulási környezettel és reflektív pedagógiai szemlélettel jelentős előrelépés érhető el a tanulók nyelvi és gondolkodási készségeinek fejlődésében.

РЕЗЮМЕ

Дослідження присвячене розвитку письмового мовлення учнів початкових класів, зокрема третьокласників, з урахуванням їхніх здібностей, особливостей розвитку та педагогічних практик. Основним мотивом вибору теми став особистий педагогічний досвід, оскільки розвиток письмового мовлення є ключовим аспектом не лише мовного розвитку, але й мислення, творчості, соціальних навичок та ефективності навчання.

Метою дослідження було аналізувати поточний стан навчання письмовому мовленню та визначити ефективні стратегії його розвитку. Дослідження ґрунтувалося на змішаній методології: кількісному аналізі письмових робіт 50 учнів третього класу та якісному аналізі інтерв'ю з 10 вчителями.

Результати показали, що:

- Існують значні розбіжності в рівні письмового мовлення між учнями.
- Найчастіші труднощі пов'язані з орфографією, побудовою речень та логічною структурою тексту.
- Використання творчих, досвідно-орієнтованих методів (наприклад, драматизація, візуальні засоби) значно покращує якість письмових робіт.

На основі результатів запропоновано практичні рекомендації, зокрема:

- Застосування ігрових та творчих методів для стимулювання мовленнєвої активності.
- Використання диференційованого підходу з урахуванням індивідуальних потреб учнів.
- Інтеграція цифрових інструментів для підвищення мотивації.
- Розвиток кооперативних форм навчання та зворотного зв'язку для підтримки саморефлексії.

Дослідження підкреслює, що розвиток письмового мовлення вимагає цілісного, педагогічно обґрунтованого підходу, який сприятиме не лише мовним, але й когнітивним та соціальним навичкам учнів.

HIVATKOZOTT IRODALOM

Könyvek

Adamikné Jászó A. – Kálmánné Bors I. – Kernya R. – H. Tóth I. (2008): Anyanyelvi nevelés módszerei. Trezor Kiadó, Budapest.

Antalné Szabó Ágnes (2008): Helyesírás tanítása az 1–4. évfolyamon. In: Helyesírás tanítása az 1–4. évfolyamon. Budapest: Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó, 7–11.

Csapó B. (2004): Tudás és iskola. Műszaki Könyvkiadó, Budapest.

Dr. Tóth L. (2018): Az írásbeli szövegalkotás pszichológiai alapjai – módszerek a fejlesztéshez. Pedellus Tankönyvkiadó.

Kernya R. (1988): A szöveg néhány sajátossága kisiskolások fogalmazásaiban. Tankönyvkiadó, Budapest.

Kernya R. (szerk.) (2001): Az anyanyelvi nevelés módszerei. Általános iskola 1–4. osztály. Kaposvári Egyetem, Kaposvár.

Nagy J. (2007): Kompetencia alapú kritériumorientált pedagógia. Mozaik Kiadó, Szeged.

Nádasi Andrásné (2005): Anyanyelvi nevelés az alsó tagozaton. Budapest: OKKER.

Tancz T. (2011b): A kommunikáció és a nyelv fejlődése a kora gyerekkorban. Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Pécs

Tóth L. (2011): Képességstruktúrák és iskolai teljesítmény. Didakt Kiadó, Debrecen.

Vygotskij, L. S. (1978): Mind in Society. Harvard University Press.

Zékány K. – Szerhijcsuk J. (2020): A Magyar nyelv kompetenciaalapú tanításának módszertana az általános közép fokú oktatási intézmények számára az új ukrán iskola 1–4. osztályában. Szvit Kiadó, Lviv.

Tanulmányok, könyvfejezetek

Molnár E. K. (2001): Fogalmazás és tanulás. In: Csapó B. – Vidákovich T. (szerk.): Neveléstudomány az ezredfordulón. Tankönyvkiadó, Budapest.

Pintér H. (2019b): Téma és motivációs lehetőség fogalmazásórán. In: Tanító: módszertani folyóirat, 47. évf., 8. sz., 20–23.

Pintér A. -Svéda V. (2022): Kompetencia alapú feladatok magyar nyelvtanból, szövegértésből, matematikából 3. osztályosoknak. Print Brokers Team Kft., Győr

Pokorádi Zoltánné (2022): Nyelvtan, helyesírás iskolai gyakorló és tesztfüzet. Pannon-Literatura Kft., Kisújszállás

Folyóiratcikkek, internetes források

Balogh A. (2017): Digitális játékok az oktatásban. Anyanyelv-pedagógia, X. évf., 1. szám. Letöltve: 2024.05.12

https://edit.elte.hu/xmlui/bitstream/handle/10831/33744/Anyv_X_2017_1_5.pdf

Beregszászi A. – Kolozsvári-Nagy E. (2019): Az olvasás és írás tanítása a kárpátaljai magyar tananyelvű iskolákban. Magyar Nyelvőr, 143. évf., 2. szám. Letöltve: 2024.05.12
<http://nyelvor.c3.hu/period/1432/143203.pdf>

Csapó B. (2002): Tudáskonceptió. Letöltve: 2025. március 15.

<http://ofi.hu/tudastar/tudaskonceptio#5>

H. Tóth István, 2015: A fogalmazástanítás és a nyelvhasználat fejlesztése tágabb kitekintésben. Letöltve: 2025. január 15.

https://tanitonline.hu/uploads/600/fogalmazas_tanitas_tto_2015.pdf

Farkas A. (2021): A történetmesélés és történetalkotás pedagógiai módszere az oktatási gyakorlatban. Letöltve: 2025. március 20.
<https://www.irisro.org/pedagogia2021januar/95FarkasAnett.pdf>

Falus I. (2006): A kompetencia fogalma és a kompetenciaalapú képzés tervezése. Társadalom és Gazdaság, 28(2), 173–182.

Filó A. – Vígh-Szabó M. (2019): IKT-eszközökkel támogatott anyanyelvi nevelés. Anyanyelv-pedagógia, 12(4), 37–53. Letöltve: 2025.01.24 https://www.anyanyelv-pedagogia.hu/pdf/Anyv_XII_2019_4_3.pdf

Gonda Zs. – Petró T. (2015): Digitális szöveg feldolgozási technikák és alkalmazások. Letöltve: 2025. március 20.
https://dtk.tankonyvtar.hu/bitstream/handle/123456789/13324/digitalis_szovegfeldolgozas.pdf

Gonda Zs. – Molnár G. T. (2019): Irodalomértés és kreatív szövegfeldolgozás a digitális magyar órán. Iskolakultúra, 29. évf., 4–5. sz. Letöltve: 2025.április 25. https://epa.oszk.hu/00000/00011/00222/pdf/EPA00011_iskolakultura_2019_04-05_033-049.pdf

Gyevi-Bíró E. – Szívós K. – Török Á. (2018): Színházi nevelés és bábszínház-pedagógia a Kolibriben. Drámapedagógiai magazin, 61. szám. Letöltve:2025.03.14. https://epa.oszk.hu/03100/03124/00090/pdf/EPA03124_dpm_2018_04_09-17.pdf

Kiss-Kovács R. (2023): A szövegértés és a szövegalkotás kapcsolata. Deliberationes, 16(2), 69–89. Letöltve: 2025.02.02. <https://doi.org/10.54230/Delib.2023.2.69>

Koltay T. (2009): Médiaműveltség, média-írástudás, digitális írástudás. Letöltve: 2025. március 22. https://mediakutato.hu/cikk/2009_04_tel/08_mediamuveltseg_digitalis_irastudas/

Lengyelné Molnár T. – Racsko R. – Szűts Z. (2021): A kommunikációs kompetencia fejlesztésének új lehetőségei: digitális történetmesélés LEGO® eszközzel. Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat, 9. évf., 1. sz., 327–339. Letöltve: 2025. május 02. https://epa.oszk.hu/02400/02411/00021/pdf/EPA02411_gyermekneveles_2021_01_327-339.pdf

Lovas A. Cs. (2022): Papírszínház – egy lehetséges eszköz az írásbeli szövegalkotás tanításában. Anyanyelv-pedagógia, XV. évf., 2022/3. Letöltve: 2025. március 30. <https://ojs.elte.hu/anyanyelv-pedagogia/article/view/8955/7418>

Mészáros T. – Vass V. (2023): Az élménypedagógia jelentősége és lehetőségei az oktatásban. Pedagógiai lexikon (1997): Letöltve: 2025. március 20. <https://ofi.oh.gov.hu/tudastar/hidak-tantargyak-kozott/kompetencia-fogalmanak>

OECD (2019): Education Policy Outlook: Finland. OECD Publishing

Pintér H. (2009): Az írásbeli szövegalkotás: út a tudáshoz. Magyar Pedagógia, 109. évf., 2. sz., 121–146. Letöltve: 2024.december 18. https://katedra.sk/folyoirat/wp-content/uploads/2023/11/Katedra-folyoirat_30_07_08-11.pdf

Raátz J. (2008): A kreatív írás gyakorlatai. Anyanyelv-pedagógia, 3–4. Letöltve: 2025. január 25. <https://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=128>

Rádi O. M. (2020): Az írásbeli szövegalkotás jellemzői alsó tagozatos tanulónál. Letöltve: 2025. március 20. https://tehetseg.hu/sites/default/files/geniusz_muhely/wp20.pdf

Rusz Cs. (2004): Drámapedagógia az iskolában. Magszter, 4. sz., 53–58.

Letöltve:2024. november 26.
https://www.epa.oszk.hu/03900/03976/00054/pdf/EPA03976_magiszter_2004_4_053-058.pdf

Steklács J. (2013): Olvasási stratégiák tanítása, tanulása és az olvasásra vonatkozó meggyőződés. Új Pedagógiai Szemle. Letöltve: 2025. február 14. <https://folyoiratok.oh.gov.hu/uj-pedagogiai-szemle/hianyok-es-tartalekok-az-europai-olvasas-es-szovegertes-tanitasban>

Szabóné Nagy A. (2012): A differenciálás lehetőségei és módszerei a digitális tananyagok tükrében. Neveléstudomány Online, 2012/1, 91–103.

Szilassy Eszter (2012): Az írás és a fogalmazásjavítás stratégiái. Letöltve: 2025. január 14. <https://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=357>

Tancz T. (2011a): Nyelvi és kommunikációs készségek játékos fejlesztése az alapozó szakaszban. Anyanyelv-pedagógia, IV. évf., 2. sz. Letöltve: 2025. január 25. <https://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=318>

Tóth A. (2020): A szóbeli kommunikáció fejlesztése az alsó tagozaton. Magyar Pedagógia.

Tóth B. (2008): Fogalmazástanítás – miért és hogyan másképpen? Anyanyelv-pedagógia, 1. Letöltve: 2024. december 22. <https://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=15>

Vajda Z. (2003): A magyar fogalmazástanítás rövid történeti áttekintése. Magszter, 1. évf., 2. sz. Letöltve: 2025. február 06.

https://epa.oszk.hu/03900/03976/00056/pdf/EPA03976_magiszter_2003_2_046-050.pdf

Vízkeleti L. (2013): A helyesírás-tanítás céljai és feladatai. Katedra, online rovat. Letöltve: 2020. február 14. <http://katedra.sk./2013/08/02/vizkeleti-laszlo-a-helyesiras-tanitas-celjai-feladatai/>

Tantervek, törvények:

ДЕРЖАВНИЙ СТАНДАРТ початкової освіти (2019). Letöltve: 2025. március 22. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-п#Text>

Навчальна програма з угорської мови (складник типової освітньої програми) для 3-4 класів закладів загальної середньої освіти з угорською мовою навчання. Letöltve: 2025. február 4. <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2022/08/15/Movy.korinnykh.narodiv.ta.nats.menshyn.Ukrayiny/03/23-ugorska-mova-3-4.kl-z-navch-ugorskoyu-movoyu.pdf>

Навчальна програма з угорської мови та читання (складник типової освітньої програми) для 1-2 класів закладів загальної середньої освіти. Letöltve: 2025. február 4. https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2022/08/15/Movy.korinnykh.narodiv.ta.nats.menshyn.Ukrayiny/05/48-ugorska-mova-1-2.kl.pdf?utm_source=chatgpt.com

Типова навчальна програма з угорської мови та читання. Letöltve: 2024. február 24. <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/navchalni-programi-dlya-1-4-klasiv>

MELLÉKLETEK

1. számú melléklet

A Jánosi Líceum
igazgatójának Izsák Évának
a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai
Magyar Főiskola, MA Tanítói szakos,
II. évfolyamos hallgatótól Szenykó Anettától

Kérvény

Tisztelettel kérem engedélyét, hogy „Az írásbeli szövegalkotás fejlesztése az elemi iskola alsó osztályaiban” című dolgozatomhoz tartozó vizsgálatokat elvégezhessem a 3. osztályos tanulókkal.

A vizsgálatot egy anyanyelvi kompetencia felmérő dolgozat segítségével szeretném elvégezni.

A felmérő dolgozatot mellékletben csatolom.

2024.11.20.

..... Szenykó Anetta

(aláírás)

Engedélyezem   Izsák Éva

2. számú melléklet

A Beregszászi Kossuth Lajos Líceum
igazgatójának Zseltvay-Vezsdel Emesének
a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai
Magyar Főiskola, MA Tanítói szakos,
II. évfolyamos hallgatótól Szenykó Anettától

Kérvény

Tisztelettel kérem engedélyét, hogy „Az írásbeli szövegalkotás fejlesztése az elemi iskola alsó osztályaiban” című dolgozatomhoz tartozó vizsgálatokat elvégezhessem a 3. osztályos tanulókkal.

A vizsgálatot egy anyanyelvi kompetencia felmérő dolgozat segítségével szeretném elvégezni.

A felmérő dolgozatot mellékletben csatolom.

2024.12.06.

.... Szenykó Anetta

(aláírás)

Engedélyezem

/Zseltvay-Vezsdel Emese

1. Első számú dolgozat

Iskola: _____

Név: _____

Dátum: _____

100	
-----	--

1. Segítség megtalálni az erdő állatainak nevét! Írd le a kapott állatneveket!

10	
----	--

óskum dmvee raók nsü lyahrká íkgy vidszanód ző gobaly
ücsötk

2. Tagold álló egyenessel szavakra a mondatokat! Másold le őket helyesen!

10	
----	--

Anyukámmindenestemesétolvasnekünk.Legjobbanakirálylányokrólésasá
rkányokrólszólótörténeteketszeretem.

3. Építs mondatpiramist! Bővítsd a mondatot egy-egy szóval! Írj legalább 6 mondatot!

10	
----	--

Olvasnak.

4. A képek segítségével válaszolj a kérdésekre egész mondatban!

20

Mit csinál a kislány?

Mit csinál a kisfiú?

Mit csinálnak a gyerekek?

Mit csinál az anya?

5. Fejtsd meg a kódot, és írd le a mondatokat!

20

	1	2	3	4
A	LÓ	A	VÁGTÁZIK	GYORSAN
B	SZÁLL	HINTA	A	MAGASRA
C	ESŐ	AZ	TEGNAP	ESETT
D	OLVASNI	SOKAT	SZOKTAM	

1. Mondat: A 2, A 1, A 4, A 3

2. Mondat: B 3, B 2, B 4, B 1

3. Mondat: C 3, C 4, C 2, C1

4. Mondat: D 2, D 3, D1

6. Figyeld meg a képet!

30	
----	--

Írj a képről mondatokat! Mit csinálnak a gyerekek?

2. Második számú dolgozat

Iskola: _____

Név: _____

Dátum: _____

100	
-----	--

1. Varázslatos szavak

10	
----	--

a) Az összekeveredett betűkből a tündérmesékhez kapcsolódó szavakat kapsz!

- irkály → _____
- ácpalrazsvá → _____
- térdün → _____

b) Válassz ki egy varázslatos szót, és írd róla két mondatot, amiben szerepel:

- egy cselekvést kifejező ige

- egy *hol?* kérdésre felelő főnév

2. Mondatvarázslat! a) Tagold szavakra és írd le helyesen (nagybetűk, vesszők):

10	
----	--

"atündérkirálynőaranyhajátmegfésülteatükörelőtt"

b) Bővítsd a mondatot 3 új szóval:

tárggyal

cselekvéssel

helyszínnel

3. Egészítsd ki a mondatot! Képzeld el, hogy mesét írsz! Minél több részletet adsz hozzá, annál izgalmasabb lesz a történeted.

10	
----	--

(Kiegészítheted a mondatokat színnel, állattal, cselekvéssel, tárggyal, stb.)

1. A sárkány _____.

2. A _____ sárkány _____.

3. A _____ sárkány _____ a _____.

4. A _____ sárkány _____ a _____, és _____.

5. A _____ sárkány _____ a
_____, és _____, mert
_____.

4. Képes történetalkotás. Alkoss 4-5 összefüggő mondatot a képről!

Legyen benne egy kérdőmondat és egy felkiáltó mondat is.

20

5. Nyelvtani kaland: Kódolj és fejts! Fejtsd meg a mondatokat a táblázatból, majd húzd alá a főneveket és karikázd be az igéket!

	A	B	C
1	A TŰNDÉR	A SÁRKÁNY	REPÜL
2	AZ ERDŐBE	A KASTÉLYBAN	A KIRÁLYT
3	ELVARÁZSOLTA	EGY BOSZORKÁNY	VARÁZSOL

20

1. Mondat: A1 + B2 + C3

2. Mondat: B1 + A2 + C1

3. Mondat: C2 + A3 + B3

6. Meséld el magad! Készíts egy rövid reklámot egy

"Varázserdő Iskoláról"!

30	
----	--

Interjúk:

Adatközlő 1:

TM: Hány éve tanít alsó tagozatban?

AK1: „10 éve.”

TM: 2018 előtt is tanított már? Ha igen, milyen különbségeket lát a két időszak között?

AK1: „Sokkal szabadabb, saját módszereken alapuló tanítási folyamat zajlott. Ámbár a technikai felszereltség a Nussal szignifikánsan nőtt.”

TM: Az állami szabvány változása óta hány magyar nyelvóra van egy héten? Emlékszik, mennyi volt ez korábban?

AK1: „Jelenleg 4 magyar órá van egy héten integráltan. Korábban 2. osztályban 5 magyar órá volt.”

TM: Ez az óraszámváltozás hogyan módosította a napi gyakorlatát?

AK1: „3,5 nyelv + 1,5 olvasás órá van hivatalosan. Gyakorlatban 2+2.”

TM: 2018 előtt mennyi időt lehetett az írásbeli szövegalkotás fejlesztésére fordítani?

AK1: „Heti 1 órát mindenképpen. De ismétlési időszakban akár 2-t is. Igyekeztem minden órába belecsempészni legalább 5-10 percben.”

TM: Milyen gyakorlatokkal fejlesztette a tanulók írásbeli szövegalkotási készségét?

AK1: „Feltett kérdésekre válaszoltak írásban, egy elindított gondolatot továbbgondoltak, szituációs gyakorlatokat végeztünk, szerepjátékok írásbeli kifejtése, képillusztrációk leírása, közös történetleírás, videofilm élményének leírása, feladatlapok megoldása által.”

TM: Változott-e az elmúlt években az írásbeli szövegalkotásra fordítható idő? Volt-e ez hatással a gyakorlás módszereire? Bevezetett-e új módszereket az elmúlt években? Például...

AK1: „Másabb, tömönyebb lett a tanterv, így kevesebb idő jut mindenre, hisz heti 4 magyar órával sáfarkodunk. Viszont több a magyarországi munkafüzet, ami másabb metódusban képez. Nagyobb az interneten elérhető feladat és feladatlap gyűjtemény. Használok a „kriszlo avtora” módszert fogalmazás fejlesztésére. Van élménynapló, amiben szintén kiteljesednek a megélt gondolatok. Olvasónaplót is használunk. A reggeli kör aktuális témái is segítik a fogalmazást. Időszakonként tárgy-, állat-, növény-, személyleírást végzünk. Leginkább 4. osztályban.”

TM: Összehasonlítva a most tanulók írását a 2018 előttivel, milyen területeken lát változást? (Pl. helyesírás, szövegszerkezet, ötletgazdagság)

AK1: *„Sokkal türelmetlenebbek a gyerekek. Valahogy nehezebben fogalmazznak, szépírássra nincs igénye nagy részüknek, ötleteik az informatikai képességek terén brillíroz inkább. Nehezebben fejlődik a helyesírás”.*

TM: Melyik írásbeli készség fejlesztése jelenti ma a legnagyobb kihívást? Mit gondol, miért?

AK1: *„A helyesírás, a szépírás, a helyes mondatalkotás, szórend, szóismétlések problémásak. Ahogy feljebb fejtettem az ingerekkel teli világ inkább nyugalanságra, mint megfontolt írásra, nyugodt feladatteljesítésre nevel.”*

TM: Az órarendi keretek között mi az, ami leginkább megnehezíti a hatékony írásbeli szövegalkotás oktatását?

AK1: *„Heti 6 ukrán nyelv, heti 5 felfedezem, a világot óra eléggé kiszorítja a magyar nyelv órákat. És azok szélesebb fejlesztési lehetőségeit.”*

TM: Tudna konkrét példát mondani olyan módszerre, amivel jobb eredményeket tudott elérni az írásbeli szövegalkotás fejlesztésében? (Pl. digitális eszközök, otthoni feladatok)

AK1: *„Színes szemléltetők, kivetített szövegek, nyomtatott példamondatok, közösen megfogalmazott szabályok, betű-, szó- és mondatkártyák használata, feladatlapok képekkel illusztrálva, munkafüzetekben speciális gyakorlatok - amik segítségül szolgálnak számomra ebben a fejlesztésben.”*

TM: Van olyan tapasztalata vagy javaslata a témában, amit még nem említett, de fontosnak tart?

AK1: *„Igyekeztem kifejteni módszereimet.”*

Adatközlő 2:

TM: Hány éve tanít alsó tagozatban?

AK2: *„11 éve.”*

TM: 2018 előtt is tanított már? Ha igen, milyen különbségeket lát a két időszak között?

AK2: *„Igen, 2014-től. Nagy különbség van. Szerintem akkor több idő volt a begyakorlásra a témákat széthúztuk több tanórára, és a gyerekek jobban el tudták sajátítani a témákat, mint most.”*

TM: Az állami szabvány változása óta hány magyar nyelv óra van egy héten? Emlékszik, mennyi volt ez korábban?

AK2: *„Most öt a második osztályban. Nem emlékszem a pontosan.”*

TM: Ez az óraszámváltozás hogyan módosította a napi gyakorlatát?

AK2: „Abban biztos vagyok, hogy régen több óra volt, a mostani nagyon kevés, így begyakorlásra, gyakorlatilag nincs semmi időnk. Igyekezni kell egy óra keretén belül mindent elsajátítani.”

TM: 2018 előtt mennyi időt lehetett az írásbeli szövegalkotás fejlesztésére fordítani?

AK2: „Pontosan nem tudom, de a jelenlegi óraszám nagyon kevés, a második osztály végén csak érintőlegesen, néhány óra keretében ismerkednek a gyerekek magával a szöveggel is.”

TM: Milyen gyakorlatokkal fejlesztette a tanulók írásbeli szövegalkotási készségét?

AK2: „Jelenleg nagyon sokat dolgozunk a magyarországi munkafüzetekben, nyomtatott feladatlapokon, internetes játékok segítségével gyakoroljuk be a tanultakat. Régebben nem volt lehetőség ezekre a begyakorlási formákra, viszont akkor sokkal jobbak voltak a tankönyvek.”

TM: Változott-e az elmúlt években az írásbeli szövegalkotásra fordítható idő? Volt-e ez hatással a gyakorlás módszereire? Bevezetett-e új módszereket az elmúlt években? Például...

AK2: „Igen, sokkal kevesebb az írásbeli szövegalkotásra szánt idő, és így nem is sajátítják el a gyerekek. Természetesen, nincs elegendő időnk a folyamatos gyakorlásra. Az előzőleg említetteket.”

TM: Összehasonlítva a most tanulók írását a 2018 előttivel, milyen területeken lát változást? (Pl. helyesírás, szövegszerkezet, ötletgazdagság)

AK2: „Sokkal gyengébb a szövegértésük. Nem tudnak mondatokat alkotni. Nincs megfelelő szókincsük, mert folyamatosan a telefonos játékokon lógnak, keveset olvasnak.”

TM: Melyik írásbeli készség fejlesztése jelenti ma a legnagyobb kihívást? Mit gondol, miért?

AK2: „Maga a mondatalkotás, akár képekről, akár adott szavakkal. Sajnos nem ösztönzi őket semmi a szövegalkotásra.”

TM: Az órarendi keretek között mi az, ami leginkább megnehezíti a hatékony írásbeli szövegalkotás oktatását?

AK2: „Nincs idő begyakorlásra, mert folyamatosan új téma van.”

TM: Tudna konkrét példát mondani olyan módszerre, amivel jobb eredményeket tudott elérni az írásbeli szövegalkotás fejlesztésében? (Pl. digitális eszközök, otthoni feladatok)

AK2: „Az eddig használt módszerekkel sincs semmi gond, hisz eddig is működtek. Csak ismételni tudom magam, az idő hiánya miatt nem tudjuk elsajátítani a tanultakat, a begyakorlásra szánt idő hiányzik.”

TM: Van olyan tapasztalata vagy javaslata a témában, amit még nem említett, de fontosnak tart?

AK2: *„Minden újanyagot közlő óra után, legalább egy begyakorló óra legyen.”*

Adatközlő 3:

TM: Hány éve tanít alsó tagozatban?

AK3: *„15 éve tanítok alsó tagozatban.”*

TM: 2018 előtt is tanított már? Ha igen, milyen különbségeket lát a két időszak között?

AK3: *„Már 2018 előtt is tanítottam. Igazából nem lehet elkülöníteni a két időszakot egymástól, mert 2018 előtt is és után is tanítottunk, mert az a legfontosabb, hogy a gyerekek mindent elsajátítsanak, amit alsó tagozatban meg kell tanulniuk.”*

TM: Az állami szabvány változása óta hány magyar nyelvóra van egy héten? Emlékszik, mennyi volt ez korábban?

AK3: *„Az állami szabvány változását követően jelentősen csökkentek a magyar nyelv órák száma 2+2-re, míg 2018 előtt heti öt óránk volt és még volt lehetőség plusz órát is kapni magyar nyelvre.*

TM: Ez az óraszámváltozás hogyan módosította a napi gyakorlatát?

AK3: *„Most nyilván begyakorlásra semmi időnk nem marad, hisz rohannunk kell a tananyaggal, ami több előkészületet is igényel részünkről, mert mindenre időt kell szakítani.”*

TM: 2018 előtt mennyi időt lehetett az írásbeli szövegalkotás fejlesztésére fordítani?

AK3: *„Jelentősen több időt lehetett szánni a begyakorlásra. De az írásbeli szövegalkotás nem csak magyar nyelvórákon van jelen, hanem beépül a legtöbb órába is. Ha nem is írásbeli-, de szóbeli szövegalkotás mindenképpen jelen van az óráinkon, és a mi feladatunk, hogy folyamatosan fejlesszük a gyerekek e készségét. Viszont pozitívum, hogy megjelentek a magyarországi munkafüzetek, melyben rengeteg írásbeli szövegalkotást elősegítő gyakorlat van és a gyerekek nagyon szeretnek dolgozni benne.”*

TM: Milyen gyakorlatokkal fejlesztette a tanulók írásbeli szövegalkotási készségét?

AK3: *„Alkalmazom az emlékezetből való írást. A gyerekek megtanulnak egy verset vagy egy szöveg részletét, amit később le kell írniuk, ez nagyon jó és szeretik is. fejleszti a gondolkodási- és íráskéességüket. A leírt szöveget önellenőrzéssel ellenőrzik, így készítem elő a fogalmazásoknál használt önellenőrzést. Nagyon szeretik az anagramma játékokat, ahol a kapott szavakat mondatba kell foglalniuk. Emellett használjuk a mondatok bővítését, ez nyelvtan órán vagy akár olvasás órákon is. Ezek a gyakorlatformák mind elősegítik az írásbeli szövegalkotásukat. Igaz látványos eredményt csak harmadik osztály végén, negyedik*

osztályban tapasztalok, akkor már a legtöbb gyerek tud írni egy néhány mondatos fogalmazást.”

TM: Változott-e az elmúlt években az írásbeli szövegalkotásra fordítható idő? Volt-e ez hatással a gyakorlás módszereire? Bevezetett-e új módszereket az elmúlt években? Például...

AK3: *„Persze, hogy változott, kevesebb gyakorlásra, játékra van idő. Azzal foglalkozunk, hogy az újanyagot átadjuk, de a gyerekeknek több idő kellene az elsajátításra. Igen, vezettem be új módszereket, játékokat. A reggeli körben egy kislabda megy körbe, a feladat, hogy egy mondat segítségével mindenki mond valami kedveset a mellette állónak. Az első osztályban még csak egy- két szóból álló mondatokat mondanak, de osztályok előre haladtával már nő a mondatok terjedelme is. vagy észrevétlenül közösen alkotunk egy szöveget például az adott évszokról. Én megkezdem az első mondattal, ők pedig folyamatosan bővítik egy-egy saját mondattal. Igaz ezt a módszert harmadik osztálytól alkalmazom. Nem mondom, hogy napi szinten használom, de alkalmanként megéri kipróbálni. Mindig csak azt mondom, hogy a legjobbat tették velünk, mikor engedélyezték nekünk a magyarországi könyveket, mert az ott található gyakorlatok mindegyike fejleszti a gyerekeket.”*

TM: Összehasonlítva a most tanulók írását a 2018 előttivel, milyen területeken lát változást? (Pl. helyesírás, szövegszerkezet, ötletgazdagság)

AK3: *„Én nem mondhatnám, hogy nagy változást látok. A gyerekeknek a helyesírás akkor is és most is nehezen ment. Ma viszont látványosabban tudjuk szemléltetni a rendelkezésünkre álló technikai eszközöknek köszönhetően.”*

TM: Melyik írásbeli készség fejlesztése jelenti ma a legnagyobb kihívást? Mit gondol, miért?

AK3: *„Az én tapasztalatomban, az utóbbi években a gyerekek kétnyelvűsége az, ami nehézséget okoz, nekik méginkább több órára lenne szükségük.”*

TM: Az órarendi keretek között mi az, ami leginkább megnehezíti a hatékony írásbeli szövegalkotás oktatását?

AK3: *„Nekem a kevés idő.”*

TM: Tudna konkrét példát mondani olyan módszerre, amivel jobb eredményeket tudott elérni az írásbeli szövegalkotás fejlesztésében? (Pl. digitális eszközök, otthoni feladatok)

AK3: *„Az előzőekben már felsoroltam. A digitális eszközök és a munkafüzetek nagyban elősegítik a munkánkat.”*

TM: Van olyan tapasztalata vagy javaslata a témában, amit még nem említett, de fontosnak tart?

AK3: *„Nincs!”*

Adatközlő 4:

TM: Hány éve tanít alsó tagozatban?

AK4: *„Ez a 39. évem.”*

TM: 2018 előtt is tanított már? Ha igen, milyen különbségeket lát a két időszak között?

AK4: *„Igen már tanítottam 2018 előtt is. Van különbség a tanterv leterhelőbb, az órák számát lecsökkentették, de a tananyag mennyisége megmaradt.”*

TM: Az állami szabvány változása óta hány magyar nyelvóra van egy héten? Emlékszik, mennyi volt ez korábban?

AK4: *„Anno, amikor én kezdtem dolgozni, még négy nyelvtan és négy olvasás óra volt. Ez sajnos időről időre csökkent, ma már sajnos kettő-kettő maradt, reméljük nem fog tovább csökkenni.”*

TM: Ez az óraszámváltozás hogyan módosította a napi gyakorlatát?

AK4: *„Hátrány, hogy nincs meg a megfelelő óraszám, mind a nyelvi, mind az olvasás oldaláról.”*

TM: 2018 előtt mennyi időt lehetett az írásbeli szövegalkotás fejlesztésére fordítani?

AK4: *„Ha jól emlékszem négy nyelvtan volt és két olvasás óra volt, de annyit változott az elmúlt időkből, hogy pontosan nem tudom megmondani.”*

TM: Milyen gyakorlatokkal fejlesztette a tanulók írásbeli szövegalkotási készségét?

AK4: *„Voltak az alkotói feladatok, a kiválasztó tollbamondások, az emlékezetből való írás, az önálló munkák. Segédanyag nem állt a rendelkezésünkre, csak, ha mi magunknak készítettünk, ma már minden elérhető az interneten.”*

TM: Változott-e az elmúlt években az írásbeli szövegalkotásra fordítható idő? Volt-e ez hatással a gyakorlás módszereire? Bevezetett-e új módszereket az elmúlt években? Például...

AK4: *„Ma már kevesebb, mint régen volt, minden témára volt legalább három óra adva. Véleményem szerint nincs szükség új módszerekre, én maradok a régi hagyományosnál. De sajnos már arra is egyre kevesebb az idő, mert folyamatosan jönnek az új témák. Viszont a gyerekeknek lenne rá igényük.”*

TM: Összehasonlítva a most tanulók írását a 2018 előttivel, milyen területeken lát változást? (Pl. helyesírás, szövegszerkezet, ötletgazdagság)

AK4: *„Nagy különbséget nem látok, én azt vallom, hogy a figyelem a lényeg. Ha a gyerek odafigyel, összpontosít, akkor eleget tud tenni az elvárásoknak. Ugyanolyan általános helyesírási hibákat követnek el, viszont a jelenlegi tapasztalatom, hogy a gyerekek nem alakítják megfelelően a betűket, nincs igényük a szépírásra.”*

TM: Melyik írásbeli készség fejlesztése jelenti ma a legnagyobb kihívást? Mit gondol, miért?

AK4: *„Mivel keveset olvasnak, nincs szókincsük, nem tudnak egyszerű mondatokat sem alkotni. Otthon is keveset kommunikálna a szülőkkel.”*

TM: Az órarendi keretek között mi az, ami leginkább megnehezíti a hatékony írásbeli szövegalkotás oktatását?

AK4: *„Elsősorban az idő hiánya és a tananyag mennyisége. Túl sok információt adunk a gyerekeknek és nem hagyunk nekik időt arra, hogy tudatosítsák a tanultakat.”*

TM: Tudna konkrét példát mondani olyan módszerre, amivel jobb eredményeket tudott elérni az írásbeli szövegalkotás fejlesztésében? (Pl. digitális eszközök, otthoni feladatok)

AK4: *„Igen a gyerekek nagyon szeretik a nyelvi játékokat, persze korosztályuknak megfelelően. Emellett szeretik a gyűjtő, kutató munkákat is, melyeket nemcsak anyanyelv órákon használunk.”*

TM: Van olyan tapasztalata vagy javaslata a témában, amit még nem említett, de fontosnak tart?

AK4: *„Szerintem jó lenne, ha minden osztály számára elérhető lenne egy interaktív tábla.”*

Adatközlő 5:

TM: Hány éve tanít alsó tagozatban?

AK5: *„23. éve.”*

TM: 2018 előtt is tanított már? Ha igen, milyen különbségeket lát a két időszak között?

AK5: *„Igen, egyértelműen tanítottam már 2018 előtt is.”*

Elég sok különbség van. Az óraszám csökkenés, a követelmény, a technológiák, a gyerekek hozzáállása, az osztály összetétele, az ukrán nyelvórák számának emelkedése.”

TM: Az állami szabvány változása óta hány magyar nyelvóra van egy héten? Emlékszik, mennyi volt ez korábban?

AK5: *„Ha jól emlékszem csak, egy órával volt több, mint most. Viszont a követelmények megnövelésével jó lett volna legalább meghagyni az órák számát, nem lecsökkenteni.”*

TM: Ez az óraszámváltozás hogyan módosította a napi gyakorlatát?

AK5: *„Sokkal rátermettebbeknek kell lenni a tanítóknak és a gyerekeknek egyaránt, hogy eleget tegyünk a követelményeknek. Mi folyamatosan használjuk a NATos tankönyveket és munkafüzeteket, de, hogy jól ki tudjuk őket használni, heti több órára lenne szükségünk. Nem igazán módosította, csak erőltetőbb lett a tempónk.”*

TM: 2018 előtt mennyi időt lehetett az írásbeli szövegalkotás fejlesztésére fordítani?

AK5: „Emlékszem rá, hogy már akkor is kevés óraszám állt rendelkezésünkre.”

TM: Milyen gyakorlatokkal fejlesztette a tanulók írásbeli szövegalkotási készségét?

AK5: „Mindenképpen annak a híve vagyok, hogy először a szóbeli szövegalkotást fejlesszük az első és a második osztályokban, majd csak aztán koncentráljunk a gyerekek írásbeli szövegalkotására. Sajnos egyre gyakrabban tapasztalom, hogy a gyerekek szegényes szókinccsel rendelkeznek, nagyon keveset kommunikálnak az iskola falain kívül.”

TM: Változott-e az elmúlt években az írásbeli szövegalkotásra fordítható idő? Volt-e ez hatással a gyakorlás módszereire? Bevezetett-e új módszereket az elmúlt években? Például...

AK5: „Igen változott, sokkal kevesebb lett. Természetesen, ki kell dolgoznunk arra egy új módszert, hogy érthetőbbé tegyük a anyagunkat a gyerekek számára.

Igen, új gyakorlatokat vezettem be. Az első ezek közül a „Beszélgető kör”, második kép- és tárgyleírás, a következő drámajáték. Majd következik az írásbeli fejlesztés ezen belül a vázlatkészítés, fejezd be a mondatot, szavak gyűjtése, mondatalkotás képsorozatok alapján. Bevezettem a média szövegek, sms-ek, mailek szerkesztését és ezek etikettét is megismertük.,

TM: Összehasonlítva a most tanulók írását a 2018 előttivel, milyen területeken lát változást? (Pl. helyesírás, szövegszerkezet, ötletgazdagság)

AK5: „Úgy gondolom, nem igazán lett pozitív változás, sőt inkább negatív, pedig most a gyerekeknek sokkal több lehetőségük van az információ megszerzésére, de sajnos nem élnek vele. Nem tudnak önállóan dolgozni, nem látnám, hogy sok haszna van a technikának, nem javult a helyesírásuk és a fogalmazási készségük, inkább rontott rajta.”

TM: Melyik írásbeli készség fejlesztése jelenti ma a legnagyobb kihívást? Mit gondol, miért?

AK5: „A legnagyobb kihívást a tanulók szövegértése jelenti, és a tanulók hiányos szókinccse. Újra visszatérek oda, hogy nagyon keveset kommunikálnak a gyerekek.”

TM: Az órarendi keretek között mi az, ami leginkább megnehezíti a hatékony írásbeli szövegalkotás oktatását?

AK5: „A ráfordított idő, csak is az idő. Minél több időt kell rá szánni.”

TM: Tudna konkrét példát mondani olyan módszerre, amivel jobb eredményeket tudott elérni az írásbeli szövegalkotás fejlesztésében? (Pl. digitális eszközök, otthoni feladatok)

AK5: „Kreatív meseírás, levélírás, naplóírás, közös írás. Egy ismert szöveg alapján szerkesztenek másikat, modelleznek. Megtanítjuk az önellenőrzést, amit listával segítünk például: Írtam e nagybetűt?, stb. ... Aztán bevezettem a társas értékelést, ahol egymás munkáját értékeli.”

TM: Van olyan tapasztalata vagy javaslata a témában, amit még nem említett, de fontosnak tart?

AK5: *„Az informatika órákon, gyakorolják a gyerekek a gépelést, ahol láthatják azonnal a saját hibáikat és javíthatják is azokat, véleményem szerint ez javítja a helyesírást.*

Emellett a több kommunikáció szülővel, nagyszülővel, és kevesebb technikai inger érje a gyerekeket.”

Adatközlő 6:

TM: Hány éve tanít alsó tagozatban?

AK6: *„Ez a 36. évem”*

TM: 2018 előtt is tanított már? Ha igen, milyen különbségeket lát a két időszak között?

AK6: *„Természetesen tanítottam 2018 előtt is.*

Látunk, de sajnos negatív irányba. Csökkent a tanórák száma, ami kihatással van a tananyag feldolgozására.”

TM: Az állami szabvány változása óta hány magyar nyelvóra van egy héten? Emlékszik, mennyi volt ez korábban?

AK6: *„1989-ben, amikor dolgozni kezdtem még négy nyelvóra és két olvasás volt, aztán ez csökkent három nyelvre és két olvasásra, ma pedig két nyelv és két olvasás óránk van.”*

TM: Ez az óraszámváltozás hogyan módosította a napi gyakorlatát?

AK6: *„Személyes tapasztalatom szerint a szűkebb órakeret hátrányosan hat a gyerekek tudásszintjére és minőségére. Nagyon kevés idő jut a szóbeli, készségek kifejezések gyakorlására, pedig ezek alapozzák meg az írásbeli készségeket.”*

TM: 2018 előtt mennyi időt lehetett az írásbeli szövegalkotás fejlesztésére fordítani?

AK6: *„Mivel a magyar nyelvórák száma több volt, így értelemszerűen több időnk volt a fejlesztésre.”*

TM: Milyen gyakorlatokkal fejlesztette a tanulók írásbeli szövegalkotási készségét?

AK6: *„Első és második osztályban törekszünk a játékos, szóbeli gyakorlatok használatára, hogy megfelelően bővítsük a gyerekek szókincsét. Egyre gyakrabban tapasztalom, hogy a gyerekek otthon nagyon keveset kommunikálnak a szülővel és nagyszülővel, így hiányos szókincskészlettel rendelkeznek. Harmadik, negyedik osztályban már az írásbeli szövegalkotásra helyezzük a hangsúlyt.”*

TM: Változott-e az elmúlt években az írásbeli szövegalkotásra fordítható idő? Volt-e ez hatással a gyakorlás módszereire? Bevezetett-e új módszereket az elmúlt években? Például...

AK6: *„Természetesen, jelentősen lecsökkent.*

A gyerekek érdeklődése is változott, így nekünk is változtatni kell. A gyerekek első, második osztályban nálam nagyon kedvelik a szóláncot, amit konkrét témakörökre építhetünk. Kép és szó párosító játékok. Ellentétes és rokon értelmű szavakkal való játék, ezt leginkább olvasás órákon gyakoroljuk. Az én osztályomban ilyen típusú játékokra van szükség, mert a gyerekeknek hiányos a szókincs. Talán azzal is magyarázhatjuk, hogy az óvodába is rendszertelenül jártak, hisz a Covid és a háború miatt sokat voltak otthon. A harmadik osztályban képről szoktunk mondatokat alkotni. Megadott szavakból történetalkotás.”

TM: Összehasonlítva a most tanulók írását a 2018 előttivel, milyen területeken lát változást? (Pl. helyesírás, szövegszerkezet, ötletgazdagság)

AK6: *„Legelőször is újra és újra azt mondom, hogy a hiányos szókincs, nem beszélgetnek, a kommunikáció hiánya visszavetődik a gyerekekre. Egy egyszerű mondat szerkesztése is gondot okoz nekik.”*

TM: Melyik írásbeli készség fejlesztése jelenti ma a legnagyobb kihívást? Mit gondol, miért?

AK6: *„A kalligrafikus írás, a fogalmazási készség hiánya.*

Tapasztalatom szerint négyévente egyre gyengébb képességű gyerekek érkeznek az iskolába, nincs bennük igyekezet.”

TM: Az órarendi keretek között mi az, ami leginkább megnehezíti a hatékony írásbeli szövegalkotás oktatását?

AK6: *„Az időhiány és a tanulók passzivitása.”*

TM: Tudna konkrét példát mondani olyan módszerre, amivel jobb eredményeket tudott elérni az írásbeli szövegalkotás fejlesztésében? (Pl. digitális eszközök, otthoni feladatok)

AK6: *„Sokat használom a csoport munkát, amit a gyerekek is nagyon élveznek, ennél a munkaformánál a gyengébb tanulók is sokkal aktívabbak.”*

TM: Van olyan tapasztalata vagy javaslata a témában, amit még nem említett, de fontosnak tart?

AK6: *„Nincs, mindent elmondtam.”*

Adatközlő 7:

TM: Hány éve tanít alsó tagozatban?

AK7: *„31 éve tanítok, az 1993/1994-es tanévtől.”*

TM: 2018 előtt is tanított már? Ha igen, milyen különbségeket lát a két időszak között?

AK7: *„Igen. Sajnos az utóbbi időszakban egyre kevesebb létszámú osztályaink vannak, azt veszem észre, hogy a gyerekek nagyobb része érdektelenebb, nem köti le az új*

ismeretszerzés, kevesebb a lelkesedésük, alig várják, hogy hazamehessenek, és a kezükbe vegyék a telefont.”

TM: Az állami szabvány változása óta hány magyar nyelv óra van egy héten? Emlékszik, mennyi volt ez korábban?

AK7: *„Az 1-2. osztályban 5 magyar nyelv és olvasás óránk van, 3-4-ben pedig 4. Korábban az 1. osztályban 6 magyar óránk volt, a 2-4-ben pedig 5.”*

TM: Ez az óraszámváltozás hogyan módosította a napi gyakorlatát?

AK7: *„Mivel kevesebb lett az óraszám, de teljesíteni ugyanúgy kell, mert a tanterv igencsak sűrített, ezért nehezebb elsajátítani az új anyagot és így a begyakorlásra is kevesebb idő marad.”*

TM: 2018 előtt mennyi időt lehetett az írásbeli szövegalkotás fejlesztésére fordítani?

AK7: *„Lényegesen többet, mint az új programban. De igyekszünk ezt most is az elvárásoknak megfelelően megvalósítani.”*

TM: Milyen gyakorlatokkal fejlesztette a tanulók írásbeli szövegalkotási készségét?

AK7: *„Először is a szókincsfejlesztésük a fontos, a nélkül nem jöhet létre írásbeli szövegalkotás. Sokat beszélgettem őket. Tudjanak szép teljes mondatokkal kérdésekre válaszolni, tartalmat mondani, elmesélni történeteket, eseményeket, gyakorolni kell velük a vázlatírást. Aztán, ha ezeket meg tanulják meg kell ismertetni velük a szövegalkotás szabályait, új bekezdés, szövegrészek stb. Csak mindezek után következhet az írásbeli szövegalkotásuk.”*

TM: Változott-e az elmúlt években az írásbeli szövegalkotásra fordítható idő? Volt-e ez hatással a gyakorlás módszereire? Bevezetett-e új módszereket az elmúlt években? Például...

AK7: *„Évek óta az előző válaszomban leírt gyakorlatokat alkalmazom. Sokszor és sokat, ez az alap. Aztán, ha sikerélményük van, szívesen beszélgetnek és írnak már különböző szituációkról, képekről vagy adott témáról.”*

TM: Összehasonlítva a most tanulók írását a 2018 előttivel, milyen területeken lát változást? (Pl. helyesírás, szövegszerkezet, ötletgazdagság)

AK7: *„Az internetnek köszönhetően a gyerekeknek szélesebb a látókörük. Sokszor meglepnek a mondanivalójukkal, fogalmazásaikkal. A helyesírásuk személyfüggő, ahogy ez mindig is volt. Próbálunk ennek a gyakorlására is elegendő időt fordítani.”*

TM: Melyik írásbeli készség fejlesztése jelenti ma a legnagyobb kihívást? Mit gondol, miért?

AK7: *„A fogalmazás írása komoly kihívás. Egyszerre több mindenre kell figyelni és sajnos egyre több a figyelemzavaros gyermek. Nem szeretnek gondolkodni, nagy kihívás*

számukra, hogy szépen, helyesen, témaközlően, a szöveg szerkezeti szabályainak megfelelően írjanak.”

TM: Az órarendi keretek között mi az, ami leginkább megnehezíti a hatékony írásbeli szövegalkotás oktatását?

AK7: *„A kevés óraszám az, ami nehezíti a hatékony tananyag elsajátítást az anyanyelvi órákon.”*

TM: Tudna konkrét példát mondani olyan módszerre, amivel jobb eredményeket tudott elérni az írásbeli szövegalkotás fejlesztésében? (Pl. digitális eszközök, otthoni feladatok)

AK7: *„Mivel a netböngészés nagyon kíváncsivá teszi őket, ezért használtunk már digitális eszközt projektfeladatként csapatmunkában, mikor fel kellett dolgozniuk egy adott témakört anyaggyűjtéssel és közösen megfogalmazva kellett leírniuk és fotókollázssal kiegészíteniük. Persze ez időigényes munka volt, de kedvcsináló.”*

TM: Van olyan tapasztalata vagy javaslata a témában, amit még nem említett, de fontosnak tart?

AK7: *„Már említettem, de nagyon fontosnak tartom, hogy engedjük a gyereket beszélni, hagyjuk, hogy sok mondatot alkosson, szituációs játékokat játszanak és mondjanak el, írjanak levelet egymásnak, a tanító néninek stb. Az írásbeli szövegalkotásuk elengedhetetlen előkészítése ez a folyamat.”*

Adatközlő 8:

TM: Hány éve tanít alsó tagozatban?

AK8: *„25 éve.”*

TM: 2018 előtt is tanított már? Ha igen, milyen különbségeket lát a két időszak között?

AK8: *„Igen, a mai gyerek több figyelmet igényelnek. Nehezebben tudnak koncentrálni.”*

TM: Az állami szabvány változása óta hány magyar nyelv óra van egy héten? Emlékszik, mennyi volt ez korábban?

AK8: *„1–2. oszt. heti 5 óra, 3–4. oszt. heti 4 óra.”*

TM: Ez az óraszámváltozás hogyan módosította a napi gyakorlatát?

AK8: *„Első, második osztályban megfelelően tudunk haladni. Viszont 3.- 4. osztályban kevésnek tartom a heti óraszámot.”*

TM: 2018 előtt mennyi időt lehetett az írásbeli szövegalkotás fejlesztésére fordítani?

AK8: *„2018 előtt több órán keresztül tudtuk gyakorolni a fogalmazás írását, most viszont, csak egy- két órán van rá lehetőségem.”*

TM: Milyen gyakorlatokkal fejlesztette a tanulók írásbeli szövegalkotási készségét?

AK8: *„Használok szókincsfejlesztő gyakorlatokat: szógyűjtés, játékok szókártyákkal. Mondatalkotás képek segítségével, mondatbővítés, története írása képekről, stb..”*

TM: Változott-e az elmúlt években az írásbeli szövegalkotásra fordítható idő? Volt-e ez hatással a gyakorlás módszereire? Bevezetett-e új módszereket az elmúlt években? Például...

AK8: *„A mai gyerekek többségének gondot okoz a szöveggel való munka, nincs szövegértésük, ezért a tanítónak egyre kreatívabb módszerekhez kell nyúlnia, hogy fejlessze e készségeket.”*

TM: Összehasonlítva a most tanulók írását a 2018 előttivel, milyen területeken lát változást? (Pl. helyesírás, szövegszerkezet, ötletgazdagság)

AK8: *„A gyerekek többsége figyelmetlen és igénytelen az írását tekintve. Nem érdeklik őket a helyesírási hibák, a központosítás, csak az, hogy minél gyorsabban végezzenek a feladattal.”*

TM: Melyik írásbeli készség fejlesztése jelenti ma a legnagyobb kihívást? Mit gondol, miért?

AK8: *„Az én véleményem szerint a szépírás, a beszédképesség fejlesztése.”*

TM: Az órarendi keretek között mi az, ami leginkább megnehezíti a hatékony írásbeli szövegalkotás oktatását?

AK8: *„Több órára lenne szükség.”*

TM: Tudna konkrét példát mondani olyan módszerre, amivel jobb eredményeket tudott elérni az írásbeli szövegalkotás fejlesztésében? (Pl. digitális eszközök, otthoni feladatok)

AK8: *„Nem tudnák egy konkrét módszert kiemelni, mivel ez egy folyamat, ahol egyik módszer a másikra épül. Csak így tudnak haladni a gyerekek.”*

TM: Van olyan tapasztalata vagy javaslata a témában, amit még nem említett, de fontosnak tart?

AK8: *„Nincs.”*

Adatközlő 9:

TM: Hány éve tanít alsó tagozatban?

AK9: *„33 éve.”*

TM: 2018 előtt is tanított már? Ha igen, milyen különbségeket lát a két időszak között?

AK9: *„Igen, már tanítottam.*

Pozitív változás kevesebb van, mint negatív, de az anyanyelvoktatást érintő közül a legfájdalmasabb az tanórán számának csökkenése.”

TM: Az állami szabvány változása óta hány magyar nyelvóra van egy héten? Emlékszik, mennyi volt ez korábban?

AK9: „*Ma már csak négy, de 2018 előtt 5 volt.*”

TM: Ez az óraszámváltozás hogyan módosította a napi gyakorlatát?

AK9: „*Mivel nemcsak az óraszám csökkent, de a követelményrendszer nőtt, így nagyfokú tervezést és előkészületet igényel tőlünk-pedagógusoktól, hogy megfelelően megvalósítsuk a tananya átadását és elsajátítását.*”

TM: 2018 előtt mennyi időt lehetett az írásbeli szövegalkotás fejlesztésére fordítani?

AK9: „*Pontos óraszámot nem tudok mondani, de mivel az anyanyelv órák mindegyikén szakítottunk és szakítunk rá egy csekély időt így legalább 35 órával kevesebb.*”

TM: Milyen gyakorlatokkal fejlesztette a tanulók írásbeli szövegalkotási készségét?

AK9: „*Először a szóbeli szövegalkotás kialakítására fektetem a hangsúlyt, ha az már jól megy áttérek az írásbeli szövegalkotásra. Én a hagyományos módszereket részesítem előnyben: szavak alkotása megadott betűhalmazból, mondatok alkotása adott szavakból, képek alapján, mondat bővítés. Később már jöhetnek különböző szövegek önálló befejezése, alkotása képek vagy események alapján.*”

TM: Változott-e az elmúlt években az írásbeli szövegalkotásra fordítható idő? Volt-e ez hatással a gyakorlás módszereire? Bevezetett-e új módszereket az elmúlt években? Például...

AK9: „*Természetesen, ahogy már említettem jelentősen csökkent és ez rontotta is a tanulók készségét. Nem igazán kerestem új módszereket, sajnos a jól beváltakra is alig-alig jut idő.*”

TM: Összehasonlítva a most tanulók írását a 2018 előttivel, milyen területeken lát változást? (Pl. helyesírás, szövegszerkezet, ötletgazdagság)

AK9: „*A helyesírási készség eddig is, és ezután is készségfüggő lesz. Sajnos már az igényes beszéd hiánya nagyon észlelhető a tanulók fogalmazásán és írásán. Nincs kifejlett fantáziájuk, ezért gondot okoz számukra egy szöveg megalkotása.*”

TM: Melyik írásbeli készség fejlesztése jelenti ma a legnagyobb kihívást? Mit gondol, miért?

AK9: „*Az én tapasztalatom szerint az írásbeli szövegalkotás alapja, a hiányos beszéd-készség, mert a gyerekeknek nincs szókincsük.*”

TM: Az órarendi keretek között mi az, ami leginkább megnehezíti a hatékony írásbeli szövegalkotás oktatását?

AK9: „*Az idő hiánya, a tananyag túlszűfolttsága.*”

TM: Tudna konkrét példát mondani olyan módszerre, amivel jobb eredményeket tudott elérni az írásbeli szövegalkotás fejlesztésében? (Pl. digitális eszközök, otthoni feladatok)

AK9: „A gyakori olvasás, kommunikáció az elsők között van. Csak aztán következhetnek a különböző fejlesztő módszerek, de ezek nem különlegességek, mert az a legfontosabb, hogy törekedjünk arra, hogy minden órán beszéltesük a gyerekeket és ösztönözzük őket az önálló gondolkodásra.”

TM: Van olyan tapasztalata vagy javaslata a témában, amit még nem említett, de fontosnak tart?

AK9: „Nincs.”

Adatközlő 10:

TM: Hány éve tanít alsó tagozatban?

AK10: „15”

TM: 2018 előtt is tanított már? Ha igen, milyen különbségeket lát a két időszak között?

AK10: „Igen, tanítottam. Nagyobb elvárások, gyengébb képességű gyerekektől.”

TM: Az állami szabvány változása óta hány magyar nyelvóra van egy héten? Emlékszik, mennyi volt ez korábban?

AK10: „2 nyelv és 2 olvasás, integrálva van a magyar nyelv. Korábban 3 nyelv és 2 olvasás volt.”

TM: Ez az óraszámváltozás hogyan módosította a napi gyakorlatát?

AK10: „Megnehezítette.”

TM: 2018 előtt mennyi időt lehetett az írásbeli szövegalkotás fejlesztésére fordítani?

AK10: „Pontos számot nem tudok mondani, de emlékezetem szerint többet.”

TM: Milyen gyakorlatokkal fejlesztette a tanulók írásbeli szövegalkotási készségét?

AK10: „Megerősítettem a szóbeli szövegalkotási készségüket és aztán erre építkezve fejleszteni kezdte az írásbeli készségüket, először mondatok, majd rövid szövegek írásával, megfogalmazásával.”

TM: Változott-e az elmúlt években az írásbeli szövegalkotásra fordítható idő? Volt-e ez hatással a gyakorlás módszereire? Bevezetett-e új módszereket az elmúlt években? Például...

AK10: „Igen, jelentősen csökkent, szinte nem jut idő a begyakorlásra. Próbálom más órákba beépíteni és nagy segítségemre vannak az anyaországból érkező munkafüzetek is, melyek az érdekes gyakorlataikkal lekötik a tanulók figyelmét és észrevétlenül is gyakorolnak.”

TM: Összehasonlítva a most tanulók írását a 2018 előttivel, milyen területeken lát változást? (Pl. helyesírás, szövegszerkezet, ötletgazdagság)

AK10: „Sajnos változott, de negatív irányba, a gyerekek, írása csúnya, igénytelen, a szépírás elveszítette az értékét. A legtöbb gyerek hiányos szókinccsel érkezik az iskolába és

ennek fejlesztése is csak az iskolán belül folyik, mert otthon, csak nagyon keveset kommunikálnak.”

TM: Melyik írásbeli készség fejlesztése jelenti ma a legnagyobb kihívást? Mit gondol, miért?

AK10: *„A fent felsoroltak mindegyike.”*

TM: Az órarendi keretek között mi az, ami leginkább megnehezíti a hatékony írásbeli szövegalkotás oktatását?

AK10: *„Ahogy már említettem az idő hiánya, emellett a gyerekek passzivitása a szülők érdektelensége.”*

TM: Tudna konkrét példát mondani olyan módszerre, amivel jobb eredményeket tudott elérni az írásbeli szövegalkotás fejlesztésében? (Pl. digitális eszközök, otthoni feladatok)

AK10: *„A digitális eszközök használata a tanórákon felkelti, a gyerekek figyelmét ezzel együtt élvezik a különböző internetes nyelvi játékokat is, de, ha otthon kell játszani sajnos passzivitást, mutatnak.”*

TM: Van olyan tapasztalata vagy javaslata a témában, amit még nem említett, de fontosnak tart?

AK10: *„Nincs.”*

Ábrák és táblázatok jegyzéke

1. ábra Jánosi Líceum 3.A osztály – Feladattípusonkénti teljesítési aránya.....	36
2. ábra Beregszászi Kossuth Lajos Líceum 3.A osztály – Feladattípusonkénti teljesítési aránya.....	37
3. ábra Beregszászi Kossuth Lajos Líceum 3.B osztály – Feladattípusonkénti teljesítési aránya.....	39
4. ábra Osztályok pontszámai feladattípusonként.....	39
5. ábra Osztályok teljesítménye feladattípusonként (százalékos arányban)	40
6. ábra Feladattípusok teljesítési aránya (%) – Jánosi Líceum 3.A	43
7. ábra Beregszászi Kossuth Lajos Líceum 3.A osztály – Feladattípusonkénti teljesítési aránya.....	44
8. ábra Beregszászi Kossuth Lajos Líceum 3.B osztály – Feladattípusonkénti teljesítési aránya.....	46
9. ábra Osztályok teljesítménye feladattípusonként (százalékos arányban)	47
10. ábra Összesített teljesítmény feladattípusonként	49
11. ábra Az interjúk alapján az írásfejlesztést nehezítő tényezők.....	60
1. sz. táblázat.....	35
2. sz. táblázat.....	35
3. sz. táblázat.....	37
4. sz. táblázat.....	38
5. sz. táblázat.....	42
6. sz. táblázat.....	44
7. sz. táblázat.....	46

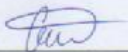
ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПISKA

Я, Сенько Анетта Зігмундівна, підтверджую, що користувалась Chat GPT (<https://chat.openai.com/>) для редагування, стилізації тексту та перевірки помилок у власній роботі. Я завантажила свою роботу в повному обсязі і ввела наступні дані 18.05.2025:

1. Покращення академічного стилю та правильності мови, включаючи граматичні структури, пунктуацію та лексику.

2. Переклад іншомовних текстів та стилістичне редагування українських розділів роботи.

Отримані таким чином дані були використані для доопрацювання та перероблення тексту з метою отримання кінцевого варіанту роботи.

Сенько Анетта Зігмундівна

Звіт подібності

метадані

Назва організації

Hungarian College of Higher Education Ferenc Rakoczi II Transcarpathian

Заголовок

Szenyko Anetta

Науковий керівник / Експерт

Автор Ілдіко Гребя

підрозділ

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

0.17%
0.17%

КП 1

1.66%
1.66%

КЦ

25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

15556

Кількість слів

118676

Кількість символів

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв	ß	0
Інтервали	A→	0
Мікропробіли	␣	0
Білі знаки	␣	0
Парафрази (SmartMarks)	a	0

Подібності за списком джерел

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Колір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

Колір тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
1	https://cedruskonyv.hu/Az-anyanyelvi-neveles-modszerei	11 0.07 %
2	Kovács Liliána 5/26/2025 Hungarian College of Higher Education Ferenc Rakoczi II Transcarpathian (Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II)	8 0.05 %